

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
ในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ระหว่างประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์

Legal Problem on Civil Liability of the Data Controller Whose Operation
in Relation to Personal Data Breach: A Comparative Study on Personal
Data Protection Law of Thailand the United of Kingdom
and Republic of Singapore

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
ในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ระหว่างประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์

Legal Problem on Civil Liability of the Data Controller Whose Operation
in Relation to Personal Data Breach: A Comparative Study on Personal
Data Protection Law of Thailand the United of Kingdom
and Republic of Singapore

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY
ณชาธิญา บุญประเสริฐ

การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2565

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
ในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ระหว่างประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์

ผู้วิจัย ณิชาริญา บุญประเสริฐ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ไพบุลย์ อมรภิญโญเกียรติ

ผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์ปริญญา ตีผดุง

BANGKOK
UNIVERSITY
THE CREATIVE UNIVERSITY

ณชาธิญา บุญประเสริฐ. ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์), กันยายน 2566, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างประเทศไทย สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์ (110 หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยพบการกระทำละเมิดทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อความ สร้างความเดือดร้อน กระทบต่อความเป็นส่วนตัว บางกรณีร้ายแรงถึงขั้นเป็นนิมิตหมายทำให้เสียหายถึงทรัพย์สิน รัฐบาลไทยจึงมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน ความเป็นส่วนตัวของประชาชนและเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งทางอาญา โทษปรับทางปกครอง ตลอดจนให้สิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หากกระทำการฝ่าฝืนหรือ แสวงหาผลประโยชน์ที่มีขอบข่ายกฎหมายจนทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจได้รับความเสียหาย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดในทางแพ่ง ซึ่งกฎหมายไม่ได้ระบุถึงพฤติการณ์ใดบ้างที่ศาลจะ นำมาเป็นหลักเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรนำกฎหมาย ของต่างประเทศและคำพิพากษารวมถึงกฎหมายของไทยที่มีเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเชิง ลงโทษมาวิเคราะห์จึงได้ข้อสรุปหลักเกณฑ์ห้าประการ ดังนี้ 1) เจตนาของผู้ควบคุม 2) ประเภทของ ข้อมูล 3) อาจเกิดความเสียหาย 4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลและการกระทำ 5) ข้อยกเว้นที่มีการตรา ไว้ไม่ให้อำนาจรับผิด ด้วยลักษณะกระทำละเมิดมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง เห็นควร นำหลักการกำหนด ค่าปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและเงื่อนไขค่าปรับทางปกครองของสหภาพยุโรป มาปรับใช้ร่วมด้วยอีกสามประการ คือ 1) ขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 2) เจ้าของ ข้อมูลได้รับผลประโยชน์จากโทษปรับทางปกครองไปด้วยหรือไม่ 3) ประวัติการกระทำละเมิดของผู้ ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการกระทำละเมิดลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ศาลกำหนดค่าเสียหายได้ง่ายขึ้น เมื่อนำหลักเกณฑ์ทั้ง 8 ประการ มาใช้ร่วมกัน เมื่อเป็นการจงใจหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่มีขอบข่าย กฎหมายเห็นควรให้ศาลกำหนดค่าสินไหมในเชิงลงโทษเพิ่มขึ้นไม่เกินสองเท่าได้ทันที

คำสำคัญ: เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล, ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล, คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

Boonprasert, N. Master of Law (Law of International Business and Electronic Transactions), September 2023, Graduate School, Bangkok University.
Legal Problem on Civil Liability of the Data Controller Whose Operation in Relation to Personal Data Breach: A Comparative Study on Personal Data Protection Law of Thailand the United of Kingdom and Republic of Singapore (110 pp.)
Advisor: Asst. Prof. Sirichai Mongkolkiatsri, Ph.D.

ABSTRACT

Nowadays, Thailand has committed technological offences, causing annoyance problem, breach of privacy. Some Case, who is criminal defraud, or for obtaining money or property. Thailand enacted the Personal Data Protection Act to protect the privacy rights of citizens and increase penalties for criminal offenders. administrative fine as well as giving the right to the owner of personal data to have the right to sue for Damages, the data controller shall have the following duties collect, use, disclose personal data. If the data controller, whose operation in relation to personal data violates or commit an act to dishonestly. Which cause Damages to the data subject, shall compensate the data subject. However law does not specify how to determine Damages for data breach, Researcher should be foreign laws and judgments, including Thai laws that have provisions on the determination of punitive compensation, that concluded with five principles. but the data breach about technologies have to adopt determining the administrative fines of the expert committee three principles for the Data Controller to pay punitive Damages in addition to the actual compensation rendered shall not exceeding two times of such actual compensation amount.

Keywords: Data Subject, Data Controller, Expert Committee

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ เรื่องปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างประเทศไทย, สหราชอาณาจักรและสิงคโปร์ ได้สำเร็จลุล่วงเนื่องจากความอนุเคราะห์ของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย มงคลเกียรติศรี อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งได้ให้ความรู้ ช่วยกำหนดหลักเกณฑ์การศึกษา ตรวจสอบวิธีการเขียนและแก้ไขข้อบกพร่องในงานตลอดจนสนับสนุนให้คำปรึกษาซึ่งเป็นประโยชน์อย่างสูงในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ และได้รับความช่วยเหลือจากท่านอาจารย์ไพบุลย์ อมรวิญญูเกียรติ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่แนะนำทางการวิเคราะห์การค้นคว้าและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจนมีความครบถ้วนสำเร็จไปด้วยดี รวมถึงอาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ และสามารถนำวิชาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มาไว้ ณ โอกาสนี้

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

ณชาวีญา บุญประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.5 วิธีการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.7 คำนียามศัพท์เฉพาะ	8
1.8 ค่าโครงการศึกษา	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย	
2.1 ความหมายของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	12
2.1.1 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	13
2.1.2 การเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล	14
2.1.3 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	17
2.2 ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน	17
2.2.1 สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)	18
2.2.2 สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten)	19
2.3 หลักกฎหมาย ทฤษฎีความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหาย	22
2.3.1 ทฤษฎีความรับผิดทางแพ่ง	22
2.3.2 หลักทฤษฎีความรับผิดทางแพ่งในประเทศไทย	24
2.3.3 หลักทฤษฎีค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของไทย	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ) แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย	
2.4 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	36
2.4.1 การกระทำละเมิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	37
2.4.2 ลักษณะความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	43
2.4.3 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	45
2.5 เกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล	45
2.5.1 ค่าเสียหายที่แท้จริง	46
2.5.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages)	48
2.6 บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	49
2.6.1 โทษอาญา	49
2.6.2 โทษทางปกครอง	51
2.7 บทสรุปของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	51
บทที่ 3 กฎหมายของต่างประเทศในการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิง ลงโทษ (Punitive Damages) กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล	
3.1 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณี ทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสหราชอาณาจักร	55
3.1.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักร	55
3.1.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสหราชอาณาจักร	56
3.1.3 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	56
3.2 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณีทำการ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป	60
3.2.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป	60
3.2.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป	61
3.2.3 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ) กฎหมายของต่างประเทศในการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหาย ในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล	
3.3 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณี ทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์	65
3.3.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์	66
3.3.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์	67
3.3.3 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล	67
3.4 กฎหมายของประเทศไทยที่มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages)	70
3.4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคสอง	70
3.4.2 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 (3)	72
3.4.3 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2)	73
3.4.4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 64 วรรคสอง	74
3.4.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 16	75
3.4.6 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2946/2550 คดีบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	75
3.5 บทสรุปกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศในการเรียกร้องค่าเสียหาย ทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)	76
บทที่ 4 บทวิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย	
4.1 การกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิเคราะห์ ตามทฤษฎีและแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาต่างประเทศ	78
4.1.1 ค่าเสียหายทางแพ่ง (Civil Liability)	79
4.1.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)	81

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 (ต่อ) บทวิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหายใน เชิงลงโทษของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย	
4.2 การปรับใช้หลักกฎหมายของต่างประเทศเรื่องค่าเสียหายทางแพ่งและ ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) กับความรับผิดทางแพ่งของ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย	82
4.3 วิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดความเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของกฎหมายฉบับอื่นในประเทศไทยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	84
4.4 บทสรุปหลักการวิเคราะห์การกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหาย เชิงลงโทษ (Punitive Damages) ให้เหมาะสมกับประเทศไทย	85
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 แนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย	88
5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับ ความรับผิดในทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคำวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ	93
5.2.1 ความเหมาะสมการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษกับผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลในกรณีได้รับโทษทางอาญาหรือทางปกครองร่วมด้วย	95
5.2.2 หลักการพิจารณาค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	96
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	108
ประวัติผู้เขียน	110

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4.4: ตารางสรุปเปรียบเทียบค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ

หน้า
84

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1: เส้นทาง 130 ปี การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	14
ภาพที่ 3.1: ภาพเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งของ PDPA กับกฎหมายอื่น	73

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยได้มีการพัฒนาและปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง¹ จนกระทั่งถึงปัจจุบันประเทศไทยเกิดการกระทำความผิดขึ้นหลายประการที่ส่งผลให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญต่อบุคคลอื่นมีปัญหากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ง่ายขึ้น ทั้งปัญหาการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ข้อมูลการเงิน ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลพันธุกรรม พฤติกรรมการบริโภค เป็นต้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในบางความผิดส่งผลไปถึงทรัพย์สินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือกระทบกับระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ทั้งรัฐบาลไทยได้เล็งเห็นการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลขั้นพื้นฐานของประชาชนสอดคล้องกับเงื่อนไขตามมาตรา 26 ประกอบมาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญซึ่งได้บัญญัติไว้ จึงมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อบังคับใช้ในประเทศไทยถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ใช้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) อย่างชัดเจนและเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นด้วยความเป็นกลางมีลักษณะคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน และคำว่า “บุคคล” (Natural Person) หมายถึงบุคคลธรรมดาที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพมีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งองค์กรธุรกิจเอกชนหรือหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจได้เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้เป็นจำนวนมากถือว่าเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย แต่เมื่อเกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์ อาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกิดความเสียหายต่อข้อมูลส่วนบุคคลถูกละเมิดนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเผยแพร่หรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย หรืออย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เจ้าของข้อมูลเดือดร้อน รำคาญได้ โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลของประเทศไทยได้บัญญัติใช้คำว่า “ละเมิด” (Tort) ซึ่งตรงตามกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดของไทยแต่มีความหมายกว้างกว่าครอบคลุมไปถึง “เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง เผยแพร่” ร่วมด้วย เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำให้

¹ สถิติและข้อมูล, การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย [Online], 2565. แหล่งที่มา <https://www.eta.or.th/th/บริการของเรา/สถิติและขอมล/สถิติและขอมล/Thailand-Internet-User-Behavior/การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย-Thailand-Internet-User-Behavior.aspx>.

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย จึงเห็นควรศึกษามาตรการเยียวยาความเสียหายที่
เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรจะได้รับทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้น

แนวคิดพื้นฐานของพระราชบัญญัตินี้มีที่มาจากทฤษฎีพื้นฐานของข้อบังคับว่าด้วยการ
คุ้มครองข้อมูล (General Data Protection: GDPR) อันเป็นกฎหมายพื้นฐานคุ้มครองพลเมืองของ
สหภาพยุโรปจากการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวประเทศไทยตกอยู่ภายใต้
บังคับของข้อบังคับนี้เช่นกันในกรณีมีหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจที่ตั้งขึ้นในประเทศไทยทำการละเมิด
ข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป ในส่วนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
ของประเทศไทยนั้น มีผลบังคับใช้กับองค์กรที่อยู่ในประเทศไทยหรืออยู่นอกประเทศไทยที่มีการเสนอ
ขายสินค้าให้กับลูกค้าในประเทศไทยและมีการโอนถ่ายข้อมูลหรือเฝ้าติดตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใน
ประเทศไทย ไม่ว่าจะมีการชำระเงินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม² เช่นนี้เมื่อกฎหมาย
ฉบับดังกล่าวได้ประกาศมีผลบังคับใช้แล้ว มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐเพิ่มเติม แต่ยังไม่เป็นที่เข้าใจ
อย่างถูกต้องตรงกันเกิดความสับสนทั้งในวงการกฎหมาย วงการธุรกิจ อุตสาหกรรมไอที โดยเฉพาะ
กลุ่มธุรกิจพาณิชย์ระหว่างประเทศ การตลาดออนไลน์ นักกฎหมายภายในประเทศ บุคคลใดจะมี
บทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องตามขั้นตอนของการเก็บรวบรวม ใช้
หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กรทางธุรกิจหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันถือว่าเป็น
ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหากทำให้เกิดความเสียหาย
โดยการกระทำความผิดในลักษณะของความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อข้อมูลได้รั่วไหลหรือถูก
ละเมิดนั้นเพียงหนึ่งครั้งมีผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลกระทบอยู่เป็นจำนวนมาก หากจะ
กำหนดความเสียหายหรือมาตรการเยียวยาต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรเป็นอย่างไรนั้นยังคงเป็น
ปัญหาในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ

พระราชบัญญัตินี้มีการบัญญัติความรับผิดในทางแพ่งไว้ในมาตรา³ 77 วางหลักว่า ผู้ควบคุม
ข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอัน
เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติจนทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้อง
ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการ
กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ส่วนมาตรา 78 วางหลักว่า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้
ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น
จากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลได้กำหนดตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่า
สินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่

² มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

³ มาตรา 77 ถึง 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล การบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือ การที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย โดยสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย อันเกิดจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

หลักกฎหมายที่ใช้การกำหนดปัญหาความรับผิดในทางแพ่งนั้น เมื่อพิจารณาเกณฑ์ความรับผิดชอบทางแพ่ง การเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากหลักการในประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ กฎหมายลำดับรองภายในประเทศไทยร่วมกันแล้ว เห็นควรนำหลักกฎหมายต่างประเทศที่มีการบังคับใช้ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นก่อนประเทศไทยมาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีชื่อเสียงในโลกนั้นเป็นข้อบังคับที่เกิดจากความร่วมมือของสหภาพยุโรป (European Union) หากพิจารณาถึงประเทศของสมาชิกมีความน่าสนใจจะเห็นได้ว่า สหราชอาณาจักร (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) ได้ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ต่างจากราชอาณาจักรไทยที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) โดยแนวคิดการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษมีที่มาจากประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) สหราชอาณาจักรยังมีแนวคำวินิจฉัยนำคดีขึ้นพิจารณาสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ทั้ง สหราชอาณาจักรได้ประกาศถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2563 จึงเกิดความน่าสนใจว่า ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation) นั้นสภาพบังคับของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเกณฑ์กำหนดความรับผิดในทางแพ่งทั้งก่อนและหลังถอนตัวจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลในสหราชอาณาจักรจะมีความคลาดเคลื่อนไปหรือไม่ และประเทศที่มีความน่าสนใจอีกหนึ่งประเทศ คือ สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Singapore) นอกจากจะมีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใกล้เคียงกับประเทศไทยแล้ว ทั้งระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเติบโตต่อเนื่อง⁴ (GDP: Gross Domestic Product) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและประการสำคัญมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบังคับใช้ภายในประเทศตั้งแต่ปี 2555 แสดงให้เห็นว่าประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นเห็นความสำคัญต้องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้น ทั้งสองประเทศนี้จึงเห็นควรนำทฤษฎีและแนวคำวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นมา

⁴ ทำไมสิงคโปร์ถึงเป็นประเทศพัฒนาแล้วระดับโลก [Online], 4 พฤษภาคม 2565. แหล่งที่มา <https://www.investorrest.co/economy/what-makes-singapore-the-most-competitive-country-in-the-world/>.

วิเคราะห์หาเกณฑ์ความเหมาะสมความรับผิดชอบในทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้น นอกจากจะกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจากค่าเสียหายที่แท้จริงและยังกำหนดให้ต้องรับผิดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ร่วมด้วย ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้เป็นเป็นกฎหมายฉบับแรกในประเทศไทยที่มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ไว้ เมื่อคำนึงถึงผลกระทบตามความผิดของพระราชบัญญัตินี้จะมีลักษณะเป็นวงกว้างและการควบคุมความเสียหายจากเทคโนโลยีเป็นไปได้ยากขึ้นกว่าเทคโนโลยีสมัยเก่า การกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) จึงบัญญัติไว้ให้ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีความระมัดระวังมากขึ้นหรืออาจทำให้ยากขึ้นในการกระทำที่จะฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติได้อีกด้วย ส่วนการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) จะใช้บรรทัดฐานของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ของประเทศไทยจะนำมาปรับใช้ในการเยียวยาค่าเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลคงไม่เพียงพอ จึงต้องรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี แนวคำวินิจฉัยของศาลในสหราชอาณาจักร, สาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมถึงบทบัญญัติเทียบเคียงประเทศไทยไว้วิเคราะห์ร่วมกัน มิเช่นนั้นอาจเกิดความยุ่งยากต่อผู้เสียหายเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรธุรกิจระหว่างประเทศ ผู้ประกอบการผู้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลถึงความรับผิดต่อความเสียหายในทางแพ่งของบรรดาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เช่น กรณีองค์กรทางธุรกิจไม่ได้จัดทำนโยบายความเป็นส่วนตัว (Privacy Policy) หรือไม่ได้ขอความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลไม่แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer: DPO) หรือไม่มีการจัดทำบันทึกรายการ (Records of Processing Activities: ROPA) การที่องค์กรทางธุรกิจที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลนั้น เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรทางธุรกิจ ผู้ประกอบการยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัตินี้อาจนำไปสู่ความรับผิดทางแพ่ง นอกจากนี้ยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือได้ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความมั่นใจในองค์กรซึ่งเป็นผลดีกับธุรกิจด้วย

เมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้ต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมจากประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหลายฉบับ ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แนวปฏิบัติของสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย ส่วนประการสำคัญเห็นควรนำหลักของข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) ของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นบรรทัดฐานโดยนำข้อพิพาทในเรื่องการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นคดีขึ้นสู่ศาลและมีการแสดงเหตุผลตามคำพิพากษาที่เกิดขึ้นในสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์ บทบัญญัติเทียบเคียงของ

กฎหมายไทยมาเปรียบเทียบถึงเกณฑ์การกำหนดความรับผิดในทางแพ่ง การเยียวยาผู้ถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยทั้งสหภาพยุโรป, สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์มีคดีชั้นศาลที่มีลักษณะหลากหลายตามพฤติการณ์แห่งคดีทั้งเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีฐานข้อมูลลูกค้าเป็นจำนวนมาก หรือคดีที่มีผู้ถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกันเพียง 6 คน คือ คดี⁵ TLT v Home Office, Damages of £39,500 for asylum seeker spreadsheet blunder–Aidan Wills หรือคดีที่มีผู้ถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากถึง 9 ล้านคน คือ คดี⁶ EasyJet faces £18 billion class-action lawsuit over data breach การเรียกร้องให้เยียวยาผู้เสียหายในประเด็นการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงมีความน่าศึกษาอยู่หลายประเด็น

ดังนั้น ปัญหาการรั่วไหลหรือถูกละเมิดของข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นวงกว้างกระทบต่อเจ้าของข้อมูลซึ่งเป็นพลเมืองอยู่ทั่วโลกเพราะไม่มีมาตรการป้องกันรักษาข้อมูลลูกค้า (เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล) ที่ดีพอทั้งด้านเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และนโยบายขององค์กรธุรกิจ ประเด็นเกณฑ์การกำหนดความรับผิดในทางแพ่งที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลจึงควรต้องหาลักษณะโดยชอบด้วยกฎหมายมาเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยการเปรียบเทียบกับแนวคิด หลักเกณฑ์ และคำพิพากษาของสหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยตามความผิดแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้มีข้อสรุปที่ชัดเจนขึ้น มีหลักเกณฑ์วินิจฉัยไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ลักษณะของคดีต่างพฤติการณ์แต่ละประเภทความผิดควรกำหนดความรับผิดทางแพ่งอย่างไรบ้าง ลักษณะการกระทำผิดร้ายแรงเพียงใดถึงสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ เกณฑ์การเยียวยาที่สมควรแก่กรณีในบริบทของสังคมไทยเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของทุกฝ่ายจึงเป็นที่มาของการนำปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวมารวบรวมเพื่อให้ทราบเกณฑ์กำหนดความรับผิดในทางแพ่งนำมาเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์เพื่อนำมาวิเคราะห์ความรับผิดในทางแพ่งอันเป็นที่มาของการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

⁵ Wills, A., **Case law: TLT v home office, damages of 39,500 for asylum seeker spreadsheet blunder** [Online], 15 October 2016. Available from <https://inform.org/2016/10/15/case-law-tlt-v-home-office-Damages-of-39500-for-asylum-seeker-spreadsheet-blunder-aidan-wills/>.

⁶ Osborne, C., **Easyjet face 18 billion class action lawsuit over data breach** [Online], 20 May 2020. Available from <https://www.zdnet.com/article/easyjet-faces-18-billion-class-action-lawsuit-over-data-breach/>.

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การกำหนดความรับผิดในทางแพ่งกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ควรนำลักษณะของกฎหมายใดหรือบทบัญญัติใดมาเป็นเกณฑ์กำหนดบ้าง

1.2.2 ความรับผิดในทางแพ่งใช้เกณฑ์กำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง (Civil Liability) และค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักรในข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR), พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ค.ศ. 2018 (The Data Protection Act 2018) และรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2555 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์เหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ และจะพัฒนาปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีของประเทศไทยจนเป็นเหตุให้ต้องมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) ของต่างประเทศ

1.3.2 เพื่อศึกษาเกณฑ์กำหนดความรับผิดทางแพ่ง (Civil Liability) กำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ความรับผิดในทางแพ่งของ สหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล พ.ศ. 2561 และสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2555 และข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) ของต่างประเทศ

1.3.3 เพื่อศึกษากฎหมายและวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในเกณฑ์กำหนดความรับผิดในทางแพ่ง (Civil Liability) การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับการละเมิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล พ.ศ. 2561 ของสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2555 และนำข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation) มาเป็นแนวทางเยียวยาให้ผู้เสียหายได้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และควรจะพัฒนาปรับปรุงกฎหมายอย่างไรบ้าง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565 ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ค.ศ. 2018 (สหราชอาณาจักร) รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2555 (สาธารณรัฐสิงคโปร์) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 5 ละเมิด เพื่อใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงตามกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ลักษณะ 3 หมวด 2 การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ว่าด้วยความรับผิดชอบในทางแพ่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 42 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลควรจะได้รับ การเยียวยาอย่างรวดเร็วหรือจะใช้การพิจารณาคดีเช่นเดียวกันกับวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติ ความล้มเหลวการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 64 วรรคสอง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 ทั้งสี่พระราชบัญญัติดังกล่าวจะนำบทบัญญัติว่าด้วยการนำค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ว่าแนวทางพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ควรมาปรับใช้อย่างไร จะคิดคำนวณมากกว่าของความเสียหายที่แท้จริงนั้นเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร ตัวอย่างคดี และแนวคำวินิจฉัยคดีในการกำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์ กรณีนำค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) นำมาปรับใช้กับ บริบทของสังคมไทยให้เหมาะสมต่อไปอย่างไร

1.5 วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากบทบัญญัติกฎหมายและกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาต่างประเทศและคำพิพากษาศาลฎีกาของ ไทย บทความ ตำรา ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานรัฐและเอกชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เชิงบรรยาย

งานวิจัยนี้เป็นการเปรียบเทียบ (comparative Research) โดยศึกษาจากคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นใน สหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ข้อบังคับว่า ด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) แห่งสหภาพยุโรป

รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2555 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยและบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบและเข้าใจประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีของประเทศไทยจนเป็นเหตุให้ต้องมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) ของต่างประเทศ

1.6.2 ได้ทราบเกณฑ์กำหนดความรับผิดทางแพ่ง (Civil Liability) กำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามความผิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ความรับผิดในทางแพ่งของ สหราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) และสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) และข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (General Data Protection Regulation: GDPR) ของต่างประเทศ

1.6.3 ได้ทราบกฎหมายและวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในเกณฑ์กำหนดความรับผิดในทางแพ่ง (Civil Liability) การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามความรับผิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับการละเมิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ของสหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) และข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation) นำมาเป็นแนวทางเยียวยาให้ผู้เสียหายได้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และควรจะพัฒนาปรับปรุงกฎหมายอย่างไรบ้าง

1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับบุคคลที่ทำให้สามารถระบุตัวบุคคลผู้นั้นได้
ข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว หมายถึง ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงของตัวบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนสูง
เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง คนที่มีสิทธิที่จะให้ความยินยอมในการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แจ้งไว้

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ความยินยอม หมายถึง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ก่อนนำไปเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล

นโยบายความเป็นส่วนตัว คือ นโยบายที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถึง รายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยส่วนมากมักจะจัดทำในรูปแบบเอกสารที่เข้าถึงได้บนเว็บไซต์

1.8 เค้าโครงการศึกษา

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 2) คำถามการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์ในการศึกษา
- 4) ขอบเขตของการวิจัย
- 5) วิธีการศึกษา
- 6) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 7) คำนียามศัพท์เฉพาะ
- 8) เค้าโครงการศึกษา

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดชอบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย ประกอบด้วย ดังนี้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือเอกสาร บทความ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของราชอาณาจักรไทย ทฤษฎีความรับผิดชอบแห่งของไทย

การกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) กระทำผิดว่าด้วยละเมิด คำพิพากษาคดีที่มีการเรียกร้องให้รับผิดชอบมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง

บทที่ 3 กฎหมายของราชอาณาจักรไทยและต่างประเทศในการเรียกค่าเสียหายทางแพ่งกรณี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักร, สาธารณรัฐสิงคโปร์ แนวคิดทฤษฎี, ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลของสหภาพยุโรปพัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทยและต่างประเทศ

เกณฑ์การเยียวยาความเสียหายและความเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของต่างประเทศ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดชอบ ในการกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของ

ประเทศไทยเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร, สาธารณรัฐสิงคโปร์ และในข้อบังคับว่าด้วยการ
คุ้มครองข้อมูลของสหภาพยุโรป

บทที่ 5 สรุปผลการเปรียบเทียบความรับผิดในทางแพ่งของประเทศไทยและต่างประเทศ
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ และหาแนวทางในการพัฒนาความรับผิดในทางแพ่งตามกฎหมาย
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายประเทศไทย

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงการสร้างมาตรฐานของบุคคลหรือนิติบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากผู้ที่มีบทบาทตามกฎหมายฉบับนี้ในองค์กรใดไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม กฎหมายได้มีโทษทางอาญาและโทษทางปกครองไว้เป็นบทกำหนดโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วย สำหรับความรับผิดทางแพ่งของพระราชบัญญัตินี้ยังมีความพิเศษกว่าพระราชบัญญัติทั่วไป กล่าวคือให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้สูงกว่าค่าเสียหายแท้จริงอีกด้วย

พระราชบัญญัตินี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) ที่บังคับใช้ในปี 2561 และมีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายหลายฉบับ อันเป็นการรวบรวมเพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและทันกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งเจตนารมณ์ของข้อบังคับดังกล่าวเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของพลเมืองในสหภาพยุโรปไม่ให้ถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว ไม่ให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางธุรกิจมากเกินไป ควบคุมการสร้างข้อมูลเพื่อตรึงราคาของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อรัฐบาลของประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนตามสิทธิในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทำให้พระราชบัญญัตินี้มีสภาพบังคับใช้ได้ในประเทศไทยและสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่อยู่นอกราชอาณาจักรได้ถ้ามีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของคนไทยโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

การตระหนักถึงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กร บริษัท ห้างร้าน หรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ผู้ใช้งาน องค์กรเหล่านี้จะได้รับผลกระทบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อเพิ่มมาตรฐานนโยบายการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัยและนำไปใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ไว้ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีความน่าสนใจอย่างมาก ทั้งการบัญญัติให้อำนาจศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) ไว้ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยไม่ได้ใช้บังคับทั่วไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่จะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติบางฉบับเท่านั้นที่มีบุคคลกระทำผิดแล้วอาจเกิดผลกระทบ

เป็นวงกว้าง หรือควบคุมความเสียหายได้ยากกว่าความผิดทั่วไป ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ถือเป็นกฎหมายฉบับล่าสุดที่ให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำความผิดกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) ไว้ในมาตรา 78

2.1 ความหมายและประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” บัญญัติในมาตรา 6¹ หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะดังนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จึงมุ่งหมายถึงข้อมูลของบุคคลธรรมดา (Natural person)² ผู้ทรงสิทธิในฐานะเจ้าของข้อมูลจึงจำกัดเฉพาะบุคคลธรรมดา ไม่รวมถึงนิติบุคคล (Jurisdiction person) อันไม่ใช่บุคคลที่มีสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันไม่ใช่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับข้อบังคับของข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR: General Data Protection Regulation) ส่งผลให้การละเมิดข้อมูลของนิติบุคคลที่อยู่ในรูปแบบองค์กรธุรกิจ เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือองค์กรที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มูลนิธิ สมาคม รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ (Public Authority) ไม่ตกอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้

การจำแนกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้เกณฑ์³ ลักษณะเนื้อหา รูปแบบ สถานะ ความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูล ผลกระทบต่อชื่อเสียงของเจ้าของข้อมูล และลักษณะพิเศษของเจ้าของข้อมูล ดังนี้

1) การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามรูปแบบ (Format) พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ระบุรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือรูปแบบใดไว้เฉพาะ ข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติจึงมีขอบเขตกว้าง ครอบคลุมทั้งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลทางกายภาพ

2) การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามลักษณะเนื้อหา พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ระบุองค์ประกอบเกี่ยวกับเนื้อหา (Content) จึงอาจจัดแบ่งได้หลายประเภท เช่น

- ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบุคคล เช่น อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง
- ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเงิน เช่น เลขบัญชีธนาคาร หมายเลขบัตรเครดิต

¹ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

² GDPR (General Data Protection Regulation) Articles 1, 2, 3.

³ ฌานีป ทอกรวิวงค์, คำอธิบายหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2565), 87.

- ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการติดต่อ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์
 - ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับวิถีชีวิต (Lifestyle) พฤติกรรมการบริโภคสินค้าหรือบริการ
- 3) การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามผลกระทบต่อชื่อเสียงของเจ้าของข้อมูล มีหลักการคุ้มครองข้อมูลที่ระบุตัวบุคคลโดยไม่คำนึงถึงเนื้อหาหรือผลกระทบในแง่ชื่อเสียง กล่าวคือ หากมีการเก็บรวบรวม ใช้ เผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขของกฎหมายนี้ อาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาดได้ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของเจ้าของข้อมูลหรือไม่ก็ตาม จึงแตกต่างจากกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ข้อหาหมิ่นประมาท หรือกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดต่อชื่อเสียง

4) การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามสถานะหรือความสัมพันธ์ มีการพิจารณาในภาพรวมขององค์กรหรือหน่วยงาน จะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์หรือสถานะของกฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น ลูกค้า ลูกจ้าง

5) การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลจากลักษณะพิเศษตามกฎหมาย ได้แก่

- ข้อมูลที่จัดอยู่ในมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เรียกข้อมูลประเภทนี้ว่า ข้อมูลละเอียดอ่อนหรือข้อมูลอ่อนไหว (Sensitive Personal Data) เช่น ข้อมูลภาพจำลองใบหน้า ข้อมูลจำลองม่านตา อันแสดงลักษณะเด่นทางกายภาพ
- ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลในมาตรา 6 อยู่ภายใต้หลักการทั่วไป เช่น หมายเลขโทรศัพท์ เลขบัตรประจำตัวประชาชน อายุ เป็นต้น

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นกฎหมายกลาง (General Data Protection) ใช้บังคับต่อการดำเนินงานหรือกิจการของบุคคล นิติบุคคล องค์กรธุรกิจ หรือหน่วยงานรัฐที่ทำการเก็บรวบรวม ใช้ เผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะมีสัญชาติใดก็ตาม โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR: General Data Protection Regulation) เป็นกฎหมายปกป้องพลเมืองของสหภาพยุโรปจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีของข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR: General Data Protection Regulation) นั้นมีการพัฒนาและปรับปรุงเรื่อยมาจนได้รับการยอมรับของนานาประเทศ ทั้งเป็นต้นแบบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศอื่น ๆ อีกด้วย

ภาพที่ 2.1: เส้นทาง 130 ปี การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เส้นทาง 130 ปี การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ปี 1890 / พ.ศ. 2433
กนาความอเมริกัน 2 คน นายชามูเอล ดี จอร์เจน และ นายลูอิส แบรินเกตต์ ได้เขียนบทความ The Right to Privacy (สิทธิความเป็นส่วนตัว) เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้อยู่โดยลำพังโดยปราศจากการรบกวน (The Right to Be Left Alone) ซึ่งต่อมาคำกล่าวนี้ได้กลายเป็นคำนิยามของคำว่า "Privacy หรือ ความเป็นส่วนตัว"

ปี 1948 / พ.ศ. 2491
มีการลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งรวมถึงสิทธิข้อที่ 12 ที่กล่าวถึงสิทธิความเป็นส่วนตัว

ปี 1950 / พ.ศ. 2493
อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมของบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานโดยท้ายสุดได้มีการจัดลำดับที่ต่างไปจากเดิม

ปี 1967 / พ.ศ. 2510
สหรัฐอเมริกาได้บังคับใช้กฎหมาย Freedom of Information Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่ไม่ทำหนังสือของประชาชนทุกคนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ และต่อมาประเทศอื่น ๆ ก็ได้ออกกฎหมายในลักษณะนี้เช่นกัน

ปี 1980 / พ.ศ. 2523
องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ออกแนวทางเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองข้อมูล สหกรณ์ได้ตั้งกฎระเบียบคอมพิวเตอร์ในการดำเนินงานธุรกรรมทางธุรกิจมากขึ้น

ปี 1981 / พ.ศ. 2524
สหภาพยุโรปได้ลงมติรับรองปฏิญญาคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยรับรองให้สิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิทางกฎหมาย

ปี 1983 / พ.ศ. 2526
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเยอรมันได้อำนาจพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องการสำรวจสำมะโนประชากรซึ่งคำพิพากษานี้ต่อมาได้กลายเป็นรากฐานสำคัญถึงเป็นพัฒนาการสำคัญด้านการคุ้มครองข้อมูล

ปี 2009 / พ.ศ. 2552
กฎระเบียบของสหภาพยุโรปที่ว่าด้วยการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาไปทิศทางต่าง ๆ หลังจากที่มีประชาชนเริ่มมีอีเมลและหมายเลขโทรศัพท์มือถือซึ่งข้อมูลของประเภทนี้ได้กลายเป็นข้อมูลสำคัญและมีมูลค่าสร้างประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย

ปี 2006 / พ.ศ. 2549
สหภาพยุโรปได้ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลในกิจการที่ไม่ได้รับการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ของเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะ อย่างไรก็ตามได้ตัดสินใจยกเลิกข้อบังคับดังกล่าวในปี 2014 (พ.ศ. 2557) เพราะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

ปี 2002 / พ.ศ. 2545
สหภาพยุโรปได้มีการออกข้อบังคับว่าด้วยความเป็นส่วนตัวและการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (The Directive on Privacy and Electronic Communications)

ปี 1995 / พ.ศ. 2538
ได้มีการออกข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลแห่งยุโรป ขึ้นมาซึ่งเป็นที่สังเกตว่าให้เกียรติถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีการระบุถึงอำนาจการควบคุมของสหภาพใหม่ ๆ เช่น Processing (การดำเนินการ) Sensitive personal data (ข้อมูลอ่อนไหว) หรือ Consent (ความยินยอม) เป็นต้น

ปี 1993 / พ.ศ. 2536
พิธี บราวน ซึ่งเป็นการเข้าร่วมในสหราชอาณาจักรถูกฟ้องจากข้อกล่าวหาในกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลแห่งสหราชอาณาจักร ปี 1984 โดยนายบราวน์ได้ฟ้องข้อมูลส่วนบุคคลในใช้ในวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในทะเบียนคุ้มครองข้อมูล อย่างไรก็ตามได้ฟ้องคดีนี้ในเวลาต่อมา

ปี 2013 / พ.ศ. 2556
คณะกรรมาธิการยุโรปได้รับรองระเบียบบังคับที่ 611/2013 ที่ว่าด้วยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนตัว ภายใต้บังคับ 2002/58/EC

ปี 2014 / พ.ศ. 2557
คำพิพากษาของศาลยุติธรรมสหภาพยุโรปรับรองว่ากฎหมายของสหภาพยุโรปสามารถให้สิทธิกับประชาชนที่จะขอให้บริษัทให้บริการในการค้นหาข้อมูล เช่น กูเกิล สแนลการค้นหารวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ออกไป ซึ่งแนวคิดนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของสิทธิที่จะถูกลืม (The Right to Be Forgotten)

ปี 2016 / พ.ศ. 2559
สหภาพยุโรปลงมติอนุมัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป หลังจากที่มีการอภิปรายกันยาวนานถึง 4 ปี

ปี 2018 / พ.ศ. 2561
กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปมีผลบังคับใช้ แทนกฎหมายคุ้มครองข้อมูล (The Data Protection Act) และ GDPR ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกให้เป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ที่เป็นต้นฉบับฉบับเดียว และครอบคลุมพื้นที่ประเทศต่างๆทั่วโลก ที่สำคัญมีบทลงโทษปรับสูงถึง 20 ล้านยูโร

ปี 2018 / พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา
ได้มีการจัดการข้อมูลอย่างมีความรับผิดชอบ ผ่านการควบคุมดูแลทางไอที มีการดำเนินการข้อมูลอย่างโปร่งใสและใช้แพลตฟอร์มสนับสนุน ประเทศกำลังจะมีมาตรฐานทางธุรกิจใหม่ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ที่ภาคธุรกิจกำลังปรับตัว ให้ความสำคัญและปรับตัวใหม่ทั้งในการปรับตัวในเรื่องนี้

ที่มา : <https://inplp.com/latest-news/article/a-brief-history-of-data-protection-how-did-it-all-start/>

ที่มา: ThaiPublica. (2563). 130 ปีของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/rzDYu>.

2.1.2 การเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นได้ถูกบัญญัติได้ในมาตรา 22 ถึง 29

การเก็บรวบรวมเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ส่งผลให้การเก็บรวบรวม (Collection) จัดเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการ “ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” โดยขอจำแนกการเก็บรวบรวมเป็นสองกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การตอบสนองของเจ้าของข้อมูล ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ต้องอาศัยการตอบสนองจากเจ้าของข้อมูล⁴ หรือการสอดแนม (Surveillance) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ต้องอาศัยการตอบสนองจากเจ้าของข้อมูล คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหราชอาณาจักร เรียกว่า “การสังเกต (Observation)” โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลโดยการใช้อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การเก็บข้อมูลประวัติการใช้งานเว็บไซต์ การอ่านข้อมูล การค้นหาข้อมูล ข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ ข้อมูลที่อยู่ของอุปกรณ์ หรือข้อมูลที่เกิดจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกับเครือข่าย เช่น อุปกรณ์สวมใส่ติดตัวเจ้าของข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ (Wearable Device) นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมออนไลน์ของบุคคลแล้ว ยังรวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมทางกายภาพ เช่น การติดตั้งอุปกรณ์บันทึกภาพหรือเสียง

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องอาศัยการตอบสนองจากเจ้าของข้อมูล เช่น การสอบถาม (Interrogation) การตั้งคำถามเพื่อให้ตอบ (Probing Question) การเก็บรวบรวมในกลุ่มนี้ อาจเป็นการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลหรือตัวแทน เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนา หรือจากการกระทำของเจ้าของข้อมูลใช้วิธีผ่านระบบโปรแกรมการควบคุมของเจ้าของข้อมูล

การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล (USE) เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการ “ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” เช่น การบันทึก (Recording) จัดโครงสร้าง (Structuring) การจัดเก็บ (Storage) ประยุกต์หรือแก้ไข (Adaptation or Alteration) การกู้คืน (Retrieval) การรวมข้อมูล (Combination) การจำกัด (Restriction) การลบหรือทำลาย (Erasure or Privacy)

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Disclosure or Dissemination) เป็นการกระทำด้วยวิธีใดก็ตามเพื่อมีเจตนาให้ข้อมูลไปถึงบุคคลที่สามที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแยกเป็น 7⁵ วิธีการ ดังนี้

1) การเปิดเผย (Disclosure) เป็นวิธีการนำข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลหวงกันไม่ให้บุคคลภายนอกรับรู้ไปเปิดเผยด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลไม่ว่าข้อมูลนั้นจะเป็นจริงหรือเท็จก็ตาม

2) การทำผิดต่อหน้าที่อันเกิดจากความไว้วางใจ (Breach of Confidentiality) อันเป็นหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละกรณี เช่น ข้อบังคับแพทยสภากับผู้ป่วยที่ปรึกษากฎหมายกับผู้ปรึกษา

3) การเปิดเผยลักษณะทางกายภาพ (Exposure) เป็นการเปิดเผยข้อมูลจริงที่เจ้าของข้อมูลไม่ให้ความยินยอมให้ผู้อื่นล่วงรู้ ซึ่งเน้นเป็นการเปิดเผยข้อมูลทางกายภาพของบุคคล

⁴ เรื่องเดียวกัน, 95.

⁵ เรื่องเดียวกัน, 98.

4) การสร้างโอกาสแห่งการเข้าถึง (Increased Accessibility) เป็นการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นปรากฏต่อสาธารณะ (Publicly Available) เพื่อเป็นการเปิดให้เกิดการเข้าถึงและนำไปใช้มิโดยชอบ

5) การขู่ว่าจะเปิดเผยความลับ (Blackmail) อันเป็นการกระทำเพื่อเจตนาหาผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกับการไม่เปิดเผย เช่น ริดเอาทรัพย์ ถึงแม้จะไม่มีเปิดเผย (Actual Disclosure) แต่ส่งผลจำกัดสิทธิในการควบคุมข้อมูลอย่างเป็นอิสระของเจ้าของข้อมูล

6) การนำข้อมูลส่วนบุคคลผู้อื่นไปแสวงประโยชน์ (Appropriation) การนำภาพหรือนำชื่อไปใช้เชิงพาณิชย์ การกระทำนี้จึงเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว

7) การเผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับบุคคล (Distortion) ทำให้บุคคลมีภาพลักษณ์ปรากฏต่อสาธารณะซึ่งไม่ถูกต้อง (Inaccuracy) เป็นเท็จ (False) หรือทำให้เข้าใจผิด (Misleading) การกระทำนี้จัดเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว

ส่วนการข่มขู่ว่าจะเปิดเผยข้อมูลนั้นยังไม่เป็นความผิดตามกฎหมายได้

ข้อยกเว้นการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4⁶

- (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกิจกรรมในครอบครัว
- (2) การปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐในการรักษาความมั่นคง ความมั่นคงทางการคลัง การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
- (3) การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม งานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- (4) การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจในรัฐสภา
- (5) การพิจารณาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและอาญา การบังคับคดี การวางทรัพย์
- (6) การดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานตาม (2) ถึง (6) อันเป็นการได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ต้องจัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามมาตรฐานด้วย

⁶ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

2.1.3 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล⁷

มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 วางหลัก ดังนี้

(1) หน้าที่ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยเพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบและต้องทบทวนการรักษามาตรการเมื่อมีความจำเป็นหรือเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป

(2) หน้าที่ต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการมิให้ผู้นั้นใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ

(3) หน้าที่ในการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ หรือตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอม เว้นแต่เก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเก็บตาม มาตรา 24(1) หรือ(4) หรือมาตรา 26(5) (ก) หรือ(ข) กการใช้เพื่อสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายหรือการยกขึ้นสู้ต่อสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

(4) แจ้งเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลแก่สำนักงานภายใน 72 ชั่วโมง นับแต่ทราบเหตุ เว้นแต่การละเมิดดังกล่าวไม่มีความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ในกรณีที่การละเมิดนั้นมีความเสี่ยงสูงให้แจ้งเหตุการณ์ละเมิดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลพร้อมกับแนวทางการเยียวยา

(5) หน้าที่เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 5 วรรคสอง ต้องตั้งตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือซึ่งตัวแทนต้องอยู่ในราชอาณาจักรและตัวแทนต้องได้รับมอบอำนาจให้กระทำการแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิดชอบใด ๆ

2.2 ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน

สิทธิของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน คือ สิ่งที่เป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเอง ได้แก่ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาค ได้รับการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ เข้าถึงบริการสาธารณะและได้รับสวัสดิการสังคม สิทธิในการรับรองการศึกษาขั้น

⁷ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

พื้นฐาน เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมจากการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเชิงรูปธรรมจะต้องกำหนดองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการดูแลคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เหมาะสมตามเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน⁸ ไว้หลายประการ ดังนี้

สิทธิในชีวิตและร่างกาย (มาตรา 31)

สิทธิเสรีภาพในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว (มาตรา 34)

สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล (มาตรา 48, 49)

สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาหาความรู้ (มาตรา 42, 43)

สิทธิได้รับการรักษาพยาบาล (มาตรา 52)

สิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 56)

สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะและข้อมูลทางราชการ (มาตรา 58 มาตรา 59

มาตรา 60)

สิทธิในการแจ้งความร้องทุกข์ (มาตรา 61 มาตรา 62) สิทธิของบุคคลตามวัย (มาตรา 53 ถึง มาตรา 55)

สิทธิของผู้บริโภค (มาตรา 57)

สิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา (มาตรา 33 มาตรา 237)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวแก่ปวงชนชาวไทยไว้เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ปราศจากการรบกวนจากบุคคลอื่น ป้องกันการถูกล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลอื่น ให้ความเป็นส่วนตัวแก่ประชาชน

2.2.1 สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)

สิทธิความเป็นส่วนตัวนั้น ความหมายจะคล้ายคลึงกันกับสิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) โดยมีแนวคิดเริ่มต้นมาจาก สมัยโรมันที่ยอมรับว่า⁹ บุคคลมีแนวเขตแดนเป็นของตัวเอง ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น จึงเป็นแนวคิดแบบปัจเจกนิยม (individualism) มาจากสำนักความคิดสโตอิก (Stoic) ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติสมบูรณ์มีการดำรงชีวิตอย่างไม่ถูกจำกัดด้วยเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ถึงก่อให้เกิดระบบพื้นฐานของกฎหมายธรรมชาติและคามยุติธรรม เป็นกฎเกณฑ์ที่สอดคล้อง

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

⁹ คณาธิป ทองรวีวงศ์, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษาเปรียบเทียบการเฝ้าติดตามคุกคาม (Stalking) กับการถ่ายภาพโดยมิได้รับรู้และยินยอม”, วารสารกระบวนการยุติธรรม 2, 3(กันยายน 2552): 83-105.

กับธรรมชาติ มีสภาพบังคับ แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดหลักการว่ากฎหมายที่ผู้ปกครองบัญญัติขึ้นนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎธรรมชาติ (Natural Law) เพื่อให้ปัจเจกชนอ้างอิงต่อรัฐ โดยไม่ให้อำนาจละเมิดสิทธิธรรมชาติหรือเป็นการล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวของปัจเจกชนเอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้ให้นิยาม คำว่า “สิทธิความเป็นส่วนตัว” แต่มีการบัญญัติถึงใกล้เคียงที่สุด มาตรา 32¹⁰ กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรานี้แสดงให้เห็นว่า “สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)” มีลักษณะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจำเป็นต้องให้การรับรอง เป็นลักษณะที่ชี้ยันกับบุคคลทั่วไปได้ทันที ไม่ให้ถูกการรบกวนจากบุคคลภายนอก ไม่ให้เกิดการแทรกแซงจากประชาชนด้วยกันรวมถึงหน่วยงานรัฐ แต่การใช้สิทธิดังกล่าวต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายหรือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

2.2.2 สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be Forgotten)

สิทธิที่จะถูกลืมตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิความเป็นส่วนตัว มีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของปัจเจกบุคคลซึ่งถูกรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹¹ (Universal Declaration of Human Right: UDHR) สิทธิที่จะถูกลืมเกิดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำในอดีตหรือเหตุการณ์ในอดีตถูกรื้อฟื้นขึ้นมา¹² หรือนำกลับมาสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งยังป้องกันไม่ให้นำข้อมูลส่วนบุคคลมาสร้างความเดือดร้อน รำคาญใจหรือรบกวนการใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

สิทธิที่จะถูกลืม หมายถึง สิทธิของปัจเจกบุคคลในการร้องขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่มีประโยชน์ ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอให้จัดเก็บข้อมูลไม่ว่าข้อมูลดังกล่าวจะเผยแพร่ไปโดยเจ้าของข้อมูลเองหรือบุคคลภายนอก ถึงแม้การเผยแพร่จะกระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก็ยังมีสิทธิในการร้องขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลได้แต่เฉพาะข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น สิทธิที่จะถูกลืมจึงมีลักษณะเป็นสิทธิที่ให้อำนาจแก่ตัวบุคคลให้สามารถควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง หรือการห้ามไม่ให้นำข้อมูลที่

¹⁰ มาตรา 32 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

¹¹ Universal Declaration of Human Rights.

¹² กิตสุธรม สังขสุวรรณ, “สิทธิที่จะถูกลืมภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 4, 1(ม.ค.-มิ.ย. 2564): 27-28.

เกิดขึ้นในปัจจุบันไปใช้ผูกพันตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคต โดยสิทธิที่จะถูกลืม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท¹³ ได้แก่

- 1) สิทธิในการฟื้นฟูสภาพ (Right to Rehabilitation) เป็นสิทธิของผู้กระทำความผิดในการลบข้อมูลประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในอดีต เพื่อให้โอกาสผู้ที่เคยกระทำความผิดและเคยต้องการรับโทษตามคำพิพากษาให้สามารถที่จะกลับดำเนินชีวิตได้อย่างคนปกติภายหลังที่ได้รับโทษครบแล้ว
- 2) สิทธิในการลบข้อมูล (Right to Erasure) ให้อำนาจแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง เมื่อไม่ประสงค์ให้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกเปิดเผย ถูกประมวลผลหรือนำไปใช้ในกรณีใด ๆ อีกต่อไป เจ้าของข้อมูลนั้นจะต้องมีสิทธิในการร้องขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลได้
- 3) สิทธิในการลบลิงก์ (Right to Delisting/Delinking) เป็นสิทธิให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ผู้ให้บริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ดำเนินการลบลิงก์ที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งที่มาหรือแหล่งที่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ต้องการยกเลิกเชื่อมโยงหรือลบลิงก์นั้นต้องไม่ถูกต้อง หรือเป็นข้อมูลที่จัดเก็บหรือประมวลผลไม่ตกอยู่ในวัตถุประสงค์ที่ขอจัดเก็บหรือประมวลผล หรือเป็นข้อมูลที่มีการเปิดเผยนั้นกระทำไปโดยผิดกฎหมายและต้องไม่ใช่กรณีที่กฎหมายให้ข้อยกเว้นที่เปิดเผยได้
- 4) สิทธิในการทำให้คลุมเครือ (Right to Obscurity) เป็นสิทธิในการทำให้บุคคลใด ๆ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นได้ กล่าวคือ ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยากกว่าปกติ เช่น การเข้ารหัส

2.2.2.1 สิทธิที่จะถูกลืมตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 33 วางหลักว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลกลายเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุถึงตัวตนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ซึ่งจะไปสอดคล้องกับหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลตามมาตรา 37 (3) ที่ต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบ เพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นระยะเวลาการเก็บรักษา หรือไม่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ร้องขอให้ลบหรือทำลายไว้ หรือกรณีเจ้าของข้อมูลได้ถอนความยินยอม ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นได้ว่า “สิทธิที่จะถูกลืม” จะมีผล

¹³ ยุคต์กฤต กัณขมณี, “การคุ้มครองสิทธิที่จะถูกลืม”, วารสารสุทธิปริทัศน์ 33, 108(ต.ค.-ธ.ค. 2562): 14-26. [Online], 2562. แหล่งที่มา <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU-SuthiparitathJournal/article/view/243482/165227>.

ทางกฎหมายเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ดำเนินการร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลออกไป สิทธิที่จะถูกลืมจึงยังไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมายได้

เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องปฏิบัติตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอแล้ว ถ้าผู้ควบคุมไม่ยอมปฏิบัติตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้มีเหตุสมควร หรือมีข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติให้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็มีบทลงโทษเช่นกัน ทั้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องความเสียหายทางแพ่งได้ตามมาตรา 77 และ 78 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือสามารถดำเนินการได้โดยร้องเรียนไปยังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติตามข้อเรียกร้องจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ หากยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอีก ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจถูกลงโทษจากคณะกรรมการได้อันเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งระวางโทษปรับสูงสุดไม่เกินสามล้านบาทตาม มาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

2.2.2.2 ข้อยกเว้นการใช้สิทธิที่จะถูกลืม

สิทธิที่จะถูกลืมนั้นไม่ใช่สิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) รัฐจึงสามารถกำหนด ขอบเขตสิทธิที่จะถูกลืมได้เช่นกัน โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ฉบับนี้ได้บัญญัติถึงสิทธิที่จะถูกลืมไม่ให้มีผลบังคับไว้ กล่าวคือ

- 1) กิจกรรมที่สิทธิที่จะถูกลืมนั้นไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ ในมาตรา 4 วางหลักไว้อย่างชัดเจนตามพระราชบัญญัตินี้ได้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีใดบ้าง เช่น การรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวบรวมเพื่อประโยชน์สาธารณะ การกระทำตามหน้าที่ในรัฐสภา การใช้ข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต เป็นต้น
- 2) ข้อยกเว้นของการใช้สิทธิที่จะถูกลืมในมาตรา 33 วรรคสอง วางหลักว่าการเก็บรักษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตามมาตรา 24(1) การเก็บรักษาเพื่อจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล, มาตรา 24 (5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล, มาตรา 26 (5) (ก) เวชศาสตร์ป้องกัน การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพ การรักษาทางการแพทย์ และมาตรา 26 (5) (ข) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาดที่แพร่เข้ามาในราชอาณาจักร การควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์ รวมถึงการยกขึ้นต่อผู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่¹⁴ 4893/2558 จำเลยทั้งสองเป็นสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ แต่ก็หาอาจกระทำการใด ที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น การที่จำเลยทั้งสองนำข่าวการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่งซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ เคยนำเสนอภาพและข่าวไปก่อนหน้านั้น แต่ยังไม่ได้ระบุว่าชายหญิงในภาพเป็นใครมาเผยแพร่ซ้ำโดยระบุในเนื้อข่าวว่าชายในภาพที่กำลังมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนรักคือโจทก์ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายต้องแจ้งชื่อ ลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ต่อพนักงานสอบสวนเป็นหน้าที่ที่ผู้เสียหายต้องกระทำในการร้องทุกข์กล่าวโทษ จะถือว่าโจทก์ยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนหาได้ไม่ แม้อโจทก์จะเป็นนักการเมือง เป็นบุคคลสาธารณะ แต่ก็ย่อมมีสิทธิของความเป็นส่วนตัว มิใช่ว่าเมื่อเป็นนักการเมืองหรือบุคคลสาธารณะแล้ว จะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 แต่มิใช่เป็นการกล่าวหาหรือโฆษณาแพรหลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงตาม มาตรา 423 โจทก์จึงไม่อาจเรียกให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบในความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณและความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของตนโดยประการอื่นตามมาตรา 423 ได้ โดยจำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

2.3 หลักกฎหมาย ทฤษฎีความรับผิดทางแพ่งและการเยียวยาความเสียหาย

ความรับผิดทางแพ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้กระทำความผิด (Fault) หรือเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญาต่างตอบแทนพิเศษหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญา อันเป็นเหตุให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องได้รับความเสียหาย โดยมุ่งประสงค์จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด หากไม่สามารถทำให้กลับสู่สภาพเดิมได้แต่ต้องพยายามเยียวยามากที่สุด

2.3.1 หลักทฤษฎีความรับผิดทางแพ่ง

ความรับผิดทางแพ่ง หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกบังคับให้ชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนเมื่อตนทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย อันเป็นพันธะของบุคคลที่จะต้องได้รับโทษหรือจะต้องบรรเทาความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้นไว้ด้วย โดยความรับผิดทางแพ่ง แบ่งออกเป็น 5¹⁵ ลักษณะดังนี้

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558.

¹⁵ วาริ นาสกุล และจรรณ ภัคดิชานกุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดจัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, (กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ พับลิชชิ่ง, 2563).

1) ความรับผิดในลักษณะสัญญา กล่าวคือ เมื่อมีการตกลงกันไว้แล้ว คู่กรณีต้องปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ หากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามย่อมต้องรับผิดตามข้อตกลง (Responsabilite contractuelle)

2) ความรับผิดในลักษณะละเมิด กล่าวคือ การกระทำที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย ผู้กระทำจึงต้องรับผิดในผลของการกระทำ (Responsabilite delictuelle)

3) ความรับผิดในลักษณะจัดการงานนอกสั่ง กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดเข้าไปทำกิจการของผู้อื่นโดยที่เจ้าของกิจการไม่ได้ให้อำนาจหรือใช้ให้กระทำ

4) ความรับผิดในลักษณะลาภมิควรได้ กล่าวคือ การที่ผู้ใดได้รับทรัพย์สินของผู้อื่นมาโดยปราศจากมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับทรัพย์สินเช่นว่านั้นต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง

5) ความรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ ความรับผิดตามกฎหมายอื่นระบุไว้ เช่น หนี้ตามประมวลกฎหมายรัชฎากร หนี้ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร

2.3.1.1 ความรับผิดทางแพ่งในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือเรียกว่า “ระบบกฎหมายจารีตประเพณี” เป็นกฎหมายซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้พิพากษาผ่านการตัดสินคดีความของศาลมากกว่าผ่านทางพระราชบัญญัติของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือการดำเนินการของฝ่ายบริหาร ซึ่งให้น้ำหนักในการปฏิบัติตามคำพิพากษาที่มีมาก่อนหน้า หากศาลพบว่าข้อเท็จจริงในคดียังไม่เคยเกิดขึ้น หรือมีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับข้อพิพาทในอดีตทั้งหมด (Matter of First Impression) หรือกรณีไม่มีกฎหมายทางนิติบัญญัติที่จะปรับใช้แก่คดีได้ ผู้พิพากษาย่อมมีอำนาจและหน้าที่ที่จะสร้างกฎหมายโดยการริเริ่มเป็นแบบอย่าง หลังจากนั้นการตัดสินคดีครั้งนี้จะเป็นอย่างแก่การตัดสินคดีครั้งต่อไป ซึ่งศาลในอนาคตจะต้องยึดถือตามเป็นบรรทัดฐานซึ่งจะมีข้อดีคือการปรับข้อเท็จจริงเหมาะสมกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม หลักความเชื่อในสังคมด้วย ส่งผลให้มีแนวคิดเกิดขึ้นหลายแนวคิด เช่น หลักความรับผิดทั่วไป (General Principle of Liability Theory) หรือหลักความรับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิด กล่าวคือ ถ้าไม่เกิดความเสียหายจึงไม่ต้องรับผิดไม่จำต้องชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

2.3.1.2 ความรับผิดทางแพ่งในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law)

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือเรียกว่า ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร เป็นระบบกฎหมายซึ่งได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นระบบประมวลกฎหมายและมีได้ตัดสินตามแนวคำพิพากษาของศาล ระบบกฎหมายดังกล่าวจึงได้ยึดถือฝ่ายนิติบัญญัติเป็นบ่อเกิดหลักของกฎหมาย และระบบศาลมักจะใช้วิธีพิจารณาโดยระบบไต่สวน และศาลจะไม่ผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อน เมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นจะพิจารณาก่อนว่า

มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้หรือไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงดังกล่าว ถ้ามีก็จะนำกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติไว้นั้นนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริง หากไม่มีกฎหมายให้พิจารณาจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นนั้น ๆ จารีตประเพณี คือ ประเพณีที่ประพฤติและปฏิบัติกันมานาน และไม่ขัดต่อศีลธรรม ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่าผิด และถ้าไม่มีจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้อง กฎหมายจะอนุโลมให้ใช้บทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งก่อน หากยังไม่มียกกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งอีก จะใช้หลักกฎหมายทั่วไปมาปรับ

ดังนั้น ในระบบนี้จึงไม่ยึดหลักคำพิพากษาเดิม จะต้องดูตัวบทก่อนแล้วถึงจะตัดสินคดีได้

2.3.2 หลักทฤษฎีความรับผิดในลักษณะละเมิดของประเทศไทย

แนวคิดความรับผิดในลักษณะละเมิดของประเทศไทยนั้นใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เป็นแนวคิดที่กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะกระทำการโดยจงใจหรือไม่ อาจจะเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อแต่กลับส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก ทำให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความรับผิดของบุคคลนั้น ให้พิเคราะห์จากความเสียหายที่เกิดขึ้นและความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ แต่กฎหมายมีการกำหนดความรับผิดบางกรณี เช่น เหตุสุจริตหรือเป็นความผิดของผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งผู้กระทำละเมิดต้องมีการพิจารณาพิสูจน์ข้อกล่าวอ้างของตนที่จะอ้างเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดนั้นได้

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ของประเทศไทย¹⁶ จึงเป็นการพิจารณาผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั่นเอง ไม่จำเป็นต้องพิเคราะห์ความผิดหรือเจตนาภายในจิตใจที่แสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำโดยจงใจหรือความประมาทเลินเล่อ เพียงให้พิเคราะห์จากตัวผู้กระทำ ความเสียหายนั้นกระทำการสัมพันธ์กันกับความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่เท่านั้น

2.3.2.1 ความรับผิดในลักษณะละเมิด

ความรับผิดทางละเมิดมีบทบัญญัติทั่วไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 วางหลักว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” กรณีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ที่จะต้องรับผิดคือผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น กฎหมายลักษณะละเมิดนั้นจึงเป็นข้อกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเยียวยาหรือชดใช้ บรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ถูกทำละเมิด แต่ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยในสังคมลดน้อยลง (Prevention of Loss) และต้องก่อให้เกิดผลในทางยับยั้งการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือพฤติกรรมอันตราย (Deterrent Effects against Unlawful or Dangerous Conducts)

¹⁶ นารี สิงโต, องค์ประกอบภายในของความรับผิดทางละเมิด [Online], 2521. แหล่งที่มา <http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/EX.40701-7.pdf>.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้มีการบัญญัติมาตรการป้องกันอันตราย (Preventive Measure) เพื่อให้ส่งผลในทางยับยั้งพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ (Deterrent Effect) โดยการยับยั้งพฤติกรรมอันตรายไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำโดยผู้กระทำผิดคนเดิมอีก มีบทกำหนดให้รับผิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า “ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้สูงกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ถูกทำละเมิดได้ ให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” และกฎหมายของประเทศไทยยังให้อำนาจของผู้พิพากษากำหนด “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ” เพิ่มให้แก่ผู้เสียหายได้อีกด้วย เช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

2.3.2.2 องค์ประกอบของการกระทำละเมิด

การกระทำที่เป็นการละเมิดมีองค์ประกอบไว้หลายประการ ดังนี้

- 1) ผู้ใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
- 2) ต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย
- 3) บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ

ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

- 4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ

หากการกระทำไม่เข้าองค์ประกอบทั้ง 4 ประการแล้ว การกระทำนั้นจะไม่ใช่ละเมิดตามหลักทั่วไป กล่าวคือ ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดเพื่อละเมิด โดยต้องพิจารณาจากบททั่วไปสำหรับความรับผิดในกรณีที่มีการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นขึ้น ในบางกรณีบุคคลอาจต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากยานพาหนะอันด้วยกำลังเครื่องจักรกล สัตว์ สิ่งปลูกสร้าง ของตกหล่น ทรัพย์สินอันตรายอื่น รวมถึงในบางกรณีอาจต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดอันบุคคลอื่นได้กระทำขึ้นอีกด้วย เช่น ลูกจ้าง - นายจ้าง แต่บางความผิดนั้นถ้ามีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้ปรับบทเฉพาะได้ ไม่จำเป็นต้องบ่งชี้ไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อีกแล้ว

การกระทำโดยจงใจ

การกระทำโดยจงใจ หมายความว่า การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน แม้จะมีความหมายต่างกับเจตนาในทางอาญา แต่เบื้องต้นควรพิจารณาจาก “เจตนา” ตามประมวลกฎหมายอาญาประกอบด้วย คือ ให้พิจารณาจากสภาพความในใจของผู้กระทำ ส่วนตัวผู้กระทำจะได้กระทำด้วยความสุจริต ซึ่งเป็นการกระทำที่เข้าใจไปเองว่าตนมีอำนาจกระทำได้นั้นจะส่งผลให้ไม่เป็นการละเมิดได้ ส่วนคำว่า “จงใจ” ในทางแพ่ง ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมุ่งหมายต่อผล เพียงแต่รู้สำนึกในการกระทำและรู้ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นด้วย ถือว่าจงใจแล้วดังตัวอย่างนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 785/2560¹⁷ จำเลยปลอมเอกสารสัญญากู้เงินและนำเอกสารปลอมไปฟ้องโจทก์จนชนะคดีแล้วนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของโจทก์ขายทอดตลาดทั้งนำผลคำพิพากษาคดีแพ่งไปฟ้องโจทก์ในคดีล้มละลายถือเป็นการที่จำเลยจงใจก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดแก่โจทก์ จึงเป็นการกระทำละเมิดซึ่งจำเลยต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ด้วยการคืนทรัพย์สินที่โจทก์ต้องสูญเสียไปหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 730/2490¹⁸ จำเลยซื้อโดยสุจริตและมีเหตุผลสมควรว่าโจทก์หมิ่นประมาทจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน จึงแจ้งต่อนายอำเภอ จนโจทก์ถูกจับฟ้องร้องนั้น แม้ภายหลังศาลจะชี้ขาดว่าถ้อยคำของโจทก์ไม่ถึงเป็นหมิ่นประมาทก็ดี หรือปรากฏว่าจำเลยไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน เพราะผู้ตั้งไม่มีอำนาจตั้งก็ดี ไม่ทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อโจทก์

เหตุที่ไม่เป็นละเมิดจากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเพราะเป็นการกระทำโดยสุจริตและมีเหตุผลอันสมควรที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ถือว่าไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ และเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต มิใช่การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421

การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ

การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึง กระทำโดยไม่เจตนาแต่กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่

ส่วนคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 217, 318, 420, 451, 623, 812, 831, 879 และ 905 ไม่ได้บัญญัติความหมายไว้โดยเฉพาะชัดแจ้ง จึงจะแยกหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญาประกอบด้วย กล่าวคือ

- (1) เป็นการกระทำที่มีได้ตั้งใจ
- (2) ปราศจากความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์

(ก) ความระมัดระวังตามวิสัย¹⁹ หมายถึง ลักษณะที่เป็นอยู่ของผู้กระทำ หรือสภาพภายในตัวผู้กระทำ เช่น ความบกพร่องของร่างกาย, สติปัญญา, จิตใจ แบ่งออกเป็น 2 กรณี

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 785/2560.

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 730/2490.

¹⁹ วาริ นาสกุล และจรรณ ภัคดิธนากุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดจัดการงานนอกสั่ง และลามิครได้.

วิสัยของคนธรรมดาสามัญ ให้พิจารณาจาก อายุ เพศ การศึกษา
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2510²⁰ จำเลยเป็นหญิงอายุ 28 ปี
ขับรถมาคนเดียวขณะหยุดรถรอสัญญาณไฟเมื่อเวลา 21.00 นาฬิกา ได้มีคนร้ายเปิดประตูรถเข้าไปนั่ง
คู่และใช้ระเบิดมือขู่ให้ขับรถไป จำเลยตกใจขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟออกไปชนรถที่เล่นสวนมาโดย
ไม่ได้เจตนา ตามพฤติการณ์เช่นนี้จะว่าการชนเกิดเพราะความประมาทของจำเลยไม่ได้ เพราะบุคคลที่
อยู่ในภาวะตกตะลึงกลัวจะทำให้มีความระมัดระวังเช่นบุคคลปกติหาได้ไม่ เพราะบุคคลที่อยู่ในภาวะตก
ตะลึงจะทำให้มีความระมัดระวังเช่นบุคคลปกติหาได้ไม่ เมื่อจำเลยมิได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อทำ
ละเมิด จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่รถชนกันนั้น

วิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีพ หมายถึง บุคคลผู้มีวิชาชีพจำเป็นต้องมีความ
ระมัดระวังตามวิสัยของผู้มีวิชาชีพนั้นเป็นพิเศษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9042/2560²¹ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านรังสี
วินิจฉัยตรวจคนไข้ที่ตั้งครรภ์ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ในช่วงอายุครรภ์ 17 ถึง 18 สัปดาห์ แล้วไม่พบ
ความพิการทางร่างกายของทารกและได้แจ้งคนไข้ว่าทารกในครรภ์สมบูรณ์ดี แต่ครั้งปรากฏว่าไม่มี
แขนและขาข้างขวา ส่วนขาข้างซ้ายก็ไม่ปกติ เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อทำให้คนไข้เสีย
โอกาสเตรียมใจทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจอย่างรุนแรง เป็นความเสียหายต่ออนามัยแพทย์
ต้องรับผิดชอบฐานละเมิด

(ข) ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริง
ประกอบการกระทำ เช่น สภาพแวดล้อม แสงสว่าง การใช้อาวุธปืน ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7471/2556²² จำเลยประกอบธุรกิจ
ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่จำหน่ายสินค้าและให้บริการแก่ลูกค้า จำเลยต้องให้ความสำคัญด้านบริการ
ทั้งเรื่องสินค้าความปลอดภัยและความสะดวกสบายเพื่อสร้างความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจให้ลูกค้ามาใช้
บริการและซื้อสินค้าอันจะส่งผลต่อรายได้ของจำเลย ย่อมมีหน้าที่ต้องดูแลและรักษาความปลอดภัย
ทรัพย์สินของลูกค้าที่มาใช้บริการซึ่งรวมถึงรถยนต์ของลูกค้าที่นำมาจอดบริเวณลานจอดรถ
ห้างสรรพสินค้าด้วย จำเลยควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดรัดกุมโดยจัดหาพนักงาน
รักษาความปลอดภัยไว้คอยตรวจสอบดูแลเพื่อป้องกันมิให้รถยนต์ของลูกค้าสูญหาย เมื่อลูกค้าได้ใช้
ความระมัดระวังด้วยการล็อกรถยนต์เพื่อมิให้คนร้ายสามารถเข้าไปในรถยนต์ได้โดยสะดวกอันเป็นการ

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2510.

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9042/2560.

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7471/2556.

ป้องกันทรัพย์สินของตนตามปกติ แต่จำเลยมิได้จัดให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยเพื่อดูแลทรัพย์สินของลูกค้าและไม่มีมาตรการในการระมัดระวังมิให้คนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ของลูกค้า คงมีเพียงกล้องวงจรปิดที่ใช้บันทึกภาพรถยนต์ผ่านเข้าออกเท่านั้น ซึ่งเป็นมาตรการที่ยังไม่เพียงพอต่อการรักษาความปลอดภัยให้แก่ลูกค้า จึงเป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวัง เมื่อคนร้ายลักทรัพย์ของลูกค้าไป ถือว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อลูกค้า

(3) ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้น แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ การที่จะวิเคราะห์ว่าผู้กระทำละเมิดนั้นกระทำการประมาทต้องปรากฏด้วยว่าผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังอย่างที่สุดแล้ว ณ ขณะเกิดเหตุการณ์ หากผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นแล้ว แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ ยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้ถูกละเมิดเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 438 - 439/2512²³ หัวหน้าส่วนราชการแผนกสรรพากรประจำอำเภอมีตำแหน่งสมุหบัญชีโท มีหน้าที่รับผิดชอบในเงินภาษีอากรตลอดจนตรวจนับเงินสดและเช็ค ที่มีผู้นำมาชำระค่าภาษีอากรทุกวัน หากไม่ปล่อยปละละเลยและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยใกล้ชิด และถ้าไม่ปลิกตัวออกจากการเป็นกรรมการถือกุญแจเก็บรักษาภาษีอากรได้ มีผลให้ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้อื่นชดใช้เงินให้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 608/2521²⁴ ผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ท่าเรือ พบว่ามีคนกรูกันจะลงเรือ สะพานไม้ที่ทอดไปสู่โป๊ะหักทำให้โป๊ะคว่ำ ต้องรับผิดชอบต่อคนที่ตกน้ำเพียงแต่ร้องห้ามมิให้คนกรูกันไปลงเรือถือว่าไม่เป็นการใช้ความระมัดระวังอันเพียงพอไม่

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล (Causation in Fact)

ปัญหาที่ต้องพิจารณาในส่วนสำคัญของการที่ผู้กระทำมีความผิดว่าจะต้องรับผิดชอบในทางละเมิดหรือไม่อย่างไร ให้พิจารณาดังนี้

(1) มีความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุและผลต่อกันระหว่างการกระทำโดยไม่ชอบของผู้กระทำกับความเสียหายที่โจทก์ได้รับอยู่จริงหรือไม่ (Causation in Fact) กล่าวคือ การกระทำกับความเสียหายมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้าการกระทำผิดไม่มีความสัมพันธ์กับความเสียหายเท่ากับไม่เป็นเหตุผลของกันและกันแล้ว ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

²³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 438-439/2512.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 608/2521.

(2) ความเสียหายที่เป็นผลมาจากการกระทำของผู้กระทำนั้นไกลเกินกว่าเหตุ ที่ควรจะให้ผู้กระทำรับผิดหรือไม่ (Causation in law remoteness of Damages) นักนิติศาสตร์เยอรมันได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญออกเป็น 2 ทฤษฎีด้วยกัน²⁵ ดังนี้

(2.1) ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข กล่าวคือ การกระทำของจำเลยเป็นเงื่อนไขให้ผลเกิดขึ้นซึ่งถ้าไม่มีการกระทำผิดของจำเลยผลนั้นก็จะมีเกิดขึ้น แสดงว่าผลนั้นเกิดจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิด โดยยึดหลักธรรมชาติเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นการให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายอย่างมากที่สุดแต่ข้อเสียของทฤษฎีนี้อาจส่งผลให้จำเลยต้องรับผิดอย่างไม่มีที่สิ้นสุดได้ อาจทำให้จำเลยรับผิดมากเกินไป

(2.2) ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม กล่าวคือ แม้เหตุหลายเหตุจะ ก่อให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้นก็ตาม แต่เหตุที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดคือ เหตุธรรมดาที่ย่อมทำให้เกิดผล เช่นนั้นได้เท่านั้น จะต้องพิจารณาดูควบคู่กันไปด้วยว่า ตามธรรมดามีความเหมาะสมกันหรือไม่ที่จะเป็น เหตุผลของกันและกัน ข้อดีของทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ตรงกับหลักวินิจฉัยเรื่องความประมาทเลินเล่อ ของจำเลยตามพฤติการณ์ แต่มีข้อเสีย คือ จำเลยรับผิดชอบอยู่ในวงที่จำเลยอาจคาดเห็นเท่านั้น บางกรณีอาจขัดกับความเป็นจริงและไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกละเมิด

(3) ทฤษฎีที่นำมาปรับกับกฎหมายไทย กล่าวคือ ประเทศไทยนำ 2 ทฤษฎี นี้มาปรับใช้ร่วมกัน โดยนำทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ก่อนและนำทฤษฎี มูลเหตุเหมาะสมมาเป็นข้อยกเว้น ในกรณีที่มีเหตุแทรกซ้อนหรือเหตุสอดแทรก (Intervening Cause) เข้ามาคั่นกลางระหว่างเหตุต้นกับผลสุดท้าย จะให้พิจารณาดูผลที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ว่าผลที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุแรกเหตุเดียว หรือมีเหตุอื่นมาแทรกเข้าไปด้วย ถ้าปรากฏว่าไม่มีเหตุอื่นมา แทรกจนกระทั่งเหตุแรกหมดความสำคัญลง เช่นนี้ถือว่าผลที่เกิดขึ้นต่อ ๆ ไปหลังจากมีเหตุแทรก ซ้อนนั้น ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 11722/2555²⁶ บริษัทรับจ้างรักษาความปลอดภัย อพาร์ทเมนต์ไม่ปรากฏว่ามีหน้าที่รักษาทรัพย์สินของผู้เช่าห้องพักด้วย คนร้ายลักทรัพย์ของผู้เช่าห้องพัก ไปในขณะที่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่การที่รถถูกลักมีใช่ผลมาจากการไม่ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจึงไม่เป็นละเมิด บริษัทนายจ้างของเจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัยจึงไม่ต้องร่วมรับผิด

²⁵ วาริ นาสกุล และจรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดจัดการงาน นอกสั่ง และลามิควรได้, 157.

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 11722/2555.

(4) เหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกซ้อน (Intervening cause) กล่าวคือ ถ้ามีเหตุสุดแทรกขึ้นจนทำให้ความสำคัญหมดลง ผู้ก่อเหตุแรกนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น หากแต่รับผิดชอบเพียงเท่าที่ตนก่อเท่านั้น โดยมีหลักวินิจฉัย 2 ประการดังนี้

(4.1) ผู้กระทำสามารถคาดเห็นได้หรือไม่ว่าอาจจะเกิดเหตุสุดแทรกเช่นนั้นได้ ให้ความหมายความรวมถึงวิญญูชนในภาวะและพฤติการณ์เช่นนั้นด้วย ถ้าวิญญูชนสามารถคาดการณ์ได้ว่า จะเกิดเหตุสุดแทรกเช่นนั้นผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ โดยเหตุสุดแทรกจะเกิดจากการกระทำของบุคคล สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ หรือจากพฤติการณ์ของตัวผู้ถูกกระทำละเมิดเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1447/2503²⁷ จำเลยแกล้งกล่าวหาว่ามีผู้ว่าจ้างให้โจทก์บรรทุกข้าวเปลือกของจำเลย จึงแจ้งความให้กำนันยึดรถยนต์บรรทุกข้าวเปลือกของโจทก์ไว้ อันเป็นการจงใจแกล้งโจทก์โดยไม่สุจริต ทำให้กำนันยึดรถยนต์ของโจทก์ไว้ถึง ๓๙ วัน ศาลฎีกาพิพากษาว่ากำนันจะยึดรถยนต์บรรทุกข้าวเปลือกของโจทก์ไว้โดยชอบหรือไม่สำคัญ การกระทำของจำเลยย่อมเป็นการละเมิดต่อโจทก์ จำเลยย่อมคาดได้แล้วว่าจะมีการยึดรถยนต์ไว้เป็นเวลานาน จึงเป็นเหตุสุดแทรกที่จำเลยคาดเห็นได้อยู่แล้ว

(4.2) ผลักผลอันอาจคาดเห็นได้ มาจากเหตุสุดแทรกที่มีอาจคาดเห็นได้ (A Foreseeable Result of Unforeseeable Intervening Cause) เป็นหลักการที่ให้จำเลยต้องรับผิดชอบ ในกรณีที่จำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง หลังจากได้เกิดเหตุสุดแทรกจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังตัวอย่างคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกา²⁸ 2863/2559 คดีที่เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเฮกลงนามในสัญญาขายที่ดินของสถานทูตไทยที่ใช้ภาษาดัตช์ไปทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ภาษาดังกล่าว ทำให้กระทรวงการต่างประเทศได้รับความเสียหายเป็นการทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 และมาตรา 10 นั้น ซึ่งการที่โจทก์ยอมทำสัญญาประนีประนอมยอมความและชดใช้ค่าเสียหายตลอดจนค่าทนายความแก่ผู้ชื้อก็เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศน้อยที่สุด โดยหากต่อสู้คดีต่อไปอาจเสียหายมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่รัฐบาลไทยต้องจ่ายไปจึงเป็นผลโดยตรงและสืบเนื่องจากการกระทำละเมิดของจำเลยซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวตามคำฟ้องต่อโจทก์

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1447/2503.

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2559.

(5) ผู้ทำละเมิดจะอ้างว่าไม่รู้ถึงสภาพร่างกายที่อ่อนแอหรือบอบบางของผู้เสียหายมาเป็นข้อแก้ตัวไม่ได้ (The Egg-shell Skull Rule) ผู้ทำละเมิดต้องรับสภาพของผู้เสียหายตามที่เขาเป็นอยู่ (The Tortfeasor Must Take His Victims as They Are) ดังตัวอย่างคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่²⁹ 5129/2546 จำเลยซึ่งเป็นครูพลละสังฆโทษนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิ่งรอบสนามระยะทางประมาณ 200 เมตร ถึง 12 รอบ ในเวลากลางวันที่มีสภาพอากาศร้อน นักเรียนคนหนึ่งมีโรคประจำตัวเป็นโรคหัวใจอยู่แล้วถึงแก่ความตายเพราะระบบหัวใจล้มเหลว ถือว่าจำเลยทำเกินควรแก่เหตุ เป็นการกระทำโดยไม่ชอบและประมาทเลินเล่อขาดความรอบคอบ ไม่ใช่ความระมัดระวังดังเช่นผู้มีอาชีพครูสอนพลศึกษาจะพึงปฏิบัติ เป็นเหตุให้นักเรียนถึงแก่ความตาย ถึงแม้จำเลยจะอ้างว่าไม่ทราบมาก่อนว่านักเรียนผู้เสียชีวิตมีโรคประจำตัวก็ไม้อาจอ้างเป็นข้อแก้ตัวได้ เมื่อความตายนั้นเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย จำเลยต้องรับผิดชอบ

2.3.2.3 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด

ค่าสินไหมทดแทน หมายถึง การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิด เพื่อให้ผู้เสียหายกลับสู่ฐานะเดิมเสมือนไม่มีการละเมิดหรือกลับคืนใกล้เคียงฐานะเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ค่าสินไหมทดแทนมีความหมายกว้างกว่า “ค่าเสียหาย” เพราะรวมถึงการที่จะต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการเพื่อชดเชยเยียวยาอย่างอื่นนอกจากค่าเสียหายด้วย เช่น ห้ามมิให้กระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ให้กระทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่รुकล้ำหรือล่วงละเมิดสิทธิของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือให้ส่งคืน ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินคืนให้แก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ ส่วนการให้ค่าเสียหายนั้นจะให้ในรูปแบบของตัวเงินจะชำระเป็นจำนวนเดียวหรือแบ่งชำระเป็นรายงวด ฤก็ได้

กฎหมายให้อำนาจแก่ผู้ถูกระทำที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิขอชดเชยธรรมที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายจากบุคคลใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้นที่ถูกกระทำโดยไม่มีอำนาจที่จะให้กระทำได้ และความเสียหายที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำและการงดเว้นการกระทำดังกล่าวมาแล้ว กฎหมายจึงบังคับว่าบุคคลนั้นจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายโดยค่าสินไหมทดแทนนั้นคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันเองได้ แต่ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ประเทศไทยมีบทบัญญัติรับรองถึงแนวคิดของค่าสินไหมทดแทนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 กล่าวคือ ให้ศาลมีอำนาจวินิจฉัยถึงค่าสินไหมทดแทนตามข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกระทำได้

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5129/2546.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 บัญญัติว่า ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้สถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันก่อให้เกิดขึ้นนั้นด้วย

โดยสถานใดและเพียงใด หมายความว่า ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วผู้ก่อให้เกิด ความเสียหายจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกันอย่างไร บางกรณีเป็นการเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นไป ผู้กระทำผิดจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยการคืนทรัพย์สินในสภาพเดิมให้แก่เจ้าของ และถ้าไม่อาจคืน ได้หรือคืนได้แต่ทรัพย์สินนั้นไม่อยู่ในสภาพเดิม ผู้กระทำละเมิดจะใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่เจ้าของเดิมจำนวน เพียงใด ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลจะพิจารณาจากค่าครองชีพ สถานการณ์และความ เป็นอยู่ทั่วไป เศรษฐกิจด้วย

พฤติการณ์และความร้ายแรง ศาลจะพิจารณาจากสถานการณ์เกี่ยวกับ ความร้ายแรงแห่งการละเมิดนั้น ดังนี้

(1) ผู้กระทำละเมิดกระทำโดยจงใจ ศาลย่อมกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ สูงกว่าการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หากผู้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ ศาลจะวินิจฉัยถึงว่าเป็นการ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรืออย่างธรรมดา จะพิจารณาจากวิสัยของบุคคลธรรมดาจะทำการว่า ความประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาหรือเป็นเพียงแต่ปราศจากความระมัดระวังเท่านั้น

(2) สำหรับความรับผิดในฐานะที่เป็นนายจ้าง เจ้าของโรงเรียน ผู้รับเลี้ยงรับ รักษาแทนเจ้าของสัตว์ ศาลจะไม่คำนึงถึงว่าบุคคลดังกล่าวประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง เพราะเป็นความรับผิดที่กฎหมายกำหนดให้รับผิดแทนผู้ทำละเมิด จึงให้ พิจารณาจากตัวผู้กระทำละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่³⁰ 3621/2551 แม้โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานที่แสดงความ เสียหายได้แน่ชัด แต่รูปรูปการแห่งคดีที่โจทก์นำสืบแสดงความเสียหายของปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ ศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

2.3.3 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ตามกฎหมายไทย

ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ในประเทศไทยไม่มีบัญญัติไว้ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ใช้บังคับอย่างทั่วไป แต่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะระดับ พระราชบัญญัติหลายฉบับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 พระราชบัญญัติวิธี

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3621/2551.

พิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 42, พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2558 มาตรา 64 วรรคสอง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 78 โดยเป็นการบัญญัติในลักษณะที่ศาลสามารถกำหนดความรับผิดของจำเลยให้สูงกว่าความจริงที่โจทก์หรือผู้ถูกระทำละเมิดได้รับความเสียหายหรือสามารถนำสืบพิสูจน์ความเสียหายได้ในชั้นพิจารณาดี เพื่อความมุ่งหมายให้ลงโทษผู้กระทำละเมิดให้เด็ดขาดจนไม่สามารถกระทำผิดซ้ำได้อีก และมุ่งหมายป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นกระทำความผิดซ้ำในอนาคตอีกด้วย ซึ่งศาลยังต้องวินิจฉัยตามหลักการคำนวณค่าเสียหายตามจริงเสียก่อนและพิจารณาจากการกระทำละเมิดมีพฤติการณ์ร้ายแรงเกินกว่าปกติเพียงใด เช่นการมีเจตนาชั่วร้าย การกระทำตามอำเภอใจไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่น การทำเอาเปรียบผู้บริโภคเพื่อมุ่งหวังผลกำไร โดยกฎหมายเฉพาะที่มีบทลงโทษค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นมักจะเป็นความผิดที่อาจเกิดผู้เสียหายเป็นจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างอีกด้วย

ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่ใช้บังคับในประเทศไทยนั้น มีความเห็นจากนักกฎหมายหลายท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์³¹ ให้ความเห็นว่า “การกำหนดค่าเสียหายที่มากกว่าความเป็นจริงเสมือนหนึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดยังไม่ได้การรองรับด้วยทฤษฎีพื้นฐานการเยียวยาความเสียหายของระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่การที่กฎหมายมีสภาพบังคับให้ผู้ทำละเมิดต้องชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนก็ถือเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดในตัวอยู่แล้วเพราะผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก”

ศาสตราจารย์สุขุม ศุภนิตย์ ให้ความเห็นว่า “คำพิพากษาศาลฎีกาได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดได้โดยถือว่าเป็นการลงโทษจำเลยหรือทดแทนความเสียหายที่แท้จริงหรือเป็นการยอมรับว่าโจทก์ถูกละเมิด แม้ไม่มีความเสียหายให้เห็นเป็นประจักษ์อย่างรูปธรรมนั้นไม่ถูกกับหลักการของกฎหมายลักษณะละเมิด ศาลไม่มีอำนาจในการกำหนดค่าเสียหายได้ตามอำเภอใจ แต่จะต้องใช้ดุลยพินิจจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดจะกำหนดให้เกินกว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับหรือเกินกว่าที่โจทก์เรียกร้องมาในฟ้องไม่ได้ ส่วนผู้เสียหายหรือโจทก์ก็ไม่ควรมีสิทธิเรียกค่าเสียหายเกินกว่าค่าเสียหายแท้จริงด้วย”

³¹ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิดวรได้, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2566).

ศาสตราจารย์ ดร.วารี นาสกุล³² ได้ให้ความเห็นว่า “ค่าเสียหายต้องกำหนดขอบเขตไว้สองประการ คือ ค่าเสียหายที่ทรัพย์สินที่มีอยู่ลดน้อยลงและค่าเสียหายจากการขาดโอกาสเพิ่มขึ้นของทรัพย์สินที่มีอยู่ ให้ศาลพิจารณารวมไปถึงว่าควรจะให้ผู้ละเมิดต้องชำระค่าเสียหายเพียงใด แต่กฎหมายกลับไม่ได้เปิดช่องให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายมากกว่าความจริงเพียงแต่ให้خذได้จากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 อันเป็นการลงโทษเสมือนความรับผิดชอบทางอาญาไม่ได้ ค่าเสียหายของผู้เสียหายที่ควรได้รับเพื่อประโยชน์ของตัวผู้เสียหายเอง มิได้มุ่งหมายให้ผู้กระทำละเมิดได้รับความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น”

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์³³ ได้ให้นิยามว่า “มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โจทก์เป็นผู้มีหน้าที่นำพยานหลักฐานมานำสืบ หากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายของตนได้ ศาลจึงจะใช้อำนาจตามมาตรานี้เพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

อาจารย์พจน์ ปุષปาคม³⁴ ได้ให้ความเห็นว่า “มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถกำหนดเพิ่มเติมสูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้เพื่อลงโทษผู้ละเมิด โดยใช้หลักการกำหนดค่าเสียหายตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดเพื่อกำหนดโทษจำเลยได้”

ดังนั้น การกำหนดค่าเสียหายตามนิกนิตศาสตร์ของไทยนั้นยังคงมีสองแนวทาง คือ ศาลต้องกำหนดเพียงค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น หรือกรณีหลังศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้ถูกระงับเกินกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงได้ ส่วนวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าเสียหายไม่ว่าจะมาจากแนวคิดใดก็ตาม คือ การชดเชยเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ถูกระงับทั้งความเสียหายจะเป็นตัวเงินหรือความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย เพราะฉะนั้นหลักความเสียหายเชิงลงโทษในประเทศไทยจึงยังไม่มีสภาพที่ชัดเจนนัก ปัจจุบันจึงต้องนำแนวคิดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะให้ชัดเจนมากขึ้น

³² วารี นาสกุล, **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลามิควรไต้**, (กรุงเทพฯ: วิบูลย์กิจการพิมพ์, 2544).

³³ จิติ ดิงศภัทย์, **คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยการจัดการงานนอกสั่ง ลามิควรไต้ ละเมิด บรรพ ๒**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2565).

³⁴ พจน์ ปุષปาคม, **คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ละเมิด**, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2520).

2.3.3.1 ขอบเขตการใช้บังคับค่าเสียหายเชิงลงโทษ

หลักการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ยังไม่ใช่หลักการที่จะนำมาปรับ³⁵ กับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดทั่วไปได้ด้วยเหตุผลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีบัญญัติให้ศาลนำมาใช้ในเชิงลงโทษแก่จำเลยได้ ส่วนกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่ได้บัญญัติไว้เฉพาะชัดเจนแล้ว ศาลจึงจะสามารถนำมาเป็นบทลงโทษจำเลยได้เท่านั้น ซึ่งกฎหมายที่บัญญัติไว้จะเป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่มีพฤติกรรมร้ายแรงกว่าปกติ ส่งผลกระทบวงกว้างต่อประชาชน กระทบระบบเศรษฐกิจ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือในเชิงของสิทธิมนุษยชนที่มีเจตนากระทำที่ชั่วร้ายรุนแรง เจตนาชั่วร้ายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้การกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษนั้นจะไปในแนวทางการชดเชยค่าเสียหายเพื่อการป้องปราม (Deterrence) ซึ่งเป็นการชดเชยความเสียหาย (Compensatory) ไปด้วย รวมทั้งอาจเป็นการรวมถึงการชดเชยความเสียหายในกรณีที่ยังตรวจจับไม่ได้แน่ชัด (Undetected Torts) เพื่อผลในอนาคตจะไม่มีผู้ใดกระทำความผิดลักษณะเดียวกันอีก แสดงให้เห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยนั้นนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในฐานะที่เป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไป

2.3.3.2 การควบคุมค่าเสียหายเชิงลงโทษ

กฎหมายของประเทศไทยระดับพระราชบัญญัติหลายฉบับที่ได้บัญญัติให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ลงโทษแก่จำเลยได้ เพื่อเป็นการกำหนดเพดานค่าเสียหายไม่ให้มากเกินไปจนไม่สามารถควบคุมไว้ได้ เช่น พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13(3) กำหนดไว้ให้อำนาจศาลสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2) หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 78 ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ศาลยังคงต้องคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม พฤติกรรมของจำเลยที่ร้ายแรงกว่าบุคคลทั่วไปจะกระทำได้ การบรรเทาความเสียหายของจำเลยก่อนถูกฟ้องอีกด้วย

³⁵ วรชัย แสนสิทธิ์, การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิดตามกฎหมายไทย [Online], 2560. แหล่งที่มา <http://web.senate.go.th/lawdatacenter/includes/FCKeditor/upload/Image/b/Legal/legal53.pdf>.

2.4 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นตราขึ้นมาจากหลักการของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ในหมวดสิทธิ เสรีภาพของบุคคล มาตรา 26 มาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 37 เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ แต่ปัจจุบันกลับมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของ ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก จนสร้างความเดือดร้อน รำคาญ หรือความเสียหายให้แก่เจ้าของ ข้อมูล บางกรณีส่งผลถึงอาชญากรรมทางไซเบอร์ข้ามชาติ ซึ่งการละเมิดดังกล่าวสามารถทำละเมิดได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้รัฐต้องมีมาตรการเยียวยา เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และรัฐยังต้องคำนึงถึง การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ควบคู่ไปกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่คำนึงถึงความเป็น ส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลด้วย

ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 77 และ 78 ของพระราชบัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 77³⁶ กำหนดว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัตินี้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการนั้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะการดำเนินการนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตามเว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะพิสูจน์ได้ว่า

- (1) ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการ กระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง
- (2) เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นในการป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือระงับความ เสียหายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย

มาตรา 78³⁷ กำหนดว่า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผล ข้อมูล ส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

³⁶ มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

³⁷ มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

ที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือ ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

2.4.1 การกระทำละเมิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้อย่างเคร่งครัด เพื่อคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวภายใต้หลักการของรัฐธรรมนูญ ไม่เฉพาะเหตุละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น โดยต้องตระหนักถึงมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล³⁸ การธำรงไว้ซึ่งความลับ (Confidentiality) ความถูกต้อง (Integrity) สภาพพร้อมใช้งาน (Availability) การใช้ข้อมูล ความโปร่งใสต่อเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัตินี้จึงมีการบัญญัติบทกำหนดโทษทางอาญาและโทษทางปกครองไว้ ส่วนความรับผิดทางแพ่งนั้นยังให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดมีสิทธิได้รับความสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงอีกด้วย กฎหมายฉบับนี้จึงมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายฉบับอื่น คือ ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงสภาพบังคับให้กระทำหรือไม่กระทำ แต่ยังส่งเสริมการสร้างตระหนักรู้ ทบทวนกระบวนการทำงาน เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

2.4.1.1 ผู้ควบคุมข้อมูลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ต้องขอความยินยอม (Consent) ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในหลายมาตราด้วยกัน ดังนี้ มาตรา 19 วรรคสาม มาตรา 21 ถึงมาตรา 30 มาตรา 32 มาตรา 37(5) มาตรา 38 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 ซึ่งมาตราที่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึง

³⁸ ประกาศกำหนดคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ข้อ 3.

การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอม (Consent) จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น
วางหลัก ดังนี้

มาตรา 27³⁹ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้
โดยได้รับยกเว้น ไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 หรือมาตรา 26

บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาจากการเปิดเผยตามวรรคหนึ่ง
จะต้องไม่ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้
กับผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลในการขอรับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่
ต้องขอความยินยอมตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกการใช้หรือเปิดเผยนั้นไว้ใน
รายการตามมาตรา 39

ตามมาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่ค่อนข้างครอบคลุมตามเจตนารมณ์ของ
พระราชบัญญัตินี้แล้ว โดยหากฝ่าฝืนจะมีบทกำหนดโทษทางอาญาตามมาตรา 79 มีโทษจำคุกสูงสุด
ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และบทลงโทษทางปกครองตามมาตรา 83 โทษปรับทาง
ปกครองไม่เกินสามล้านบาทและมาตรา 84 โทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าล้านบาท จะเห็นได้ว่า
กฎหมายกำหนดตัวเลขค่าเสียหายไว้สูงมาก เพราะหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการละเมิดข้อมูล
ส่วนบุคคลเสียแล้วจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างและไม่สามารถจำกัดความเสียหายได้ ซึ่งข้อมูลส่วน
บุคคลในสมัยปัจจุบันมีความสำคัญมากในโลกของธุรกิจและระบบเศรษฐกิจระดับชาติ กฎหมายจึง
ต้องบัญญัติบทลงโทษที่หนักกว่าความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นและต้องมาตรฐานการจัดการข้อมูล
ส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่บทบังคับให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
ต้องได้รับโทษเด็ดขาดเสมอไป คงมีบทยกเว้นไว้ในหลายมาตราตามมาตรา 24 และ 26 ดังนี้

มาตรา 24⁴⁰ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์
หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มี
มาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่

³⁹ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

⁴⁰ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴¹ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานจดหมายเหตุ ประวัติศาสตร์ วิจัย สถิติ (Archives I Historical Documents I Research I Statistic: A) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(2) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴² บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานประโยชน์ที่สำคัญแห่งชีวิต (Vital Interests: VI) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(3) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴³ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานพันธะสัญญา (Contract: Ct) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินภารกิจเพื่อประโยชน์ สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁴ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานภารกิจประโยชน์ของรัฐ ภารกิจสาธารณะ อำนาจอรัฐ (Public Interests I PUBLIC Task I Official Authority: Pi) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าว มีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁵ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานประโยชน์อันชอบธรรม (Legitimate Interests: Li) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

⁴¹ กฤษฎีกา ุทัยรัตน์, บทสรุป PDPA กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ, 2565).

⁴² เรื่องเดียวกัน, 34.

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, 35.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

(6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁶ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานหน้าที่ผู้กมตตามกฎหมาย (Legal Obligation: Lo) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา 26 ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใด ซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกันตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม

(2) เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงาน ให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ซึ่งมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอ กับมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กร ที่ไม่แสวงหากำไรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไปภายนอกมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น

(3) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Manifestly Made Public) ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁷ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานประโยชน์อันชอบธรรม (Legitimate Interests: Li) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(4) เป็นการจำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตาม หรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย ตามที่ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁸ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานความยินยอม (Consent: Cs) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, 39.

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

(ก) เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ การประเมิน

ความสามารถในการทำงานของ ลูกจ้าง การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพหรือด้านสังคม การรักษาทางการแพทย์ การจัดการด้านสุขภาพ หรือระบบและการให้บริการด้านสังคม สงเคราะห์ ทั้งนี้ ในกรณีที่มิใช่การปฏิบัติ ตามกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือผู้มีหน้าที่ รักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้เป็นความลับ ตามกฎหมาย ต้องเป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁹ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานหน้าที่ผูกมัดตามกฎหมาย (Legal Obligation: Lo) หรือใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานพันธะสัญญา (Contract: Ct) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(ข) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่อ อันตรายหรือโรคระบาดที่อาจติดต่อหรือแพร่เข้ามาในราชอาณาจักร หรือการควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพ ของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์ ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและเจาะจงเพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่หรือ ตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁵⁰ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานภารกิจประโยชน์ของรัฐ ภารกิจสาธารณะ อำนาจรัฐ (Public Interests | Public Task | Official Authority: Pi) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(ค) การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการเกี่ยวกับ การรักษาพยาบาลของผู้มีสิทธิตามกฎหมาย การคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ หรือการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน และประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁵¹ บุคคลประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานหน้าที่ผูกมัดตามกฎหมาย (Legal Obligation: Lo) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, 40.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, 42.

(ง) การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น ทั้งนี้ ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และได้จัดให้มีมาตรการ ที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตามที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁵² บุคคล ประกาศกำหนด โดยใช้ฐาน “ฐ” (Lawful Basis for Processing) ฐานจดหมายเหตุ ประวัติศาสตร์ วิจัย สถิติ (Archives | Historical Documents | Research | Statistic: A) ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(จ) ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ โดยได้จัดให้มีมาตรการที่ เหมาะสมเพื่อคุ้มครอง สิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลชีวภาพตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดจากการใช้เทคนิคหรือ เทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับการนำลักษณะเด่นทางกายภาพหรือทางพฤติกรรมของบุคคลมาใช้ทำให้ สามารถยืนยันตัวตน ของบุคคลนั้นที่ไม่เหมือนกับบุคคลอื่นได้ เช่น ข้อมูลภาพจำลองใบหน้า ข้อมูล จำลองม่านตา หรือ ข้อมูลจำลองลายนิ้วมือ

ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมต้อง กระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือได้จัดให้มีมาตรการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.4.1.2 ผู้ควบคุมข้อมูลไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของการเก็บ รวบรวม ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นได้กำหนดหน้าที่หลัก ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 ซึ่งหากผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนตามกฎหมายที่บังคับให้มีขั้นตอนการรักษาความปลอดภัยของ ข้อมูลส่วนบุคคล แจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่แจ้งเหตุการละเมิด ข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จนเกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะมีบทลงโทษ วางหลักดังนี้

มาตรา 82 วางหลัก ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 39 วรรค หนึ่ง มาตรา 41 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 42 วรรคสองหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครอง ไม่เกินหนึ่งล้านบาท

⁵² เรื่องเดียวกัน, 43.

มาตรา 83 วางหลักว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 หรือขอความยินยอมโดยการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท

2.4.2 ลักษณะความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอันมาจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นลักษณะความเสียหายจะส่งผลกระทบต่อความเสียหายได้หลายด้าน ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้อย่างเฉพาะในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หมวด 6 ความรับผิดทางแพ่ง

กฎหมายฉบับนี้มีการบัญญัติความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นพิเศษต่างจากการกรณีทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้รับผิดจากค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าเสียหายที่จะเรียกร้องได้ตามบทบัญญัติเท่านั้น แต่ด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกประกาศบังคับใช้เป็นเวลาไม่นานจึงยังไม่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ให้เหตุผลถึงการคำนวณค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ (Punitive Damages) ตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ จึงต้องนำหลักทั่วไปในการคำนวณค่าเสียหายตามจริงมาวินิจฉัยและเป็นแนวทางประกอบการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ในความผิดละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาศัยบทบัญญัติทั่วไปในความรับผิดเพื่อละเมิด ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อนหน้า มาวิเคราะห์ ดังนี้

ความเสียหายในทางชื่อเสียง อนามัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่⁵³ 4571/2556 จำเลยจะไม่ได้ชิงอาวุธปืน แต่การที่ใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์ เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่⁵⁴ 247/2538 ค่าเสียหายเพราะร่างกายพิการทำให้สังคมรังเกียจ อับอายขายหน้าไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรส ขาดความสุขสำราญ เป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ จึงเป็นค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินในเรื่องการขาดหรือสูญเสียความสุขสำราญจากความรู้สึกที่ดี ส่วนค่าทนายทุกขเวทนาเป็นค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินในเรื่องการต้องทนยอมรับความเจ็บปวดหรือทรมาน มิใช่ค่าเสียหายเดียวกัน จึงไม่ซ้ำซ้อน

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4571/2556.

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 247/2538.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่⁵⁵ 516/2551 ค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลเป็นค่าเครื่องรับโทรทัศน์และตู้เย็นในห้องพักผู้ป่วย เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกอันจำเป็นแก่ผู้ป่วยและคนเฝ้า ทั้งโรงพยาบาลได้จัดเตรียมไว้ให้ใช้ในห้องอยู่แล้ว ถือเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่โจทก์ต้องเสียไปจำเลยจึงต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินนี้ ถ้าเกิดขึ้นหลายกรณี ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกได้ทุกกรณีและศาลก็แยกคิดค่าเสียหายให้เป็นรายกรณีได้ ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกัน และมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา 224 ได้ด้วย หากเปรียบเทียบกับมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะมีลักษณะคล้ายเคียงกัน กล่าวคือ ศาลสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายทั้งหมดของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ใช้จ่ายไปเพราะการป้องกันหรือที่เสียไปจากการระงับความเสียหายได้ ส่วนที่เพิ่มเติมจากหลักความรับผิดชอบทั่วไปจะมีกรณีของมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่ให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง นับว่าเป็นพระราชบัญญัติที่ให้ศาลกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้หลายกรณีและกำหนดได้สูงตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย

ความเสียหายในทางทรัพย์สิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่⁵⁶ 400/2534 การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งมีหน้าที่เป็นเวรยามรักษาความปลอดภัยต่อหน้าที่โดยไม่บอกกล่าวให้จำเลยที่ 2 จัดเวรยามแทน ในเมื่อคนจะต้องไปราชการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและไม่อาจอยู่เวรยามตามกำหนด ทำให้ไม่มีเวรยามอยู่ดูแลเป็นโอกาสให้คนร้ายเอาทรัพย์สินที่เก็บไว้ในคลังพัสดุไป ดังนี้ การละเลยหน้าที่ของจำเลยที่ 1 จึงเป็นเหตุโดยตรงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ ต้องถือว่าจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดต่อโจทก์ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่⁵⁷ 6114/2540 จำเลยที่ 2 ทำสัญญากับธนาคารรับเป็นผู้ประสานงานในการส่งข้อมูลของธนาคารจากเครื่องส่งสัญญาณไปยังสถานีตำรวจเพื่อขอความช่วยเหลือที่รวดเร็วแลทันต่อเหตุการณ์ ในคืนเกิดเหตุมีคนร้ายจัดทำลายเข้าไปลักเงินในเครื่องบริการเงินด่วนเครื่องได้ส่งสัญญาณแจ้งเหตุไปยังศูนย์ของจำเลยที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ละเลย ไม่แจ้งเหตุต่อไปยังสถานีตำรวจเพื่อขอความช่วยเหลือ ถือว่าจำเลยที่ 2 ผิดสัญญา แต่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อธนาคาร เพราะการละเลยไม่ปฏิบัติตามสัญญาในกรณีดังกล่าวมิได้เป็นการกระทำผิดกฎหมายต่อบุคคลอื่นเป็นเหตุให้เขาเสียหายตาม ป.พ.พ. มาตรา 420

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2551.

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 400/2534.

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6114/2540.

คำพิพากษาข้างต้นนั้นได้ให้อำนาจศาลกำหนดค่าเสียหายจากการละเมิดโดยการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยซึ่งมีหน้าที่โดยตรงต้องดูแลความปลอดภัยทรัพย์สินของโจทก์ เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็มีหน้าที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนได้เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยไว้เช่นกัน หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเคร่งครัดจนเกิดข้อมูลส่วนบุคคลถูกละเมิดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบโดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ กฎหมายคงต้องกำหนดให้รับผิดชอบเหมือนบททั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 หากความผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าของข้อมูล

2.4.3 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะพิจารณาจากการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเมื่อฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติแล้ว ซึ่งการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่ใช่กรณีที่กฎหมายให้อำนาจสามารถกระทำได้ตามข้อยกเว้นหลายประการแล้ว ต้องพิจารณาการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอีกประการหนึ่งด้วย กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 77 (1) ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง (2) เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย ดังนั้น สิทธิตามกฎหมายที่จะเรียกร้องได้นั้นต้องดูทั้งข้อยกเว้นที่ให้อำนาจผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำลงได้แม้ไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติและการใช้สิทธิอันสุจริตของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

2.5 เกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคลใดต้องรับผิดชอบทางละเมิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับนี้ต้องวินิจฉัยตามหลักทั่วไปเสียก่อนจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิดตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นเพราะความผิดของผู้เสียหายเองประกอบกันด้วยหรือไม่ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์เป็นประมาณตามมาตรา 442 และ 223 มาบังคับใช้โดยอนุโลมอีก ทั้งต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญทางด้านจิตใจของผู้กระทำความผิดต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ กล่าวคือ การกระทำโดยจงใจ หมายถึง การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตนเอง รู้ว่าการกระทำของตนเองนั้นจะเกิดผลเสียหายต่อบุคคลอื่นได้ แต่ไม่เจาะจงว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นโดยเฉพาะ ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยหากผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังมากกว่า

หรือเท่ากับมาตรฐานความระมัดระวังที่กฎหมายกำหนดก็ไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายในส่วนของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ส่งผลให้ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและความเสียหายแต่ละคดีไป

2.5.1 ค่าสินไหมทดแทนตามความจริง

ค่าสินไหมทดแทนจากการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิเรียกร้องจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้นั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งค่าสินไหมทดแทนที่ตามความจริง เมื่อโจทก์หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้กล่าวอ้างความเสียหายต่อศาลจึงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดภาระการพิสูจน์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ที่ว่า ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใดผู้หนึ่งต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น⁵⁸ ให้เห็นถึงมูลค่าความเสียหายจากการที่ข้อมูลส่วนบุคคลของตนนั้นถูกละเมิด โดยเป็นหลักที่ใช้มากในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลยในคดีละเมิด⁵⁹

2.5.1.1 การพิสูจน์ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

การพิสูจน์ความเสียหายจากหลักภาระพิสูจน์ตกแก่โจทก์ผู้กล่าวอ้างนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเสียแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะต่างจากบุคคลต่อบุคคลที่ทำละเมิดต่อกันอย่างเอกชนทั่วไป เพราะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมักจะมีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจ หน่วยงานรัฐ ที่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศใช้เป็นเวลาไม่นาน เห็นควรให้นำบทบัญญัติกฎหมายฉบับอื่นมาเทียบเคียงเพื่อประกอบการวิเคราะห์ถึงการพิสูจน์ความเสียหายในแต่ละกรณีด้วย ดังนี้

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ได้นำหลักการนี้มาใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนของผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนั้น

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1.

⁵⁹ จรรย์ ภักดีธนากุล, คำอธิบายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2563).

ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

อนึ่ง ความผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 โจทก์จะมีหน้าที่นำสืบเพียงว่า⁶⁰ โจทก์ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่จำเลยเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยเท่านั้น ส่วนประเด็นที่ว่าสินค้าของจำเลยเป็นสินค้าที่ปลอดภัยหรือไม่นั้น ภาระการพิสูจน์จะต้องตกแก่จำเลย มิได้ตกแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าของจำเลย

2.5.1.2 ความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อภัยน้อยกว่ากัน

การเรียกร้องค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ถึงแม้ต้นจะถูกต้องแต่ยังสิทธิในทางแพ่งก็ตาม แต่ศาลจะกำหนดค่าเสียหายตามที่เรียกร้องได้เพียงใดอย่างไรนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาทด้วย กล่าวคือ ต้องนำหลักค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดหลักทั่วไปนำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยตามมาตรา 442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁶¹ วางหลักว่า ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้เสียหายประกอบด้วยไซ้ร ทำนให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 223 มาบังคับใช้ โดยอนุโลม เช่น บางกรณีความเสียหายของข้อมูลเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของเจ้าของข้อมูลเอง หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจนทำให้เกิดความเสียหายขึ้น หากกรณีเช่นนี้จึงต้องดูพฤติการณ์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วยเพื่อดูขอบเขตความเสียหายที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง จึงนำการกำหนดขอบเขตความเสียหายที่ลูกหนี้ (ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล) ต้องรับผิดชอบโดยพิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าความเสียหายทั้งหมดเกิดจากการกระทำของลูกหนี้ (ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล) เพียงใดจะได้กำหนดค่าเสียหายลดลงตามส่วน ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงต้องอาศัยพฤติการณ์ประมาทว่าฝ่ายไหนก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาลักษณะความผิดของเจ้าหนี้ตามมาตรา 223 กำหนดไว้ คือ⁶²

- (1) เจ้าหนี้ทำผิดโดยตรง กล่าวคือ เจ้าหนี้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่มีอำนาจกระทำหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อ
- (2) เจ้าหนี้ละเลยไม่เตือนลูกหนี้ ในขณะที่เกิดความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นซึ่งเจ้าหนี้รู้แต่ก็ไม่เตือนลูกหนี้

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, 225.

⁶¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 442.

⁶² ดารารพร ธีระวัฒน์, **กฎหมายหนี้หลักทั่วไป**, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2563).

(3) เจ้าหนี้ละเลยไม่ปกป้องความเสียหาย ในขณะที่ความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น

(4) เจ้าหนี้ละเลยไม่บรรเทาความเสียหาย กรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว เจ้าหนี้สามารถบรรเทาความเสียหายให้ลดลงได้แต่ไม่ยอมกระทำ

ดังนั้น ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช่จะพิจารณาจากความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ต้องดูพฤติการณ์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเอง หรือไม่กระทำการปกป้องความเสียหายเบื้องต้นตามวิญญูชนสามารถกระทำได้เลยก่อน ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลจึงต้องอาศัยข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไป มิใช่ต้องรับผิดชอบต่อความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้ให้จนต้องเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเสมือนเป็นเจ้าหนี้ที่สามารถเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้เสมอไป

2.5.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages)

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) นั้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล⁶³ ส่วนบุคคลได้บัญญัติกำหนด ให้ศาลสามารถสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น หากพิเคราะห์จากบทบัญญัติแล้วจะเห็นได้ทันทีว่าประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้นำค่าเสียหายเชิงลงโทษที่มีแนวคิดมาจากประเทศที่มีระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาบัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมาย เพื่อให้อำนาจศาลกำหนดค่าเสียหายเกินความจริงได้ อาจเป็นเพราะเจตนาของกฎหมายคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐ และต้องการให้ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลข้อมูลระมัดระวังการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย เป็นอย่างดีเพราะการให้อำนาจศาลกำหนดค่าเสียหายเกินกว่าจริงนั้นเสมือนกันกับเป็นบทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไปในตัวด้วยหากฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกอบกับเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วมาก แต่ปัญหาข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล หรือถูกล่วงละเมิดเป็นไปได้ง่าย จึงต้องนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้เพื่อเอาผิดผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

2.5.2.1 เกณฑ์ของพฤติการณ์เพื่อกำหนดการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

เกณฑ์การกำหนดพฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งการละเมิดเพื่อกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้นั้น ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย ความ

⁶³ มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

ร้ายแรงของความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

2.6 บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

2.6.1 โทษอาญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 79 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลฝ่าฝืนตามมาตรา 27 (ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม) มาตรา 28 หากผู้ควบคุมข้อมูลส่งหรือโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ ประเทศปลายทางต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่พอเพียงด้วย หรือมาตรา 26 (ห้ามเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวโดยไม่ได้รับความยินยอม) แต่ถ้าหากการกระทำข้างต้นของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปโดยแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น กฎหมายกำหนดโทษสูงขึ้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท โดยโทษทางอาญานั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 79 วรรคท้าย จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้มีโทษจำคุกและปรับอันเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 18 (2) และ (4) ซึ่งกฎหมายให้อำนาจเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ส่งผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶⁴ มาตรา 2 (4) มีสิทธิที่จะเรียกร้องจำเลย (ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล) ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปในคราวเดียวในคดีอาญา จึงต้องพิจารณาการฟ้องร้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาด้วยอีกประการหนึ่ง

2.6.1.1 คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญานั้นไม่ว่าจะเป็นกรณีอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี หรือราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองนั้น การพิจารณาคดีของศาลในประเทศไทยสามารถใช้สิทธิทางแพ่งและทางอาญาไปพร้อมกันในคดีเดียวกันได้

หากเป็นกรณีที่อัยการเป็นโจทก์⁶⁵ ผู้เสียหายหรือโจทก์ร่วม (ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วม) ได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพใน ร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของ

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4).

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1.

จำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้และต้องเป็นคำขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาโดยตรงของจำเลยด้วย แต่ปัญหาต่อมาคือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 และ 47 นั้น วางหลักว่า ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งจำต้องอาศัยข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา โดยคำพิพากษาส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง ส่วนราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหาย ให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นที่ผู้เสียหายจะได้รับนั้น ให้ศาลกำหนดตามความเสียหายแต่ต้องไม่เกินค่าขอจะเห็นได้ว่า จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจศาลกำหนดค่าเสียหายตามความจริงเท่านั้น ไม่ให้อำนาจศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ที่เกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้ดังพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 78 ดังนั้น เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่งโดยเฉพาะเป็นการชดใช้ด้วยตัวเงินควรจะต้องร้องเป็นคดีต่างหากเองมากกว่าจะไปร้องทุกข์ กล่าวโทษตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพราะความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจศาลที่จะกำหนดค่าเสียหายมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง

2.6.1.2 ผู้เสียหายถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 50⁶⁶ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 43 และ 44 หรือมาตรา 44/1 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา กรณีศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 43 เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3979/2549⁶⁷ ป.วิ.อ.บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 43 และ 44 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตราดังกล่าวจะต้องเป็นผู้เสียหายเฉพาะในความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 เท่านั้น ผู้ร้อง (กรมชลประทาน) เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานรุก้ำคลองชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานคลองหลวงฯ ไม่ใช่ความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 ไม่ต้องด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 50 ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจขอเข้าดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดี

จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบังคับและแนวคำวินิจฉัยของศาลในคดีอาญาไม่เอื้ออำนวยต่อความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่ให้อำนาจศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษได้มากกว่า

⁶⁶ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, *กฎหมาย วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1*, (กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์, 2566).

⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3979/2549.

ค่าเสียหายที่แท้จริงและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่สามารถดำเนินการบังคับคดีต่อจำเลย (ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล) ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ได้อีก หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะใช้สิทธิทางศาลในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายเป็นตัวเงิน เห็นควรว่า เจ้าของข้อมูลควรจะใช้สิทธิทางศาลด้วยตัวเอง หรืออาจจะมีการรวมตัวกันฟ้องเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เห็นควรจะเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องที่เหมาะสมมากกว่า

2.6.2 โทษทางปกครอง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้มีกำหนดโทษทางปกครองไว้ในมาตรา 82 ถึง 89 โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองวินิจฉัยลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล โดยผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเป็นเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจะสั่งให้แก้ไขหรือตัดเตือนก่อนได้ ซึ่งการพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด ขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่ถูกลงโทษทางปกครองแล้วไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครองอีก⁶⁸ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าในกรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่งได้ ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ โดยศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษา และบังคับให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับได้ เช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท (มาตรา 82) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท (มาตรา 83)

2.7 บทสรุปของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นเป็นการตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยข้อมูลส่วนบุคคล คือ ข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของบุคคลได้ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลในรูปแบบใดก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันเกิดการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เกิดการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ยินยอม ทำให้ความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลเป็นจำนวนมากได้รับผลกระทบ จนสร้างความเดือดร้อน รำคาญหรืออาจเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชื่อเสียง อนามัยให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

⁶⁸ มาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

บุคคลได้ ความเสียหายของข้อมูลนั้นเกิดขึ้นได้โดยง่าย รวดเร็ว การโอนถ่ายข้อมูลใช้เวลาอันสั้น แต่ก่อให้เกิดความเสียหายกับคนจำนวนมาก บางกรณีอาจกระทบถึงระบบเศรษฐกิจ เมื่อปัจจุบันกลายเป็นยุคดิจิทัลแล้วอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลมีความสำคัญและมีมูลค่ากว่าสิ่งอื่นใด รัฐจึงต้องมีมาตรการมาควบคุมผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลผู้มีหน้าที่ในการรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งยังต้องเพิ่มบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในหลายด้านกฎหมาย ธุรกิจ เทคโนโลยี รวมถึงเพิ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมาควบคุมดูแล

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับแนวคิดมาจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป จึงมีการบัญญัติบทลงโทษไว้ในพระราชบัญญัติ ทั้งความรับผิดทางแพ่ง โทษทางอาญา และโทษทางปกครอง โดยเจตนาให้มีโทษสถานหนักเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล จัดให้มีการทำมาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคล ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติและคำสั่งของคณะผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลได้ โดยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายของเจ้าของข้อมูลนั้นไม่ว่าผู้ควบคุมข้อมูลจะกระทำไปโดยจงใจหรือประมาทก็ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยคิดคำนวณจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และค่าใช้จ่ายไปตามความจำเป็นในการป้องกันความเสียหายที่จะรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้นหรือระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งพระราชบัญญัตินี้ยังมีกำหนดค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษโดยศาลสามารถสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลชำระค่าเสียหายมากกว่าค่าเสียหายตามจริงแต่ไม่เกินสองเท่าของความเสียหายจึงมีลักษณะพิเศษมากกว่ากฎหมายทั่วไป แต่การจะกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างไรให้เหมาะสมนั้น ยังคงต้องใช้หลักความรับผิดทางแพ่งของกฎหมายไทยวิเคราะห์ประกอบด้วย เพื่อวิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดี ความร้ายแรงของคดี การกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลว่ามีส่วนทำให้ข้อมูลเสียหายด้วยหรือไม่

คดีที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้และพอจะเป็นตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นยังไม่เคยมีคดีนำสู่ชั้นพิจารณาของศาล การใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งจึงนำคำวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลในความผิดอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มาวิเคราะห์และหลักความรับผิดทางแพ่งของประเทศไทยมาวิเคราะห์ประกอบกัน จะเห็นได้ว่าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้น นอกจากจะใช้เหตุผลตามแนวคำวินิจฉัยของศาลและความรับผิดทางแพ่งมาประกอบกันอาจจะยังไม่เพียงพอ ควรนำคดีตัวอย่างที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศมาวินิจฉัยประกอบพร้อมกันด้วยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

เมื่อความรับผิดชอบทางแพ่งตามแนวคิด ทฤษฎีของการศึกษาของบทนี้ได้ใช้หลักความรับผิดชอบทางแพ่ง โดยใช้ลักษณะละเมิด และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อหาค่าเสียหายที่แท้จริงเสียก่อนแล้ว จึงจะใช้เกณฑ์ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยให้กำหนดไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงได้ โดยประการสำคัญต้องนำหลักการความรับผิดชอบทางแพ่งมาวิเคราะห์ก่อนตามข้อเท็จจริงแต่ละคดีไป กล่าวคือ องค์ประกอบของการกระทำละเมิด พฤติการณ์แห่งคดี ความร้ายแรงของความเสียหาย ความสัมพันธ์ระหว่างผลและการกระทำ เพื่อหาความเสียหายที่แท้จริงให้ใกล้เคียงที่สุด แต่ด้วยความผิดทางแพ่งของพระราชบัญญัตินี้ผู้ควบคุมข้อมูลมักจะเป็นผู้มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงต้องพิจารณาจากสถานะทางการเงินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย ตลอดถึงการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลนั้นมีเจตนาทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเสียหายหรือไม่เพียงใด เช่น กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำจงใจหรือประมาทจะกำหนดค่าเสียหายเท่ากันคงจะไม่เหมาะสม, กรณีเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ควบคุมข้อมูลแล้วเกิดความเสียหายขึ้นกับกรณีผู้ควบคุมข้อมูลไม่จัดให้มีมาตรการความปลอดภัยที่ดีศาลจะกำหนดค่าเสียหายให้เท่ากันคงจะไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

บทที่ 3

กฎหมายของต่างประเทศในการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยนั้น ได้บัญญัติถึง การคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้หลายมาตรการและมีบทลงโทษ ทั้งทางอาญา ทางปกครอง รวมถึงยังให้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งเป็นตัวเงินเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย โดยได้บัญญัติไว้ในสองมาตรา กล่าวคือ มาตรา 77 และ 78 ซึ่งวางหลักให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามความจริงและให้รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้จ่ายไปจากการป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้น ประการสำคัญยังกำหนดให้ศาลสามารถมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้มากกว่าค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงแต่ไม่เกินสองเท่าแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ให้ดูพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบกันด้วย จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยได้วางหลักคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีสถานะเป็นเพียงบุคคลธรรมดาไว้เป็นอย่างดี แต่ด้วยประเทศไทยนั้นยังไม่มีคดีขึ้นพิจารณาสู่ศาลและกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ภายหลังจากหลาย ๆ ประเทศด้วยกัน จึงเห็นว่า ถ้านำบทบัญญัติของกฎหมายประเทศอื่นและคำวินิจฉัยของศาลในเรื่องกำหนดค่าเสียหายให้เหมาะสมในแต่ละข้อเท็จจริงต่างกันไปมาศึกษาพร้อมด้วยจะทำให้เห็นถึงข้อดี – ข้อเสียของวิธีกำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง ตลอดจนถึงพบตัวอย่างความผิดพลาดของผู้ควบคุมข้อมูลที่กระทำการอย่างใดบ้างจนทำให้เกิดผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และจะเป็นการป้องกันเหตุร้ายในอนาคตได้ทัน

ประเทศที่จะทำการศึกษาค้นคว้าทั้งแนวคิดทฤษฎีและความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่น่าศึกษาและเห็นควรนำมาวิเคราะห์ร่วมกันกับแนวทางต่อไปกับประเทศไทย คือ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์ กล่าวคือ สหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่เคยอยู่ในสหภาพยุโรป แต่ปัจจุบันได้ถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปแล้วโดยความน่าสนใจ คือ นอกจากมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่บังคับใช้ภายในประเทศแล้ว ข้อบังคับว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation) ยังนำมาใช้ในเหตุผลในคำวินิจฉัยของศาลด้วยหรือไม่ เพียงใด และสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีแนวคำวินิจฉัยในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นจำนวนมากและมีพฤติการณ์ต่างกัน ส่วนอีกประเทศหนึ่ง คือ สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศในแถบอาเซียนเหมือนกันกับประเทศไทยแต่กลับมีเศรษฐกิจที่เจริญและมีนวัตกรรม เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำประเทศไทยไปอย่างมาก

จึงเห็นควรศึกษาเป็นตัวอย่าง โดยจะขออธิบายแนวคิดของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งสองประเทศ รวมถึงให้เห็นเหตุผลตามคำพิพากษาของความรับผิดชอบที่แท้จริงของทั้งสองประเทศนี้ด้วย ดังนี้

3.1 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณีทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสหราชอาณาจักร

ระบบกฎหมายของสหราชอาณาจักรเป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ทำให้แนวคำวินิจฉัยตัดสินของศาลในอดีตมีอิทธิพลต่อคดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ Common Law Duty of Confidence, Human Right Act 1998, Data protection Act 2018 และ General Protection Data Regulation และประการสำคัญสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีการเผยแพร่คำวินิจฉัยของคดีคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่า สหราชอาณาจักรมีสภาพบังคับในเรื่องกฎหมายคุ้มครองข้อมูลของพลเมืองที่เข้มแข็ง พลเมืองได้รับการคุ้มครองจากรัฐ และรัฐตลอดจนหน่วยงานที่กำกับดูแลเห็นความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองเป็นสำคัญด้วย แต่เมื่อสหราชอาณาจักรประกาศถอนตัวออกจากสหภาพยุโรป (Brexit) จึงมีการเรียกว่าเป็นหลักการคุ้มครองข้อมูลว่า “UKGDPR”

3.1.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักร

หลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักรมีหลักการมาจากหลัก Common Law Duty of Confidence อันมีแนวคิดมาจากบุคคลผู้รับข้อมูลมีหน้าที่รักษาความไว้วางใจที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลให้ไว้กับตน ส่งผลให้หากมีการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลจะเป็นการกระทำที่ผิดหน้าที่ที่มีความไว้วางใจของบุคคลได้ (Breach of Duty of Confidence) อย่างไรก็ตามจะไม่ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ถ้าเป็นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะก็จะเป็นข้อยกเว้นความรับผิดได้

ในอดีตสหราชอาณาจักรเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (European Union) แต่ได้มีการประกาศถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกเมื่อปี 2563 ทำให้ในอดีตนั้น สหราชอาณาจักรได้เข้าร่วมจัดทำอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ทำให้สหราชอาณาจักรได้ตรากฎหมายพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน 2541 (Human Right Act 1998) ว่าด้วยบทคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นพื้นฐานของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจนฉบับแรก ทั้งนี้ การตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองพลเมืองจากการถูกเปิดเผยและนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลและส่งผลให้สหราชอาณาจักรจะมีมาตรฐานในการ

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระดับเดียวกันกับประเทศในสมาชิกสหภาพยุโรปนั่นเอง จนเป็นที่มาที่สหราชอาณาจักรต้องตรากฎหมายขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับ คือ Data Protection Act 1998 เพื่อเป็นการอนุวัติให้เข้ากับระเบียบของสหภาพยุโรปอีกประการหนึ่ง โดยในขณะนั้นสหภาพยุโรปมีระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองการประมวลผลและการส่งข้อมูลส่วนบุคคล (Directive 95/45/EC) เพราะฉะนั้นภายในของสหราชอาณาจักรจึงมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ด้วยกัน สามฉบับ คือ Common Law Duty of Confidence, Human Rights Act 1998 และ Data Protection Act 2018 รวมถึงยังคงใช้หลักการของ General Data Protection Regulation ร่วมด้วย (บุญญรัตน์ โชคบัณฑิตชัย, 2561)

หลักเกณฑ์ในเรื่องความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในสหราชอาณาจักรนั้น ศาลมักจะมีแนวคำวินิจฉัยไปในเรื่องความเสียหายของเจ้าของข้อมูลนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นค่าเสียหายที่สามารถพิสูจน์ได้เป็นตัวเงินเท่านั้น ให้รวมถึงกรณีของการเปิดเผยข้อมูลไปยังบุคคลที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลไม่ต้องการให้รับรู้ด้วย เพราะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้หนึ่งผู้ใดย่อมเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเองทั้งสิ้น หากนำข้อมูลออกไปเปิดเผยถือว่าการละเมิดความเป็นส่วนตัวแล้ว

3.1.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสหราชอาณาจักร

บทลงโทษตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักรนั้นได้บัญญัติไปถึงข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) อยู่ในพระราชบัญญัติด้วย โดยสหราชอาณาจักรมีหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลชื่อว่า The Information Commissioner's Office (ICO) มีหน้าที่หลายประการ เช่น รับเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบเหตุเกี่ยวกับการทำละเมิดตามพระราชบัญญัติ ให้คำแนะนำแก่สาธารณะชน ให้คำปรึกษาแก่องค์กรธุรกิจ และหน่วยงานของรัฐบาลในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Act 2018) โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลของสหราชอาณาจักรนั้นได้บัญญัติ บทลงโทษไว้ในข้อ 155 ถึง 159 ส่วนในแต่ละข้อนั้นได้เชื่อมโยงไปถึงหลักการของข้อบังคับของคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) ไม่ว่าจะเป็นค่าปรับ สิทธิในการได้รับการเยียวยา ความรับผิดชอบในส่วนแบ่งอีกด้วย

3.1.3 ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ความรับผิดชอบทางแพ่งของสหราชอาณาจักรนั้น บัญญัติให้อ้างอิงกับของข้อบังคับสหภาพยุโรป เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 2018) ได้ทำอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ทั้งวิถีชีวิตของพลเมืองสหราชอาณาจักรกับพลเมืองของสหภาพยุโรปจะมีความคล้ายคลึงกันด้วย โดยบทลงโทษมีทางปกครองและความรับผิดชอบทางแพ่ง กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลได้รับโทษปรับทางปกครองร่วมด้วย ความรับผิดชอบทางแพ่ง

ศาลก็จะไม่วินิจฉัยเกินควรแก่เหตุหากจะทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องรับผิดชอบมากเกินไปกว่าการกระทำ เช่น การฝ่าฝืนตามกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นกระทำโดยจงใจ กลั่นแกล้ง กระทำประมาทหรือถูกโจมตีทางไซเบอร์, การกระทำนั้นเป็นการแสวงหาผลกำไรหรือไม่ เป็นการกระทำเพื่อความมั่นคงของประเทศหรือมีข้อยกเว้นประการใดหรือไม่, ข้อมูลที่ถูกเผยแพร่เป็นข้อมูลอ่อนไหวหรือไม่และจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในอนาคตของเจ้าของข้อมูลหรือไม่, การระงับเหตุหรือรีบแจ้งเจ้าของข้อมูลโดยด่วนหรือไม่ ตัวอย่างคดีที่ศาลวินิจฉัยจากข้อเท็จจริงแต่ละพฤติการณ์ ดังนี้

3.1.3.1 คดี Andrea Brown v Commissioner of Police for the Metropolis and Chief Constable of Greater Manchester Police (Central London)

ศาลลอนดอนกลางได้อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2559 ในคดีเรียกร้องค่าสินไหม¹ ทดแทนให้ได้รับเยียวยาในกรณีถูกละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2541 (Data Protection Act 1998) และพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2541 เหตุจากการนำข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนำออกมาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยผู้ล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล คือหน่วยงานสำนักงานตำรวจนครบาลและตำรวจเมืองแมนเชสเตอร์ ในคดีนี้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นางแอนเดรีย บราวน์ เป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานตำรวจนครบาล (MPS) และยื่นลาออกในปี 2556 ในช่วงปี 2554 ช่วงระหว่างการทำงานนั้นเธอได้ลาป่วยและได้พาลูกสาวไปเที่ยว แต่เธอไม่ได้แจ้งหัวหน้างานให้ทราบล่วงหน้าก่อน การกระทำของเธอถือเป็นการกระทำผิดหน้าที่ของตำรวจ โดยตำรวจเมืองแมนเชสเตอร์ (GMP) ได้ยื่นขอข้อมูลการเดินทางของผู้โดยสารกับสายการบินแห่งชาติแห่งสหราชอาณาจักร (NBTC) ซึ่งอยู่ในฐานข้อมูลของลูกค้าสายการบิน แล้วนำข้อมูลการเดินทางนำไปให้แก่ตำรวจนครบาล (MPS) รวบรวมไว้เป็นหลักฐานลงโทษทางวินัยกับนางแอนเดรีย บราวน์ รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของลูกสาวแอนเดรีย บราวน์ด้วย ทำให้นางบราวน์เรียกร้องให้สำนักงานตำรวจนครบาลรับผิดชอบใช้ โดยโต้แย้งว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อมูลจะรวบรวมโดยชอบได้ต้องเป็นตรวจจับกุมหรือการป้องกันอาชญากรรมเท่านั้น ไม่ใช่ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อมาลงโทษทางวินัยได้ จำเลยทั้งสอง คือ สำนักงานตำรวจนครบาลและตำรวจเมืองแมนเชสเตอร์ต่างก็รับสารภาพต่อข้อหาเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2541 (DPA) และกระทำการละเมิดพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2541 (HRA) ส่วนอีกข้อหาคือละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งศาลถือว่าเป็นการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลได้สั่งให้จำเลยทั้งสองชำระค่าเสียหายจำนวน 9,000 ปอนด์ โดยให้จำเลยที่ 1 สำนักงานตำรวจนครบาลชำระ 2 ใน 3

¹ Andrea Brown v Commissioner of Police for the Metropolis and Chief Constable of Greater Manchester Police [2016] Claim Nos. 3YM09078 & A53YP250 (CC at Central London).

และตำรวจเมืองแมนเชสเตอร์ชำระ 1 ใน 3 ของค่าเสียหาย ศาลให้เหตุผลดังนี้ (1) ค่าชดเชยจากความทุกข์ใจ ความไม่พอใจจากการที่พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนถูกเข้าถึงได้ง่ายและถูกเผยแพร่ และมีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์รวมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นการกระทำอันไม่อาจอ้างกฎหมายยกเว้นความรับผิดชอบได้ (2) ค่าเสียหายจากการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง (3) จำเลยทั้งสองมีสถานะเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้เสียหายและเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมต้องรู้ข้อกฎหมายและพระราชบัญญัติที่ทำการละเมิดลงไป แต่การกระทำนั้นไม่ใช่การแสวงหากำไรหรือผลประโยชน์อื่น (4) ศาลวิเคราะห์จากข้อมูลที่ถูกแฮกเป็นข้อมูลที่ละเอียดอ่อนหรือไม่และจำนวนครั้งที่แฮกข้อมูลนั้น อันเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือค้ำกำไรด้วยหรือไม่ โดยศาลในเมือง Gulati ให้เริ่มต้นชดเชยความเสียหายที่ 10,000 ปอนด์ (5) ศาลให้เหตุผลสุดท้ายด้วยว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเปิดเผยไปนั้นเป็นการกระทำของหน่วยงานรัฐ และผู้เสียหายยังต้องมาสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนไปด้วย ค่าเสียหายจึงเหมาะสมแล้ว

3.1.3.2 คดี EasyJet Faces £18 Billion Class-action Lawsuit Over Data

Breach

สายการบิน Easyjet ของสหราชอาณาจักรถูกบริษัทกฎหมาย PGMBM ดำเนินคดีแบบกลุ่ม² (Class Action) ฟ้องร้องและเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเงิน 1.8 หมื่นล้านปอนด์ โดยมาจากข้อหาทำข้อมูลลูกค้ากว่า 9 ล้านรายรั่วไหล ซึ่งเฉลี่ยความเสียหายเป็นคนละ 2,000 ปอนด์ ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าและผู้เสียหายในคดีนี้ถูกจัดเก็บอยู่ในฐานข้อมูลลูกค้าของสายการบิน แต่สายการบินถูกโจมตีจากทางไซเบอร์ ทำให้ข้อมูลของลูกค้ารั่วไหลออกไปสู่แฮกเกอร์ได้ ทั้งข้อมูลทางการเงิน รายละเอียดการท่องเที่ยว ข้อมูลการเดินทาง อีเมลล์ โดยสายการบิน EasyJet นั้นได้ทราบว่าข้อมูลลูกค้าได้รั่วไหลไปตั้งแต่เดือนมกราคมและแจ้งหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลของ สหราชอาณาจักรทั้งสองแห่งแล้ว คือ The National Cyber Security Centre (NCSC) และ The UK's Information Commissioner's Office (ICO) แต่เพิ่งมาประกาศให้ลูกค้าทราบว่าข้อมูลรั่วไหลไปสู่แฮกเกอร์เมื่อเดือนพฤษภาคม 2563 ผ่านไปเกือบ 4 เดือน ลูกค้าขอสายการบินจึงรวมตัวกันจ้างบริษัททนายความเรียกร้องค่าเสียหายตามข้อที่ 82 ของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) โดยคดีนี้ยังไม่มีคำพิพากษาของศาล

² Charlie Osborne. EasyJet face 18 billion class-action lawsuit over data breach.

3.1.3.3 คดี TLT v Home Office, Damages of £39,500 for Asylum

Seeker Spreadsheet Blunder – Aidan Wills

เลขาธิการแห่งรัฐสั่งให้ Home Office จ่ายเงินให้แก่ผู้ที่เรียกร้องรวมทั้งหมด 6 ราย เป็นเงิน 39,500 ปอนด์³ สาเหตุจากการละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2541 (DPA) โดยเผยแพร่สเปรดชีตทางออนไลน์ (Spreadsheet) ซึ่งผู้เรียกร้องในข้อหานี้ต่างเป็นผู้ขอลี้ภัยทั้งหมด มีผลให้การเผยแพร่ข้อมูลของผู้ลี้ภัยนั้นมีข้อมูลส่วนบุคคลเผยแพร่บนโลกอินเทอร์เน็ต จำเลย (Home office) ยอมรับสารภาพว่าเป็นการนำข้อมูลส่วนตัวไปใช้ในทางที่ผิดและละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2541 (DPA) คำพิพากษาในคดีนี้เป็นการวินิจฉัยถึงการกำหนดความเสียหายจากนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยผิดวัตถุประสงค์และกระทำละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แม้ไม่ใช่การกระทำโดยเจตนาก็ตาม คดีนี้เกิดขึ้นจาก Home Office (จำเลย) ได้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวการติดต่อไปมาระหว่างครอบครัวและผู้ลี้ภัย แม้เป็นการกระทำโดยไม่ตั้งใจ แต่การกระทำของจำเลยนั้นได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลอีกประมาณ 1,500 คน ของผู้ลี้ภัยและอยู่ระหว่างการรักษาตัวนั้นถูกเผยแพร่ออกไปทั้ง สัญชาติ อายุ ข้อเท็จจริงที่ทำให้ต้องขอลี้ภัย สถานการณ์ขอข้ายถิ่นฐาน เอกสารข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเผยแพร่อยู่เกือบสองสัปดาห์โดยมีการเชื่อมโยงไปยังลิงก์อีก 22 แห่ง โดยถูกดาวน์โหลด 1 ครั้ง ต่อจากนั้นยังมีการไปเผยแพร่ซ้ำในเว็บไซต์ของประเทศสหรัฐอเมริกาอีก มีผู้เข้าถึงข้อมูลได้ 86 คน ก่อนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะถูกลบออก ผู้เรียกร้องในคดีนี้กล่าวอ้างว่า การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นทำให้เกิดความทุกข์ใจ เกิดความวิตกกังวลจาก (1) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (2) ผลลัพธ์จากการที่ถูกเปิดเผย เพราะกลัวเรื่องความปลอดภัย โดยมีหลักฐานสนับสนุนด้วยการเปิดเผยข้อมูลครั้งนี้ทำให้รัฐบาลอิหร่านกักตัวสมาชิกครอบครัวของผู้ลี้ภัยไว้ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ผู้ขอลี้ภัยจะนำเอกสารที่ระบุถึงตัวตนได้

จำเลยยอมรับว่าการโพสต์ข้อมูลส่วนบุคคลในโลกออนไลน์นั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่กล่าวอ้างว่า (1) เป็นการกระทำต่อข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย (2) การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปประมวลผลนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องประสงค์แล้ว (3) ถึงแม้จะไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลหรือกระทำการใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในส่วนของข้อมูลเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจให้เกิดความเสียหายขึ้น อันเป็นหลักการที่ตั้งขึ้นมาในตาราง 1 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยกำหนดความเสียหายพิจารณา ดังนี้ สมาชิกของครอบครัวผู้ลี้ภัยยังสามารถเรียกร้องความเสียหายได้จากกฎหมายทั่วไปและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2541 ได้, การพิสูจน์ความเสียหายจากความรู้สึกทุกข์ใจนั้นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น, ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจ,

³ Case Law: TLT v Home Office, Damages of 39,500 for asylum seeker spreadsheet blunder- Aidan Wills.

หลักการพิจารณาตามศาลอุทธรณ์แห่ง Gulati นั้น จะพิจารณาความเสียหายจากความรู้สึกทุกขใจนั้น จะพิจารณารวมกันระหว่างข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลอ่อนไหวในครั้งเดียว ไม่ได้พิจารณาจากการนำข้อมูลส่วนตัวทั่วไป และข้อมูลอ่อนไหว แยกกันแล้วกำหนดความเสียหายให้ แต่ประเมินจากความเสียหายทั่วไปและการเรียกร้องค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูล หลักการเหล่านี้เห็นควรกำหนดให้ค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลระหว่าง 2,500 ปอนด์ ถึง 12,500 ปอนด์ จึงสมเหตุสมผลแล้ว

3.2 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณีทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป

แนวคิดของความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรปนั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่มาจาก Directive 95/46/EC on the Protection of Personal Data บังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะอยู่หรือในสหภาพยุโรปหรือไม่ก็ตาม ถ้ามีการเก็บรวบรวมข้อมูลของพลเมืองสหภาพยุโรปไว้ก็ตกอยู่ในบังคับข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) ทั้งสิ้น โดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลต้องมีมาตรการปกป้องข้อมูล โดยจะนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้และข้อบังคับข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรปนั้นเป็นต้นแบบให้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในหลายประเทศ เช่น ไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์ อีกด้วย

3.2.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป

ข้อบังคับของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลในสหภาพยุโรปนั้นมีการวางหลักการ⁴ ประการ (Principles Relating to Processing of Personal Data) ดังนี้

(1) การประมวลผลข้อมูลต้องชอบด้วยกฎหมาย มีความเป็นธรรมและโปร่งใส (Lawfulness, Fairness and Transparency) การเก็บรวมใช้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากไม่ได้รับความยินยอมต้องเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเอาไว้เท่านั้น รวมถึงการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลคัดค้านการเก็บหรือประมวลผลข้อมูล สิทธิขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้

(2) นำข้อมูลประมวลผลเพียงเท่าความจำเป็นให้น้อยที่สุด (Data Minimization) เป็นหลักการกระทำต่อข้อมูลส่วนบุคคลให้ได้น้อยที่สุด

(3) หลักการจำกัดวัตถุประสงค์ (Purpose Limitation) ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมต้องใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ต้องแจ้งรายละเอียดให้

⁴ General Data Protection Regulation, Article 5.

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบว่าจะรวบรวม ใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ใด ต้องกระทำในขอบเขตตาม วัตถุประสงค์

(4) ความถูกต้องของข้อมูล (Accuracy) ข้อมูลต้องถูกต้อง สมบูรณ์และทันสมัย ไม่ก่อให้เกิดข้อมูลผิดพลาด

(5) หลักการเก็บรักษาข้อมูลอย่างจำกัด (Storage Limitation) มุ่งคุ้มครองให้เก็บ รักษาในช่วงเวลาที่จำเป็นไว้ตามวัตถุประสงค์เท่านั้น เมื่อใช้ตามวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่ต้องเก็บรวบรวม ใช้ ข้อมูลอีก

(6) หลักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องมี มาตรฐานการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลที่ปลอดภัย ป้องกันจากภัยคุกคามได้ มีวิธีการให้โจรกรรม ข้อมูลส่วนบุคคลที่ยาก

(7) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล ต้องมีบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบให้สอดคล้องตามข้อบังคับ มีผู้คอยรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่ เหมาะสม

3.2.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรป

บทลงโทษของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหภาพยุโรปนั้น กำหนดอยู่ในหมวดที่ 8⁵ ข้อบังคับที่ 77 ถึง 84 ซึ่งเกี่ยวข้องกับระหว่งการเยียวยาความเสียหาย ความรับผิด และบทลงโทษ ทางปกครอง ซึ่งมีหน่วยงานกำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคลในการรับเรื่องร้องเรียนและมีสิทธิลงโทษปรับ ทางปกครองแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ไม่ว่าจะร้องเรียนกับ หน่วยงานส่วนกลางหรือสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศ โดยบทลงโทษทาง ปกครองจะเป็นโทษปรับให้ชำระเงินที่จะบัญญัติไว้ในข้อ 83 กล่าวคือ หน่วยงานกำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลใช้ค่าปรับทางปกครองแต่ต้องพ่วงแก่สัดส่วนของการกระทำ คำนึง ในหลายด้าน ดังนี้

(ก) ลักษณะความร้ายแรง ช่วงเวลาที่ทำการละเมิดโดยอาศัยพิจารณาจาก วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ จำนวนของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการ ละเมิดในแต่ละคราว

(ข) เจตนาในการกระทำการอย่างจงใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น

(ค) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้บรรเทาความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลไปเพียง ใดบ้าง

⁵ General Data Protection Regulation, Article 77-84.

(ง) การปฏิบัติงานของผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล มีมาตรฐานทางเทคนิคที่เพียงพอรักษาข้อมูลหรือไม่ อย่างไรบ้าง

(จ) การกระทำผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเคยมีการกระทำละเมิดลักษณะเช่นเดียวมาก่อนหรือไม่

(ฉ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้ความร่วมมือกับหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ เพียงใด ในการช่วยเหลือดูแลผลร้ายจากการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลกระทบเช่นว่านั้น

(ช) ลักษณะของข้อมูลที่ได้รับผลร้าย กล่าวคือ เป็นข้อมูลทั่วไป ข้อมูลอ่อนไหว หรือข้อมูลที่รั่วไหลออกไปจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่

(ซ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งแก่หน่วยงานที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถึงเหตุละเมิดนั้นอย่างรวดเร็วหรือไม่ แจ้ง ณ ขณะเกิดความเสียหายมากหรือน้อยประกอบการพิจารณา

(ฅ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเคยได้รับคำสั่งจากหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ ให้แก้ไขในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลที่จะเสียหายในลักษณะเดียวกัน

(ญ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีจรรยาบรรณต่อการปฏิบัติหน้าที่ดีเพียงใด

(ฎ) สภาพความเสียหายนั้นส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ได้อย่างไรบ้าง เช่น การละเมิดนั้นทำให้ได้ประโยชน์ทางการเงิน

บทลงโทษของสหภาพยุโรปนั้นจะเน้นไปที่ค่าปรับทางปกครองในจำนวนที่สูงมาก กล่าวคือ ค่าปรับสูงสุดไม่เกิน 20,000,000 ยูโรหรือไม่เกินร้อยละ 4 ของยอดเงินทั่วโลกของปีงบประมาณนั้น ๆ ให้เลือกกว่าส่วนใดมีมูลค่าสูงกว่าจะปรับใช้กับบทลงโทษ ซึ่งความพิเศษของข้อบังคับนี้สามารถบังคับได้ทุกรัฐสมาชิกในสหภาพยุโรป แม้กฎหมายภายในประเทศนั้นไม่ได้กำหนดค่าปรับทางปกครองไว้ก็ตาม

3.2.3 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีการกำหนดไว้ในข้อบังคับที่ 82⁶ กล่าวคือ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิได้รับการชดเชยจากความเสียหายแม้จะเป็นความเสียหายทางวัตถุหรือไม่ก็ตาม ถ้าความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกิดจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลมากกว่าหนึ่งราย กฎหมายให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถือว่ามีความผิดทั้งหมดไม่อาจเลือกสัดส่วนความรับผิดได้ แต่ก็มีสิทธิขอการชดเชยจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลรายอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดในการละเมิดครั้งเดียวกันได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายไม่ได้เกิดจากการกระทำของตน เพื่อพ้นความรับผิดในครั้งนั้นได้

⁶ General Data Protection Regulation, Article 82.

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะได้รับการเยียวยาจากผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลนั้นจะไม่กระทบต่อการเยียวยาทางปกครองหรือการเยียวยานอกกระบวนการยุติธรรมใด ๆ ที่อยู่ในสิทธิต่อการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่กำลังดูแลความเสียหายในคราวนั้น⁷ และการเยียวยาจากหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่กระทบกระเทือนต่อการเยียวยาทางปกครองหรือการเยียวยานอกกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ⁸

3.2.3.1 คดี Scalable Capital 31 0 16606/20-Germany

ศาลแห่งรัฐมิวนิคสั่งให้ Scalable Capital ชดใช้ค่าเสียหาย⁹ 2,500 ยูโรแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพราะโทษของข้อ 82(1) แห่งข้อบังคับข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR) เนื่องจากข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางการเงินถูกโจรกรรมไปตามความผิดละเมิดข้อ 32(1) ของGDPR คดีนี้จำเลยคือ Scalable Capital เป็นผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินให้ลูกค้ามาลงทุน โดยบริษัทแห่งนี้ได้เก็บรวบรวม ใช้ข้อมูลของลูกค้าทั้งชื่อ-สกุล, ที่อยู่, อีเมล, สถานที่เกิด, สถานภาพการสมรส, การชำระภาษี, สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บริษัทแห่งนี้มีการโจมตีทางระบบเก็บข้อมูลทำให้บุคคลภายนอกนำข้อมูลของลูกค้าจำนวน 389,000 รายการ โดยเป็นของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกว่า 33,200 คน ลูกค้าของบริษัทจำเลยจึงยื่นฟ้องต่อศาลเรียกร้องให้บริษัทรับผิดชอบความเสียหายเพราะกลัวจะถูกนำข้อมูลไปทำการทุจริตหรือถูกฉ้อโกงอีก

ศาลอุทธรณ์สั่งยื่นตามศาลชั้นต้นให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ควบคุมส่วนบุคคลจ่ายเงิน 2,500 ยูโร แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพราะข้อมูลที่รั่วไหลออกไปสู่บุคคลภายนอกนั้นเป็นเพียงข้อมูลทั่วไป ไม่มีข้อมูลอ่อนไหวหรือข้อมูลที่น่าจะทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหายได้ ศาลวางเหตุผลไว้ ดังนี้ (1) การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นละเมิดตามมาตรา 32(1) และมาตรา 5(1)(f) ของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรปเพราะไม่มีมาตรฐานการป้องกันข้อมูลที่ดีพอในระดับเหมาะสม แต่ศาลพิจารณาว่าการที่ข้อมูลรั่วไหลนั้นมาจาก Codeship ซึ่งผู้โจมตีข้อมูลนั้นนำมาจากผู้ให้บริการด้านไอทีรายเก่าของจำเลย การละเมิดในครั้งนี้จึงอาจไม่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยข้อมูลของผู้ควบคุมข้อมูล (2) ถึงแม้การละเมิดครั้งนี้เนื่องจากผู้ให้บริการด้านไอทีรายเก่าของจำเลยให้ข้อมูลแก่บุคคลภายนอก แต่บริษัทจำเลยไม่ได้แยกที่จัดเก็บเอกสารดิจิทัลในทันทีหลังจากยกเลิกสัญญากับผู้ให้บริการด้านไอทีรายเก่าแต่กลับมาจัดแยกหลังจากเกิดการรั่วไหลของข้อมูลแล้ว (3) ข้อมูลที่รั่วไหลไปนั้นยังไม่ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด (4) ศาลให้เหตุผลประการสุดท้ายว่าความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลจะไม่

⁷ General Data Protection Regulation, Article 79.

⁸ General Data Protection Regulation, Article 78.

⁹ LG Munchen – 31 0 16606/20.

เกิดขึ้นได้ ถ้าจำเลยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีมาตรการในความปลอดภัยขององค์กรบริษัทที่ดีพอ จึงกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลจำนวน 2,500 ยูโรนั้นเหมาะสมแล้ว

3.2.3.2 คดี French Chapter of the Internet Society: Facebook-France

สมาคมอินเทอร์เน็ตแห่งฝรั่งเศสประกาศเตรียมยื่นฟ้องเฟซบุ๊ก (Facebook) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่การบังคับใช้ข้อบังคับข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรปในปี 2561 ตามข้อกล่าวอ้างข้อสมาคมนั้นให้เหตุผลว่าเฟซบุ๊ก (Facebook) มีข้อผิดพลาดจากข้อบังคับทั้งหมด 7 ประการ และการกระทำของสมาคมนั้นเป็นไปตามมาตรา 43 ter ของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลของฝรั่งเศสแล้ว โดยทางสมาคมให้ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) แก้ไขตามข้อเรียกร้องทั้ง 7 ประการเสียก่อนภายใน 4 เดือน มิเช่นนั้น ทางสมาคมจะดำเนินคดีแบบกลุ่มเพื่อใช้เรียกร้องค่าเสียหายและจะเรียกร้องผู้เป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก (Facebook) ในประเทศฝรั่งเศสเข้าร่วมร้องทุกข์โดยจะยื่นขอให้ชำระเงินเยียวยาด้วยการจ่ายเงิน 1,000 ยูโรต่อการร้องทุกข์ของสมาชิก/หนึ่งราย ซึ่งฝรั่งเศสมีผู้ใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) ถึง 278 ล้านคน

ข้อเรียกร้องทั้งหมด 7 ประการที่ให้เฟซบุ๊ก (Facebook) ต้องเร่งแก้ไขภายใน 4 เดือน ดังนี้¹⁰

- (1) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไม่มีการรับประกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล
- (2) เมื่อเกิดการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเฟซบุ๊ก (Facebook) ไม่สามารถแจ้งไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (3) ข้อห้ามบางประการที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทพิเศษ เช่น ชาติพันธุ์ ความเห็นทางการเมือง รสนิยมทางเพศ ลัทธิความเชื่อเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) ได้เปิดเผยโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามประกาศของเว็บไซต์หรือคุกกี้ หรือการติดตามอื่นๆของการรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook)
- (5) ยกเลิกเงื่อนไขข้อจำกัดความรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (6) การรวบรวมข้อมูลจากแอปพลิเคชัน Whatsapp และเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) นั้นต้องมีการบอกกล่าวหากจะนำข้อมูลมารวมกัน
- (7) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้เสมอ

¹⁰ France: Facebook could face a 100 million euros class action suit for violating GDPR.

3.2.3.3 คดี Sticing Massaschade & consument: Tiktok-Netherlands

องค์กรในประเทศเนเธอร์แลนด์ Sticing Massaschade & Consument เป็นองค์กรไม่แสวงหา¹¹ ผลกำไรของเนเธอร์แลนด์ได้ยื่นฟ้องแอปพลิเคชัน Tiktok เรียกร้องให้ชำระค่าเสียหายเป็นจำนวนเงินหกพันล้านยูโร โดยคิดจากจำนวนสมาชิกที่มีในแอปพลิเคชัน Tiktok ต่อความเสียหาย 1.25 ถึง 1.75 ยูโรต่อ/หนึ่งสมาชิก เพราะแอปพลิเคชัน Tiktok นั้นได้เก็บข้อมูลและมีการโอนถ่ายข้อมูลไปยังประเทศอื่น เช่น จีนเพราะเป็นสัญชาติของเจ้าของแอปพลิเคชัน Tiktok ซึ่งในประเทศเนเธอร์แลนด์นั้นให้ความสำคัญกับการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์เป็นอย่างมาก โดยโจทก์ที่เรียกร้องในคดีนี้เป็นองค์กรที่สามในเนเธอร์แลนด์ที่ยื่นฟ้องแอปพลิเคชัน Tiktok ก่อนหน้านี้มีสององค์กร คือ Take Back Your Privacy Foundation และ Consumer Association ได้เรียกร้องจากแอปพลิเคชัน Tiktok เป็นค่าเสียหายสองพันล้านยูโร โจทก์ในคดีนี้สังเกตเห็นว่าแอปพลิเคชัน Tiktok ละเมิดความเป็นส่วนตัวและมีการล่อลวงเด็ก แต่บริษัท Tiktok กลับได้กำไรในการประกอบธุรกิจในเนเธอร์แลนด์อย่างมหาศาลจึงควรต้องรับผิดชอบต่อค่าเสียหายของพลเมืองในเนเธอร์แลนด์ และการประกอบธุรกิจของ Tiktok ไม่มีความโปร่งใส ไม่มีคำแนะนำสำหรับการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โฆษณาและเนื้อหาโดยแท้ของแอปพลิเคชัน Tiktok แยกกันไม่ชัดเจน พลเมืองของเนเธอร์แลนด์จึงควรได้รับการชดเชยจากการกระทำของจำเลย

3.3 แนวคิด ทฤษฎี และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกรณีทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์

แนวคิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสิงคโปร์มาจากหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว¹² ทั้งสหภาพยุโรป นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ฮองกง แคนาดา สหราชอาณาจักร และมีต้นแบบมาจาก OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flow of Personal Data และ APEC Privacy Framework โดยกฎหมายคุ้มครองฉบับล่าสุดออกประกาศใช้ชื่อว่า “รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ ค.ศ. 2012 (Personal Data Protection Act of 2012)” เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งรวมถึงในขณะที่ข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการถ่ายโอนระหว่างประเทศเพื่อการประมวลผล มีสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC) เป็นผู้กำกับดูแลการรวบรวม การใช้งาน การเปิดเผย และการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้เนื่องจากให้ความสำคัญและป้องกันภัยการถูกละเมิด

¹¹ Tiktok faces 6B lawsuit in Netherlands court.

¹² ลัฐกา เนตรทัตน์, กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกอาเซียน: ประเทศสิงคโปร์ [Online], 2562. แหล่งที่มา https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Oct2_Personal%20Data%20Protection_Singapore.pdf.

ข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองภายในประเทศ ซึ่งสิงคโปร์เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลมาเป็นอันดับต้น ๆ ของอาเซียน เนื่องจากเป็นประเทศที่เทคโนโลยีมีความทันสมัยและความเจริญทางเศรษฐกิจ อัตราการลงทุนระหว่างประเทศสูง การเจริญเติบโตของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) เติบโตอย่างต่อเนื่องจึงต้องเข้มงวดในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นพิเศษ

3.3.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์

รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับนี้ใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กร (Organization) ทั้งบุคคลหรือนิติบุคคล ไม่จำเป็นว่าองค์กรเหล่านั้นจะได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายแล้วหรือไม่ จะแสวงหาผลกำไรหรือไม่ จัดตั้งอยู่รูปแบบที่มีกฎหมายของประเทศสิงคโปร์บังคับไว้หรือไม่ก็ตาม จะมีถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานหรือสถานที่ประกอบธุรกิจในสิงคโปร์หรือไม่ก็ต้องตกอยู่ในบังคับฉบับนี้ มีหลักการอยู่สามประการ ดังนี้ (1) หลักความยินยอม¹³ หมายความว่า การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลรับทราบและยินยอม (2) แจ้งวัตถุประสงค์ให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบเสมอ หากไม่แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ใช้ จะถือว่าเจ้าของข้อมูลไม่ได้ให้ความยินยอมและอาจเป็นความผิดได้ (3) เหตุผลในการเก็บรวบรวม ใช้ ข้อมูลต้องเป็นไปแค่พอควรในแต่ละข้อเท็จจริง แต่กฎหมายจะไม่ใช้บังคับไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการบันทึกไว้อย่างน้อย 100 ปี หรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตาย แต่จะใช้ในกรณีหมด 24 กล่าวคือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับผู้เสียชีวิตแล้วเป็นเวลา 10 ปีหรือน้อยกว่านั้น โดยความพิเศษของกฎหมายสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่แตกต่างจากประเทศในแถบอาเซียน คือ มาตรการเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนจัดให้มีทะเบียนห้ามโทร (Do Not Call Registry) ครอบคลุมถึงข้อความเสียง ข้อความในโทรศัพท์ กฎหมายฉบับนี้จึงมุ่งเน้นคุ้มครองประชาชนให้เกิดสิทธิความเป็นส่วนตัวให้ได้มากที่สุด และความสำคัญของผู้บริโภค เนื่องจากมีการบัญญัติหลักปฏิเสธการติดต่อหรือห้ามโทรได้ ซึ่งประชาชนสามารถไปลงทะเบียนหมายเลขโทรศัพท์ของตนเพื่อไม่ให้ขอรับการโฆษณา หรือการถูกรบกวนจากองค์กรธุรกิจได้ ส่วนสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC) เพื่อให้คำปรึกษา ส่งเสริมให้ประชาชนทราบความสำคัญ ช่วยรัฐบาลแก้ไขปัญหาในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

¹³ วิกานันท์ ประสมปลี้ม, กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ทะเบียนห้ามโทร) ของสิงคโปร์

[Online], ม.ป.ป. แหล่งที่มา https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/106_745.

3.3.2 บทลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในสาธารณรัฐสิงคโปร์

บทลงโทษของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศสิงคโปร์อยู่ในมาตรา¹⁴ 51 ถึง 55 โดยความผิดตามมาตรา 51 กล่าวคือ เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต, เปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ได้อนุญาต, โอนย้ายข้อมูลหรือส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปให้องค์กรอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องระวางโทษตามมาตรา 51(2) ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 51(3) บุคคลใดมีเจตนาหลีกเลี่ยงค่าขอเปลี่ยนแปลง ปกปิด ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลเกี่ยวกับการรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ต้องรับผิดตามมาตรา 51(4) ปรับไม่เกินดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 51(2)(b)(c) บุคคลใดขัดขวางคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ หรือใช้อำนาจใด ๆ และ(c) บุคคลใดให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือแสดงเอกสารเท็จต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ตรวจสอบเพื่อให้เข้าใจผิดในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษตามมาตรา 51(5) ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีอื่น ๆ ให้ปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์, มาตรา 51(3)(ba)(bb) บุคคลใดปฏิเสธการส่งมอบเอกสารใด ๆ หรือข้อมูลที่คณะกรรมการร้องขอโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษตามมาตรา 51(6) ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยตามพระราชบัญญัติจะแยกบทลงโทษของนิติบุคคลไว้ในมาตรา 52 ความรับผิดของสมาคมหรือห้างหุ้นส่วนสามัญไว้ในมาตรา 52(a) การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอันมาจางทางการที่จ้างอยู่ในมาตรา 53 ซึ่งความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีบทลงโทษทางปกครองให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสั่งปรับเงินแก่ผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยมีโทษปรับในมาตรา 48(j) หรือ 48(k) แบ่งโทษปรับบุคคลธรรมดาไว้สูงสุดไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และปรับองค์กรหรือนิติบุคคลไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ของรายรับรวมประจำปีขององค์กรที่ทำละเมิดแห่งนั้น

3.3.3 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ความรับผิดทางแพ่งของกฎหมายคุ้มครองประเทศสิงคโปร์นั้นให้อำนาจเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายต่อผู้ละเมิดเป็นการส่วนตัวตามมาตรา¹⁵ 48(O) โดยศาลจะกำหนดค่าเสียหายจากพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบกันดังนี้ มาตรา 48(O)(3)(a) ผู้ละเมิดจะร้องขอให้บรรเทาความเสียหายห้ามการใช้ข้อมูลหรือให้ผู้ละเมิดออกประกาศใด ๆ มาตรา 48(O)(3)(b) ชดใช้โดยชำระค่าเสียหาย มาตรา 48(O)(3)(c) บรรเทาผลร้ายด้วยวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร ทั้งนี้

¹⁴ Personal Data Protection Act of Singapore, section 51 ถึง 55.

¹⁵ Personal Data Protection Act of Singapore, section 48.

ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้สามารถนำมาใกล้เคียงหรือระดับข้อพิพาททางเลือกตามมาตรา 48(G) ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเท่านั้น

3.3.3.1 คดี Gaming firm Razer wins lawsuit against IT vendor Over data leak, awarded 8.7 million in Damages

บริษัทเกมเรเซอร์ (Razer)¹⁶ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สิงคโปร์ได้ฟ้องบริษัท Capgemini บริษัทผู้ให้บริการด้านไอทีในฝรั่งเศสจากการละเมิดทำข้อมูลรั่วไหล ซึ่งบริษัทของโจทก์ได้ทำสัญญากับบริษัทจำเลยเรื่องข้อตกลงบริการให้คำปรึกษา คดีนี้นอกจากเป็นการละเมิดในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลแล้วยังถือว่าเป็นการผิดข้อตกลงกับโจทก์อีกด้วย โดยโจทก์กล่าวอ้างว่าความเสียหายเกิดจากการสูญเสียกำไร 6.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐจากแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซของบริษัทเรเซอร์ (Razer) รวมถึงค่าเสียหายรายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าตรวจสอบความเสียหายจากผู้เชี่ยวชาญ 60,000 เหรียญสหรัฐ, ค่าทนายความจำนวน 320,000 เหรียญสหรัฐ, ค่าที่ปรึกษาด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์เนื่องจากเป็นผู้พบการละเมิดอีก 2,000 เหรียญสหรัฐ การที่ข้อมูลรั่วไหลในคดีนี้เกิดจากบริษัทจำเลยทำไฟล์เซิร์ฟเวอร์ผิดพลาดจนข้อมูลรั่วไหลกว่า 100,000 ราย แต่บริษัทโจทก์ยังสามารถแก้ไขความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้าในเรื่องหมายเลขบัตรเครดิตและรหัสผ่านของลูกค้าไว้ได้ทัน

บริษัทจำเลยเป็นผู้ให้บริการด้านไอทีกับโจทก์ได้แนะนำให้บริษัทของโจทก์ติดตั้งโปรแกรมการแก้ปัญหาด้านไอที คือ โปรแกรม Elasticsearch และโปรแกรมวิเคราะห์ Logstash และโปรแกรมประมวลผลข้อมูล Kibana แต่โปรแกรมดังกล่าวทำให้ข้อมูลของลูกค้ารั่วไหลออกไปศาลพิพากษาจากการละเมิดครั้งนี้บังคับให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์เป็นเงิน 6.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 8.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยศาลให้เหตุผลว่าการกระทำของจำเลยนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วกลับเพิกเฉยไม่ช่วยเหลือบริษัทของโจทก์ที่ยังผิดข้อตกลงการให้บริการแก่ลูกค้า คือ โจทก์ ทั้งพยานหลักฐานของโจทก์ก็มีอีเมลของลูกค้ากว่า 246 รายในการแสดงความกังวลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นการยืนยันเกี่ยวกับความปลอดภัยในข้อมูลส่วนบุคคล ถือว่าเพียงพอแล้วที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของโจทก์

¹⁶ Lum, S, **Gaming firm Razer wins lawsuit against IT vendor over data leak, awarded \$8.7m in damages** [Online], 2022. Available from <https://www.straitstimes.com/singapore/courts-crime>.

3.3.3.2 คดี Reed, Michael v Bellingham (2022) SGCA 60

คดีนี้เป็นต้นแบบคดีฝ่าฝืนตามรัฐธรรมนูญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐสิงคโปร์¹⁷ เนื่องจากศาลให้เหตุผลว่า แม้ไม่ใช่ความสูญเสียสิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตน แต่การที่ทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความทุกข์ใจถือว่าเป็นความเสียหายแล้ว สามารถนำมากำหนดเป็นค่าเสียหายให้แก่โจทก์เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ข้อเท็จจริงในคดีนี้ Alex Bellingham จำเลยเคยเป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทจัดการกองทุนชื่อบริษัท IP Investment Management Pte Ltd (IPIM) และ IP Real Estate Investment Pte Ltd ในกองทุน Edinburgh ต่อมาจำเลยลาออกแล้วมาเข้าร่วมงานกับบริษัท Q Investment Partners Pte Ltd จำเลยมีข้อมูลการลงทุนของนักลงทุนจากบริษัทเก่าจึงติดต่อ Reed โจทก์เพื่อโฆษณาเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวม โดยจำเลยมีข้อมูลส่วนตัว กิจกรรมการลงทุน อีเมลส่วนตัวของโจทก์ โจทก์จึงรู้สึกเป็นกังวลและยื่นฟ้องจำเลย ศาลชั้นต้นให้เหตุผลว่า ภายใต้มาตรา 32 ของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ไม่รวมถึงความทุกข์ทางอารมณ์หรือการสูญเสียการควบคุมข้อมูลแต่หมายถึงความเสียหายที่สามารถพิสูจน์ได้เท่านั้น จึงพิพากษาว่าโจทก์ไม่ได้รับความสูญเสียใด ๆ เพราะไม่มีหลักฐานมายืนยันได้ ต่อมาโจทก์ยื่นอุทธรณ์ว่าความทุกข์ใจทางอารมณ์ คือ การสูญเสียประเภทหนึ่ง โจทก์ยื่นให้เหตุผลประกอบอุทธรณ์ด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้ (1) การสูญเสียหรือความเสียหายในมาตรา 32 นั้นไม่มีข้อความแสดงให้เห็นว่าเป็นคนละส่วน (2) การตีความการสูญเสียหรือความเสียหายควรรวมถึงความทุกข์ทางจิตใจ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ที่ออกโดยรัฐสภานั้นมีเจตนาป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด คุ้มครองสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล ให้ตีความหมายของมาตรานี้อย่างกว้างจะเหมาะสมกว่า และถ้าหากไม่รวมความเสียหายจากค่าทุกขเวทนาเช่นนี้จะส่งผลให้ผู้ถูกละเมิดจะไม่ประสงค์เข้าเรียกร้องต่อความผิดดังกล่าวได้ (3) การตีความตามมาตรา 32 นั้น ต้องมุ่งคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพต้องมีสภาพบังคับในการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล (4) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอื่นเป็นต้นแบบของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นมาจากแคนาดา นิวซีแลนด์ ฮังการี สหภาพยุโรป เป็นการตีความหมายอย่างกว้างและมีความเป็นกลาง ศาลอุทธรณ์ให้เหตุผลว่า ตามอุทธรณ์ของโจทก์นั้น ความทุกข์ใจกับความสูญเสียหรือเสียหายที่พิสูจน์ได้นั้นไม่ควรจะแยกจากกันแต่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายรวมมาในมาตรานี้ได้ การที่จะพิสูจน์ความทุกข์ใจ หรือความเสียหายในด้านจิตเจ้านั้นขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่

¹⁷ Yap, W. M., **Singapore court of appeal clarifies right of private action under the personal data protection act** [Online], 2022. Available from <https://www.morganlewis.com/pubs/2022/09/singapore-court-of-APPEAL-CLARIFIES-RIGHT-OF-PRIVATE-ACTION-UNDER-THE-PERSONAL-DATA-PROTECTION-ACT>.

ละคดีไป เช่น ลักษณะข้อมูลที่ถูกละเมิดไปว่าเป็นข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลละเอียดอ่อน การกระทำผิดซ้ำซ้อน เจตนาของการกระทำทุจริตหรือไม่ ผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การกระทำของจำเลยหลังเกิดการละเมิดยังไม่แสดงออกถึงความกังวลในความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลและไม่มีประกาศข้อตกลงใด ๆ แสดงให้เห็นว่าจะไม่นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาใช้อีก ศาลอุทธรณ์จึงมีคำสั่งให้จำเลยชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์

3.4 กฎหมายของประเทศไทยที่มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages)

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่มีบัญญัติให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มีเพียงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยทั่วไปเท่านั้น ตามความเสียหายในแต่ละกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องโดยชอบธรรมอันเป็นการเยียวยาความเสียหายตามมาตรา 438 ซึ่งในส่วนค่าเสียหายในเชิงลงโทษของประเทศไทยนั้นหากศาลจะกำหนดให้แก่ผู้เสียหายต้องมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน โดยส่วนใหญ่จะอยู่กฎหมายระดับพระราชบัญญัติซึ่งมีลักษณะมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่มีสถานะเป็นรองกว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ กรณีผู้ประกอบการเจตนาเอาไรด์เอาเปรียบผู้บริโภค บุคคลร่างกายปกติเจตนากลั่นแกล้งคนพิการ เป็นต้น นอกจากจะเป็นการบรรเทาผลร้ายให้แก่ผู้เสียหายแล้วยังเป็นลักษณะลงโทษผู้กระทำความผิด (Punishment) ให้ยำเกรงต่อกฎหมาย และป้องกันไม่ให้มีบุคคลอื่นนำไปเป็นตัวอย่างกระทำผิดอีก (Deterrence)

3.4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 วรรคสอง

พระราชบัญญัติฉบับนี้วางหลักถึง ค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ไว้ในมาตรา 42 วรรคสอง ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบ ในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาทให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาล

กำหนด เจตนารมณ์การลงโทษผู้ประกอบการเช่นนี้¹⁸ เพราะรัฐต้องการคุ้มครองผู้บริโภคที่อาจถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจต่อรองที่น้อยกว่าจึงมักไม่ได้รับความเป็นธรรมจึงต้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ศาลมีอำนาจกำหนดความเสียหายมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้ถึงไม่เกินห้าเท่า

3.4.1.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1865/2561¹⁹

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ให้ศาลพิจารณาลงโทษผู้ประกอบการที่กระทำละเมิดในทางแพ่งที่มีพฤติการณ์รุนแรงหรือมีความร้ายแรงเกินปกติ กล่าวคือ จงใจกระทำการซึ่งรู้อยู่แล้วว่า การกระทำที่ก่อขึ้นนั้นเป็นความผิดโดยมิได้เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง อันมีลักษณะไม่แตกต่างจากการกระทำผิดในคดีอาญา จึงต้องใช้วิธีกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้เด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องปรามผู้ประกอบการนั้นมิให้กระทำการดังกล่าวขึ้นอีก โดยมีความมุ่งหมายอยู่ในตัว เพื่อให้ผู้ประกอบการรายอื่นยึดถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างด้วย การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนั้นเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาและกำหนดเป็นการเฉพาะโดยโจทก์ไม่ต้องกล่าวไว้ในคำฟ้องและไม่จำเป็นต้องมีคำขอมาท้ายฟ้อง ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในกรณีนี้จึงมิใช่หนี้เงินในขณะยื่นฟ้องที่จะนำดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีมาคำนวณรวมได้

พฤติการณ์ที่ศาลจะนำมากำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้นั้น ค่าเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การบรรเทาผลร้ายของผู้ประกอบการ ผู้บริโภคมีส่วนทำให้เกิดความเสียหายด้วยหรือไม่ เพียงใด

3.4.1.2 คดีหมายเลขแดงที่ ผบ.724/2557

เมื่อพิจารณาหนังสือแจ้งผลการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนปรากฏว่า จำเลยที่ 2 ปฏิเสธไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ เนื่องจากสภาพที่โจทก์เป็นมาก่อนการประกันภัย เมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับการประกันภัยเป็นระยะเวลาจนถึง 65 ปี และมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย จำเลยที่ 2 ย่อมทราบถึงปัญหาการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่มีลักษณะเดียวกันกับคดีนี้ แต่จำเลยที่ 2 ปฏิเสธไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนที่มีลักษณะเดียวกันกับคดีนี้ด้วยเหตุผลที่ไม่ปรากฏตามกรรมธรรม์ประกันภัยตามที่วินิจฉัยไปแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ 2 กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการที่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายที่โจทก์ได้รับแล้ว เห็นควรให้จำเลยที่ 2 ชำระค่าเสียหายเพื่อเป็นการลงโทษแก่โจทก์เป็นเงิน 80,000 บาท

¹⁸ เอื้อน ขุนแก้ว, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ พับลิชชิ่ง, 2565).

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1865/2561.

3.4.2 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 (3)

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ไว้เนื่องจากในขณะออกกฎหมายประเทศไทยมีความตกลงอุรุกวัยว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าในประเทศสมาชิก เพื่อคุ้มครองความลับทางการค้า กล่าวคือ เป็นลักษณะข้อมูลในเชิงพาณิชย์ ข้อมูลการค้าที่ไม่ได้ถูกเผยแพร่อย่างทั่วไป ข้อมูลต้องถูกปกปิดเป็นความลับมีมาตรการรักษาความลับอย่างมีประสิทธิภาพ มีลักษณะพิเศษ 5 ประการ ดังนี้ (1) ค่าเสียหายในเชิงลงโทษต้องเป็นการกระทำที่ควรได้รับการลงโทษเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก (2) เป็นการกระทำที่มีเจตนาต่อผลหรือกลั่นแกล้งให้ความลับทางการค้าสูญสิ้นไป ดูพฤติการณ์ของจำเลยเป็นสิ่งสำคัญ (3) ศาลเป็นผู้กำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษต้องมีการพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงให้ได้ก่อน จึงจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้ (4) มูลค่าของความลับทางการค้านั้นหากสูญหายไปจะคำนวณอย่างไร รวมถึงผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับนั้นมีมากน้อยเพียงใด (5) มีการกำหนดอัตราสูงสุดที่ศาลมีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระแก่โจทก์ในอัตราไม่เกิน 2 เท่าของความเสียหายที่แท้จริง บทบัญญัติดังกล่าววางหลักไว้ดังนี้ มาตรา 13(3)²⁰ ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเมื่อการฟ้องคดีตามมาตรา 8 ศาลมีอำนาจกำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (3) ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือเจตนาถั่นแกล้ง เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้าให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทน

²⁰ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545.

ภาพที่ 3.1: ภาพเปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของ PDPA กับกฎหมายอื่น

เปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของ PDPA กับกฎหมายอื่น

พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551	พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. 2545
ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น	<ul style="list-style-type: none"> ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด มีจำนวนเงินไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด	ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทน

มาตรการทางแพ่งนี้เป็นการนำมาใช้เพื่อการป้องปรามและป้องกันการกระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนด

ที่มา : พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ (PDPA) มาตรา 78
พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ มาตรา 42
พ.ร.บ. ความลับทางการค้าฯ มาตรา 13(3)

ที่มา: TNN Online. (2565). เปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของ “กฎหมาย PDPA” กับกฎหมายอื่น
จ่ายต่างกันแค่ไหน? สืบค้นจาก <https://www.tnnthailand.com/news/social/115411/>.

3.4.3 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11(2)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ วางหลักว่า นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ด้วย (2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดย

รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมีได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือ เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้นที่ศาลกำหนดได้ตามสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ได้รับ การที่ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย พระราชบัญญัตินี้มีลักษณะพิเศษ ดังนี้ (1) มีบทลงโทษผู้ประกอบการที่ได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีที่กระทำชั่วร้าย ขาดสำนึกของการประกอบธุรกิจ (2) ลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ป้องกันเหตุร้ายจนเกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะมิเจตนาหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ตาม (3) ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายได้มากกว่าค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้แต่ไม่เกินสองเท่าของความเสียหายที่แท้จริง

3.4.4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 64 วรรคสอง

มาตรา 64²¹ วางหลักว่า กรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิด ชดใช้ค่าเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายรวมทั้งการสูญเสียประโยชน์ประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธินักแสดงด้วย

ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นการกระทำโดยจงใจหรือมิเจตนาเป็นเหตุให้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงสามารถเข้าถึงโดยสาธารณชนได้อย่าง แพร่หลาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าเสียหายเพิ่มขึ้นไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหาย

บทบัญญัติตามมาตรานี้นั้นค่าเสียหายที่ศาลเห็นตามสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำละเมิดของจำเลย หากความเสียหายห่างไกลกว่าเหตุและไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด จำเลยจะไม่ต้องรับผิด ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องได้จากความจำเป็นในการบังคับสิทธิและค่าเสียหายจากการสูญเสียผลประโยชน์ เมื่อคำนวณข้างต้นได้อันเป็นค่าเสียหายที่แท้จริงได้แล้ว ถ้าพฤติการณ์มีความร้ายแรงศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเพิ่มได้อีกไม่เกินสองเท่า

²¹ มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

3.4.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ม.16

กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองคนพิการไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ให้ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนทั่วไป ทั้งเป็นการให้ได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนด้วย ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Right of Person with Disabilities) และสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ในมาตรา 16 คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินให้แก่ คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้น เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

3.4.6 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2946/2550²² คดีบริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)

ศาลฎีกาแพ่งพิพากษาสั่งให้บริษัทบ้านปู จำกัด (มหาชน) ชดใช้เงิน 1,500 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย กรณีชวนหลายบริษัท ลงทุนโครงการสร้างโรงงานถ่านหินในสาธารณรัฐประชาชนลาว คดีหมายเลขดำ 2946/2550 ผู้บริหารกลุ่มบริษัทด้านพลังงาน บริษัท ไทยลาวเพาเวอร์ จำกัด, บริษัท หงสาสีกไนท์ จำกัด, บริษัทไทยลาวเพาเวอร์ และบริษัทเซาท์อีสท์ เอเชียพาวเวอร์ จำกัด ร่วมกันเป็นโจทก์ยื่นฟ้องบริษัทบ้านปู จำกัด มหาชน หรือ BANPU, บริษัทบ้านปู อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด, บริษัทบ้านปู เพาเวอร์ จำกัด, นายชินนิต ว่องกุศลกิจ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัทบ้านปู จำกัด (มหาชน) นายชาญชัย ชีวะเกตุ และนายองอาจ เอื้ออภิญญกุล กรรมการบริษัทบ้านปู จำกัด (มหาชน) เป็นจำเลยที่ 1 ถึง 6 เรื่องละเมิดเรียกค่าเสียหาย จำนวนทุนทรัพย์ 63,500 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5 % ต่อปี ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยทั้งหมดร่วมกันหลอกลวงโจทก์ โดยเข้าทำสัญญาร่วมทุนกับกลุ่มบริษัทโจทก์ เพื่อประสงค์จะได้ข้อมูลสัมปทานเหมืองถ่านหิน และรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินลิกไนต์ ที่เมืองหงสา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (โครงการหงสา) แต่จำเลยใช้สิทธิไม่สุจริตในการใช้รายงานเท็จ ทำให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยกเลิกสัมปทานเหมืองถ่านหิน สัญญาก่อสร้าง และดำเนินกิจการโรงงานผลิตไฟฟ้าของพวกโจทก์ เพื่อที่พวกจำเลยจะได้เข้าทำสัญญากับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแทน จำเลยให้การปฏิเสธต่อสู้คดี ศาลฎีกาพิจารณาแล้วได้พิพากษา

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2946/2550.

ให้บริษัทจำเลยที่ 1,2 และ 3 ร่วมกันชดใช้เงินแก่โจทก์ จำนวน 1,500 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้อง

ในคดีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้เป็นการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทั่วไป มิใช่ปรับบทเฉพาะตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจศาลไว้โดยชัดเจน หากพิจารณาจากความร้ายแรงของพฤติการณ์จำเลย วิธีการที่หลอกลวงโจทก์ ตลอดจนกระทำการลงทุนระหว่างประเทศ ความเสียหายในครั้งนี้อาจจะทำให้ได้รับผลร้ายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและบริษัทของจำเลยกระทำการอย่างเจตนาฉ้อฉลมิใช่ความเสียหายเกิดจากความประมาท เช่นนี้ความเสียหายของโจทก์ที่ศาลกำหนดให้ ถึงแม้จะปรับกฎหมายได้เพียงค่าสินไหมทดแทนอย่างทั่วไป เพราะไม่มีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นลายลักษณ์อักษรให้อำนาจปรับได้สูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง และคดีนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จึงเห็นว่าในคดีนี้ น่าจะมีการกำหนดความเสียหายมากกว่าค่าเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้จากพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี

3.5 บทสรุปกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศในการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)

สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายของประเทศไทยเป็นกรณีและผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำโดยตรงจากคู่กรณีตรงกับหลักเกณฑ์ของมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่จำเพาะว่าต้องเป็นค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ก็มีสิทธิเรียกร้องต่อศาลได้ตามมาตรา 438 ถึง 448 โดยเป็นหน้าที่ของผู้เรียกร้องที่จะต้องมีการพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่แท้จริงให้ศาลเห็นได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า เมื่อผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายได้หรือไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอจะแสดงให้ศาลเห็นจะไม่ได้รับการบรรเทาผลร้ายทุกคดีไป กฎหมายของประเทศไทยยังมีหลักการความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะกระทำอย่างจงใจหรือเพียงประมาทก็ต้องมีความรับผิด หากมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ เว้นเสียแต่เป็นเหตุสุดวิสัยเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ส่วนค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) นั้นประเทศไทยได้รับแนวคิดมาจากกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ยังไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในความรับผิดทางแพ่งบททั่วไป คงมีบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะที่เมื่อเกิดความเสียหายแล้วกระทบกับผู้คนเป็นวงกว้าง มีลักษณะที่คู่กรณีอีกฝ่ายเป็นรองกว่า รัฐเล็งเห็นความสำคัญในสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเพื่อไม่ให้ประชาชนถูกเอาเปรียบเกินควร ซึ่งเป็นค่าเสียหายที่ให้อำนาจศาลกำหนดให้แก่ผู้เสียหายได้สูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงเสมือนเป็นบทลงโทษของจำเลยให้เกิด

ความขัดแย้งและปกป้องความผิดลักษณะเดียวกันที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคตอีก แต่มีค่าใช้จ่าย
 อำนาจศาลกำหนดได้ตามอำเภอใจคงกำหนดได้เท่าที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น เช่น กรณี
 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 78 คิดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง
 แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยยังไม่มีการนำคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายใน
 ชั้นพิจารณาของศาล แต่กลับส่งผลให้ผู้ควบคุมข้อมูลได้ตระหนักถึงความสำคัญและเพิ่มมาตรการ
 รักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมากถือว่าเป็นไปในทิศทางที่ดีต่อเจ้าของข้อมูล
 ส่วนบุคคล ส่วนแนวทางการกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลนั้นต้องอาศัยทั้งลักษณะการ
 กระทำความผิด ความร้ายแรงของพฤติการณ์ที่คล้ายคลึงของคดีในต่างประเทศประกอบทั้งฐาน
 เศรษฐกิจของต่างประเทศ รายได้ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับข้อกฎหมายในประเทศ
 ไทยที่บัญญัติถึงค่าเสียหายในเชิงลงโทษไว้ทั้งห้าพระราชบัญญัติเห็นควรนำคดีที่เกิดขึ้นมาเป็นตัวอย่าง
 พิจารณากำหนดร่วมด้วย เช่น กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาสั่งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ
 ลงโทษนั้น ดอกเบี้ยจากค่าสินไหมเพื่อการลงโทษนั้นไม่ให้เกิดคำนวณรวมอยู่ด้วย ให้คิดจากดอกเบี้ย
 ค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น

การกำหนดค่าเสียหายและค่าเสียหายเชิงลงโทษให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ
 ได้แก่ สหราชอาณาจักรนั้นเพียงกระทำฝ่าฝืนตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
 บุคคลต้องรับผิดไม่จำต้องดูเจตนาของการกระทำว่าจงใจหรือไม่ โดยศาลจะกำหนดจากพฤติการณ์ความ
 ร้ายแรงของคดี ลักษณะของข้อมูลที่ถูกละเมิด การระงับเหตุร้าย แล้วนำมากำหนดเป็นค่าเสียหายเชิง
 ลงโทษต่อไป สหภาพยุโรป กฎหมายคุ้มครองข้อมูลสหภาพยุโรปจะดูพฤติการณ์ลักษณะความร้ายแรง
 ของการกระทำ เจตนาของการกระทำ บรรเทาผลความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไปเพียงใด
 มีมาตรฐานทางเทคโนโลยีที่สามารถป้องกันภัยคุกคามได้มีประสิทธิภาพหรือไม่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
 เคยมีประวัติกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันมาหรือไม่ ความเสียหายนั้นจะกระทบต่อชีวิตใน
 อนาคตของเจ้าของข้อมูลหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาแล้วได้ค่าเสียหายที่สมควรแล้วจึงจะพิจารณาต่อไป
 ว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นจะเพิ่มให้อย่างไร สาธารณรัฐสิงคโปร์มีบทลงโทษที่พิเศษกว่า
 สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป กล่าวคือ มีโทษทางอาญา โทษปรับทางปกครอง และผู้เสียหายมี
 สิทธิในการเรียกร้องทางแพ่งได้อีก โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่
 เฉพาะเพียงกระทำต่อข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้ว หลักการห้ามโทรบกวณเจ้าของข้อมูลที่ไม่
 ให้ความยินยอมก็เป็นความผิดแล้ว ทั้งศาลในสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหาย
 จากความทุกข์ใจได้แม้จะพิสูจน์เป็นตัวเงินมิได้ และยังเปิดโอกาสให้คู่กรณีไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท
 ทางเลือกได้อีกประการหนึ่ง

บทที่ 4

บทวิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหาย ในเชิงลงโทษของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทย มีแนวคิดพื้นฐานมาจากหลักการเดียวกัน คือ รัฐต้องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของพลเมืองในประเทศไปได้ จึงต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำละเมิดและเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลชดใช้หรือเยียวยาผลร้ายไปได้ ถึงแม้ประเทศไทยได้ออกประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ได้ไม่นานนัก และยังไม่พบคดีที่มีผู้เสียหายเรียกร้องทางแพ่งในชั้นพิจารณาคดีของศาลต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยความรับผิดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะเฉพาะมากกว่าความรับผิดทางแพ่งทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 5 ละเมิด และน่าจะเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เป็นส่วนใหญ่ การศึกษาแนวคิดของต่างประเทศ เหตุผลตามคำพิพากษา พฤติการณ์แห่งคดีนำมาพิจารณาร่วมกันไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติของประเทศไทยน่าจะส่งผลลัพธ์ที่ดีและได้ถอดบทเรียนข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดมาก่อนอีกด้วย

4.1 การกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิเคราะห์ตามทฤษฎีและแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาต่างประเทศ

การกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนั้นโดยหลักการความรับผิดทางแพ่งโดยทั่วไป มักจะเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีเสียก่อน ตูลักษณะของการละเมิดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความร้ายแรงของข้อมูล ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนผู้เสียหาย ประวัติการกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันและเจตนาของผู้กระทำละเมิด การระงับเหตุ การประกาศแจ้งเตือน เป็นต้น หากการละเมิดต่อกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถึงขั้นร้ายแรงมีโอกาสรังแกผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ต้องกำหนดค่าเสียหายที่สูงขึ้น เมื่อได้ทราบค่าเสียหายแท้จริงแล้วจะมาพิจารณาพฤติการณ์ของผู้กระทำละเมิดทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุเป็นหลัก และให้ศาลให้ดุลยพินิจว่าควรกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ต่อไปหรือไม่ ในกรณีที่เป็นการละเมิดโดยจงใจหรือประมาทอย่างร้ายแรงให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องปรามไม่ให้บุคคลภายนอกกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันอีก ทั้งการที่องค์กรใดมีฐานข้อมูลของบุคคลเก็บรวบรวมไว้เป็นจำนวนมาก แต่เป็นองค์กรที่ขาดจริยธรรมในการประกอบกิจการอาจเกิดโอกาสเสี่ยงได้หลายประการเพราะข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีมูลค่าทางธุรกิจ ไม่ว่าจะนำเอาไปขายเพื่อทำ

การโฆษณาหรือโอนถ่ายข้อมูลไปยังต่างประเทศจะยิ่งทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย รัฐจึงต้องตราบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งให้หนักกว่าความรับผิดเพื่อละเมิดทั่วไป สำหรับค่าเสียหายของต่างประเทศจะใช้หลักพิจารณาดังอธิบายต่อไปนี้

4.1.1 ค่าเสียหายทางแพ่ง (Civil Liability)

ค่าเสียหายทางแพ่งของต่างประเทศ ศาลจะกำหนดความรับผิดของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลไปในลักษณะคล้ายหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liabilities) กล่าวคือ หากมีการกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่มาจากการกระทำละเมิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพียงมีมาตรการด้านเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอก็ต้องรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว แต่ไม่ได้ต้องรับผิดทุกกรณีไป เช่น เป็นเหตุสุจริตโดยแท้เพราะข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกรวบรวมภายใต้ความปลอดภัยของเทคโนโลยีหรือเป็นเพราะการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ต้องรับผิดก็ได้ โดยขออนาคติตัวอย่างในต่างประเทศสมาชิเคราะห์ ดังนี้

สหราชอาณาจักร ถึงแม้จะเป็นประเทศที่ได้ถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปแล้ว แต่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็ยังคงมีสภาพบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ รัฐเล็งเห็นความสำคัญอย่างมาก แม้กระทั่งการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลออกโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นเวลานานกว่าที่ได้รับความยินยอม ถึงยังไม่เกิดความเสียหายและไม่ใช้ข้อมูลอ่อนไหว ข้อมูลเชิงลึก หรือข้อมูลหวงกัน หน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศ และศาลจะวินิจฉัยให้ต้องรับผิด เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีมูลค่าอยู่ในตัวเอง ต่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลพิสูจน์ความเสียหายไม่เป็นที่ประจักษ์ก็ยังคงต้องรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยในสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่หน่วยงานคุ้มครองข้อมูล (ICO) มีบทบาทภายในประเทศทั้งการสั่งปรับทางปกครองต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนหลายคดีและเป็นค่าปรับจำนวนสูง เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลถูกสั่งปรับทางปกครองแล้วและเจ้าของข้อมูลได้ใช้สิทธิเรียกร้องความเสียหายต่อศาลด้วย ศาลมักจะพิจารณาค่าปรับทางปกครองร่วมด้วยมิให้ต้องรับผิดเกินกว่าการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูล ซึ่งมาตรการดังกล่าวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 2018) นั้นอยู่ในบทบังคับข้อที่ 155 ถึง 159 ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงถึงมาตรการตามของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) ไว้ในพระราชบัญญัติ โดยค่าเสียหายของสหราชอาณาจักรนั้นจะกำหนดเป็นค่าเสียหายโดยรวมไม่แยกประเภทของค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้เป็นตัวเงินและค่าเสียหายทางด้านจิตใจ ประเด็นหลักใหญ่ที่ศาลจะนำมากำหนดค่าเสียหายได้แก่ (1) ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องเป็นข้อมูลหวงกัน กล่าวคือ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ต้องการให้สาธารณชนรับรู้ ต้องเก็บรักษาเป็นความลับ หากข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลไปกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติก็จะต้องนำมากำหนดเป็นความรับผิดแล้ว

(2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ กล่าวคือ เป็นองค์กรที่เก็บรวบรวม ใช้ ข้อมูลส่วนบุคคลไว้มิใช้กรณีที่ไม่มีหน้าที่โดยตรง เช่น บุคคลในครอบครัวก็ไม่ใช่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (3) ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นนำไปใช้นอกขอบวัตถุประสงค์หรือไม่ได้รับความยินยอม การขอความยินยอมจากบุคคลที่สาม จะไม่ถือว่าได้รับความยินยอมต้องเป็นตัวของข้อมูลส่วนบุคคลให้ความยินยอมโดยแท้ (เว้นแต่กฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล) (4) อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อข้อมูล เช่นนี้แล้วศาลจะนำหลักดังกล่าวมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบหลักในการกำหนดค่าเสียหายก่อนเสมอ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเข้าประเด็นหลักที่ศาลจำต้องวินิจฉัยแต่ถ้าการละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการกระทำเพื่อสาธารณประโยชน์ ความมั่นคงของรัฐ ความจำเป็นใด ๆ ต่อส่วนรวมจะเป็นข้อยกเว้นความรับผิดผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้

สหภาพยุโรป ข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปนั้นจะลักษณะเด่นที่ให้อำนาจหน่วยงานที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกที่มีเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหายต้องมีมาตรการเยียวยาความเสียหายให้เจ้าของข้อมูลด้วย แต่การเยียวยาทางปกครองหรือกระบวนการยุติธรรมอื่นก็ไม่ตัดสิทธิการเยียวยาตัวเอง ถือเป็นกฎหมายที่บรรเทาผลร้ายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ดี โดยสหภาพยุโรปนั้นจะใช้ประเด็นหลักในการกำหนดค่าเสียหาย ได้แก่ (1) ประเภทของข้อมูลที่ถูกละเมิดว่าเป็นข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลอ่อนไหวหรือไม่ (2) ข้อมูลถูกนำเอาไปใช้ในทางที่ผิดหรือไม่ (3) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีพฤติกรรมก่อนหรือหลังเกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง โดยสหภาพยุโรปนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลชดเชยค่าเสียหายหรือร้องเรียนต่อหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ได้รับการบรรเทาผลร้ายโดยไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลด้วยตนเอง

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้บัญญัติให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายส่วนตัวได้ตามมาตรา 48(O) แห่งรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะร้องขอต่อศาลให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการ ได้แก่ (1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้มีการช่วยระงับห้ามนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางที่มีชอบหรือออกประกาศแจ้งให้ผู้ละเมิดหยุดกระทำการ (2) ชดเชยค่าเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (3) บรรเทาผลร้ายด้วยวิธีการอื่น ๆ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรก็เป็นได้ โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเรียกร้องค่าเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน หรือไม่สามรถใช้พยานหลักฐานพิสูจน์ได้ เช่น ค่าเสียหายทางด้านจิตใจ ความกังวลในความปลอดภัย ศาลสาธารณรัฐสิงคโปร์จะกำหนดค่าเสียหายเหล่านั้นให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ซึ่งค่าเสียหายจะกำหนดกันเท่าใดจะใช้อองค์ประกอบไม่ต่างจากกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักรหรือสหภาพยุโรปเท่าใดนัก แต่ศาลจะตีความหมายของตัวบทกฎหมายอย่างกว้างและมีความเป็นกลาง ไม่ตีความโดยเคร่งครัดเพื่อมุ่งคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคล

4.1.2 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)

สหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งหลักการคิดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) สหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบในการกำหนดค่าเสียหายประเภทนี้ เช่น คดี *Wilkes v. Wood*¹ ศาลมักจะนำหลักดังกล่าวมาใช้กำหนดความเสียหายในคดีแพ่งทั่วไปอยู่แล้ว ในกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรง แต่ในส่วนของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นศาลจะดูพฤติการณ์ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในภาพรวม จำนวนผู้เสียหาย ลักษณะข้อมูลที่ถูกละเมิด แต่ยังไม่ได้กำหนดในตัวบทกฎหมายชัดเจนว่าให้อำนาจศาลต้องกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ได้มากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้กี่เท่า คงเพียงนำข้อเท็จจริงในคดีที่มีลักษณะคล้ายกันกับคดีที่เคยเกิดขึ้นก่อนมาพิจารณาร่วมในการกำหนดค่าเสียหายมากกว่า การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษของศาลในสหราชอาณาจักรจะปฏิบัติคล้ายคลึงเสมือนคดีแพ่งทั่วไปมากกว่าคือดูพฤติการณ์ความร้ายแรงของคดี อย่างไรก็ตาม สหราชอาณาจักรจะมุ่งเน้นลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไปทีโทษปรับทางปกครองเป็นส่วนใหญ่เสียมากกว่า

สหภาพยุโรป เป็นต้นแบบกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีชื่อเสียง จะมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐปกป้องพลเมืองเสียมากกว่าที่จะให้พลเมืองไปใช้สิทธิทางศาลด้วยตนเอง มักเป็นการเรียกร้องค่าเสียหายโดยผ่านหน่วยงานเป็นตัวแทนของผู้เสียหาย รวบรวมข้อมูลความเสียหายยื่นเรียกร้องบังคับให้ผู้ควบคุมข้อมูลชดเชยความเสียหายต่อศาล โดยเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ส่วนใหญ่จึงเป็นการกำหนดค่าเสียหายจากจำนวนผู้เสียหายกับความร้ายแรงของข้อมูลส่วนบุคคลที่เสียหายไปมาคำนวณเฉลี่ยเป็นรายคนเสียมากกว่า กล่าวคือ นำจำนวนผู้เสียหายมาคำนวณคูณต่อพฤติการณ์แห่งคดีว่าควรได้รับการเยียวยาคนละเท่าใด และสั่งปรับทางปกครองมากกว่าที่จะลงโทษด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)

สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งจำคุกทางอาญา โทษปรับทางปกครอง และใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางศาลเองได้ จึงไม่ได้มุ่งเน้นให้อำนาจศาลคิดคำนวณค่าเสียหายในเชิงลงโทษเพราะค่อนข้างมีบทลงโทษอื่นหนักพอสมควรแล้ว อีกทั้งการที่มีบทบัญญัติในเรื่องระงับข้อพิพาททางเลือกระหว่างผู้เสียหายกับผู้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลน่าจะเป็นกรณีที่รัฐมีเจตนาให้คู่กรณีตกลงเจรจากันเสียมากกว่าที่จะให้ศาลเป็นผู้กำหนดให้ชำระค่าเสียหายให้หนักขึ้น

¹ *Wilkes v. Wood*. The Founder's Constitution Volume 5 Amendment IV Document 4 98 Eng. Rep. 489, 498--99 C.P. 1763.

4.2 การปรับใช้หลักกฎหมายของต่างประเทศเรื่องค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) กับความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย

เนื่องจากค่าเสียหายทางแพ่งของกฎหมายต่างประเทศนั้นได้วางหลัก คำนวณค่าเสียหายจากข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้นเป็นหลัก สรุปรวมจะพิจารณาจาก 5 ประเด็นหลัก กล่าวคือ

1) เจตนาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ สาเหตุที่ข้อมูลรั่วไหลนั้นกระทำโดยจงใจหรือประมาท หากประมาทเป็นประมาทธรรมดาหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ความเสียหายเกิดจากการโจมตีทางไซเบอร์ หรือจากบุคคลภายในองค์กรเสียเอง มาตรฐานทางเทคโนโลยีของผู้ควบคุมมีเพียงพอที่จะรักษาความปลอดภัยของข้อมูลได้หรือไม่

1.1) หลังเกิดเหตุละเมิดผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติอย่างไรบ้าง มีการพยายามระงับเหตุหรือไม่ แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบเพื่อป้องกันเหตุร้ายและแจ้งสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทราบภายใน 72 ชั่วโมงหรือไม่ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสำนักงานคุ้มครองข้อมูลระงับเหตุร้าย และมีการบรรเทาความเสียหายหรือเยียวยาแก่เจ้าของข้อมูลไปอย่างไร

1.2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีประวัติกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันมาก่อนหรือไม่ หากเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ศาลจะพิจารณากำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในจำนวนที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเข็ดหลาบ และเป็นตัวอย่างไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่างด้วย

2) ข้อมูลที่ถูกละเมิดไปนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทใด เป็นข้อมูลอ่อนไหว ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลชีวภาพ ยิ่งข้อมูลสามารถบ่งบอกตัวตนของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้เด่นชัดเพียงใด ยิ่งต้องถือว่าอาจเกิดความเสียหายได้สูงขึ้น เช่น ผู้ควบคุมข้อมูลทำข้อมูลส่วนบุคคลลี้ภัยทางการเมืองรั่วไหลไปสู่บุคคลภายนอกอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของเจ้าของข้อมูลผู้นั้นได้ หรือข้อมูลส่วนบุคคลถูกโอนย้ายไปสู่ประเทศที่กำลังมีปัญหาระหว่างประเทศของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่นนี้ ยิ่งข้อมูลถูกกระจายไปมากเพียงใด ศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายให้มากกว่าการกระจายข้อมูลที่เป็นวงแคบ

3) อาจเกิดความเสียหาย นอกจากหลักฐานที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายได้นั้น ลำพังเพียงการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่มีหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ก็ถือว่าทำให้เจ้าของเสียความควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้องรับผิดชอบแต่จะกำหนดค่าเสียหายมากน้อยเพียงใดต้องดูพฤติการณ์ความร้ายแรงในความเสียหายประกอบด้วยเสมอ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลกระทบในประเด็นนี้ไม่เฉพาะความเสียหายที่พิสูจน์ได้เป็นตัวเงินเท่านั้น เพียงกระทบต่อจิตใจ รู้สึกเป็นกังวลในความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แม้กระทั่งการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนก็เรียกร้องค่าเสียหายได้ ไม่จำเป็นที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดจะต้องมีหลักฐานพิสูจน์ความเสียหายได้ ศาลจำต้องกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูล จำนวนผู้เสียหายในเหตุละเมิดนั้น มีปริมาณมากน้อยเพียงใด หากการกระทำละเมิดมีจำนวนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ปริมาณมากย่อมต้องกำหนดความรับผิดที่สูงกว่า หรือกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ เช่นนี้ ศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายสูงขึ้นได้อีกเพราะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเด็กอีกประการหนึ่งด้วย

4) ความสัมพันธ์และผลของการกระทำนั้น เหตุที่เกิดความเสียหายนั้นเป็นเพราะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเพียงใดหรือเป็นเพราะการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเองหรือไม่ จะต้องนำหลักตามมาตรา 223 และ มาตรา 442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาเป็นประमाणการว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเพียงใด กล่าวคือ มีการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในความเสียหายเพียงใด เช่น เป็นผู้เผยแพร่รหัสผ่านเข้าสู่ข้อมูลส่วนบุคคลให้ผู้อื่น เช่นนี้จะมาเรียกร้องค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเรียกได้เพียงเล็กน้อย กรณีมีการกระทำหรืองดเว้นกระทำการตามหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแล้วทำให้เกิดความเสียหายเช่นนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้องรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ถ้าความเสียหายย่อมเกิดขึ้นได้แม้ไม่ได้กระทำผิดหน้าที่ใด ๆ เป็นเพราะเหตุสุดวิสัย หรืออาชญากรรมทางไซเบอร์ขั้นสูงและรีบแจ้งเตือนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือแจ้งขอความช่วยเหลือไปยังสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็อาจจะได้รับการยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง หรือรับผิดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

5) ความผิดฐานละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีข้อยกเว้นให้ไม่ต้องรับผิดหรือไม่ กล่าวคือ คำพิพากษาในคดีต่างประเทศมีการต่อสู้กันในประเด็นยกเว้นความรับผิดเพราะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ต่อประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ แต่ศาลในต่างประเทศส่วนใหญ่จะตีความข้อยกเว้นนี้อย่างเคร่งครัด ต้องมีพยานหลักฐานน่ารับฟังมากพอว่าเป็นการกระทำที่เข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดทางแพ่งในข้อหาละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม การปรับใช้หลักเกณฑ์ค่าเสียหายในทางแพ่งของแนวคิดและคำพิพากษาของต่างประเทศนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นเกณฑ์ที่ควรใช้ร่วมกันได้ ควรนำเป็นแนวทางกำหนดความรับผิดทางแพ่ง ส่วนค่าเสียหายในเชิงลงโทษนั้นประเทศไทยกำหนดไว้ชัดเจนให้อำนาจศาลเป็นผู้กำหนดมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกินสองเท่า อาจเป็นเพราะค่าเสียหายในเชิงลงโทษมีที่มาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีต่างจากระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรของไทย จึงต้องกำหนดขอบเขตให้ศาลไว้ มิเช่นนั้นอาจทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดเกินกว่าสมควร ในการพิจารณาของศาลจึงควรนำหลักการทั้ง 5 ประการ มาหาความเสียหายเสียก่อนและดูความชั่วร้ายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าสมควรให้ต้องรับโทษชำระค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป ทั้งนี้ ค่าเสียหายที่เป็นตัวอย่างในแต่ละคดีนั้นต้องยอมรับว่าประเทศไทยอาจไม่ได้มีฐานเศรษฐกิจที่เติบโตเทียบเท่า ผู้ควบคุมข้อมูลไม่มีรายได้ต่อปีสูงเท่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในคดีของต่างประเทศ เช่น ผู้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศเป็นเว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) กับประเทศไทยเป็นบริษัทท้องถิ่นเช่นนี้ ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดข้อมูลรั่วไหลที่

คล้ายคลึงกันอาจจะต้องปรับลดให้ชำระค่าเสียหายน้อยกว่าค่าเสียหายของต่างประเทศตามแต่ละข้อเท็จจริงไป

4.3 วิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดความเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของกฎหมายฉบับอื่นในประเทศไทยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายความรับผิดทางแพ่งในลักษณะละเมิดโดยทั่วไปของไทยนั้นไม่ได้กำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ แต่บัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะที่มีเจตนารมณ์ให้ผู้กระทำละเมิดเข็ดหลาบและป้องปรามการกระทำละเมิดซ้ำในอนาคต เป็นการที่ศาลใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายให้มากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งสรุปกฎหมายของประเทศไทยที่ให้อำนาจศาลไว้ใน

ตารางที่ 4.1: ตารางเปรียบเทียบค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ ดังนี้

ชื่อกฎหมาย/ พระราชบัญญัติ	มาตรา	ผู้เสียหาย	ผู้ละเมิด	กำหนดค่าเสียหาย เชิงลงโทษ
พระราชบัญญัติความลับ ทางการค้า พ.ศ. 2545	13	ผู้ควบคุมความลับ ทางการค้า	ผู้ละเมิดสิทธิใน ความลับทางการค้า	ไม่เกินสองเท่าของ ค่าสินไหมทดแทน
พระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550	16	คนพิการ	ผู้กระทำการโดยเลือก ปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม	ไม่เกินสี่เท่าของ ค่าสินไหมทดแทน
พระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	11	ผู้ใช้/ผู้ซื้อ/ผู้เช่า รับบริการ	ผู้ประกอบการ	ไม่เกินสองเท่าของ ค่าสินไหมทดแทน
พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551	42	ผู้บริโภค	ผู้ประกอบการธุรกิจ	ไม่เกินสองเท่าของ ค่าสินไหมทดแทน
พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558	64 วรรคสอง	เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของ นักแสดง	ผู้กระทำละเมิด	ไม่เกินสองเท่าของ ค่าสินไหมทดแทน
พระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	78	เจ้าของข้อมูล ส่วนบุคคล	- ผู้กระทำละเมิดข้อมูล - ผู้ควบคุมข้อมูล - ผู้ประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคล	ไม่เกินสองเท่าของ ค่าสินไหมทดแทน

ตารางสรุปเปรียบเทียบข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่กฎหมายที่กำหนดให้ต้องชำระค่าเสียหายเชิงลงโทษมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นเป็นเพราะผู้กระทำผิดเป็นผู้อำนวยการที่เหนือกว่า ได้เปรียบทางรายได้มากกว่า ส่วนใหญ่จะให้อำนาจศาลกำหนดไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงจะถือว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความเหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย เพราะยังคงใกล้เคียงกันกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ อาจเกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่กรณีอีกฝ่ายมากเกินไป สมควร ถ้าเป็นการให้รับผิดเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริงหลายเท่าตัว ยิ่งในประเทศไทยมีบทลงโทษจำคุกทางอาญาและโทษปรับทางปกครองอีกประการร่วมด้วยแล้ว ทั้งเป็นการตีกรอบให้อำนาจศาลมีขอบเขตใช้บังคับโดยกำหนดให้รับผิดทางแพ่งหนักขึ้น ศาลจะกำหนดค่าเสียหายตามอำเภอใจไม่ได้ และการกำหนดให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) จะเป็นการกระทำละเมิดที่ร้ายแรงเกินกว่าปกติ มีเจตนาจงใจ ได้รับความเสียหายจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ไม่แสดงความพยายามในการเยียวยาช่วยเหลือบรรเทาแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ควรถือเป็นเพียงการละเมิดเล็กน้อยเหมือนพระราชบัญญัติอื่น ๆ

4.4 บทสรุปหลักการวิเคราะห์การกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่ง (Civil Liabilities) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ให้เหมาะสมกับประเทศไทย

การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง (Civil Liabilities) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) พิจารณาจากหลักการทั้ง 5 ประการไปแล้วนั้น กล่าวคือ (1) การกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (2) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิด (3) เกิดความเสียหายหรืออาจเกิดความเสียหายกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลและการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (5) ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดในการละเมิดหรือไม่ได้รับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เห็นว่า เป็นข้อสรุปหลักเกณฑ์การกำหนดความเสียหายทางแพ่งตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ประเมินความเสียหายได้ชัดเจนขึ้น โดยจะพิสูจน์ค่าเสียหายในทางแพ่งตามวิธีพิจารณาคดีความแพ่งของศาลไทย ในประเด็นว่าควรได้รับค่าเสียหายมากน้อยเพียงใดให้เป็นภาระการพิสูจน์ตกแก่โจทก์

แต่เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไปในแนวทางพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เสมือนกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้บริโภค ส่วนผู้ควบคุมข้อมูลเป็นผู้ประกอบธุรกิจ จะสังเกตได้ว่าคำนิยามและหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 6 มาตรา 37 และมาตรา 39 นั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้สูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอม จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ควบคุมข้อมูลมีลักษณะของการเก็บข้อมูลส่วน

บุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก อาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน นิติบุคคลอื่นได้ หากมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลก็ถือเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและหากกระทำฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเสมอ จึงควรปรับในเรื่องของแนวทางปฏิบัติให้อำนาจต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายมากขึ้น กล่าวคือ (1) ผู้เสียหายต้องได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วกว่าพิจารณาคดีแพ่งทั่วไป เช่น กำหนดวันนัดพิจารณาให้เร็วขึ้น ไม่ให้เลื่อนวันนัดพิจารณาคดีถ้าไม่มีเหตุจำเป็นอย่างแท้จริง (2) ประหยัด นำหลักของคดีผู้บริโภคมาใช้ คือ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้สำหรับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (3) สำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีบทบาทช่วยเหลือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อาจเป็นผู้จัดรวบรวมผู้เสียหายในแต่ละคดีและมีผู้ให้คำปรึกษาในดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายให้อีกทางหนึ่งซึ่งเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action)

นอกจากหลักเกณฑ์การประเมินความเสียหายดังอธิบายข้างต้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ตัวเลขค่าเสียหายในแต่ละคดีของต่างประเทศนั้นค่อนข้างสูง สำหรับประเทศไทยอาจจะต้องปรับลดบางส่วนเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลด้วยแต่เฉพาะกรณีละเมิดทั่วไปที่ไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายหรือแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากการละเมิดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับนี้เขียนไว้อย่างกว้าง เพียงการปฏิบัติไม่ครบตามขั้นตอนการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเป็นการขาดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางด้านเทคโนโลยีก็อาจจะต้องรับผิดชอบแล้ว ขนาดองค์กรธุรกิจของประเทศไทยที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางอาจจะได้รับผลกระทบอยู่มากเพราะต้องเพิ่มบุคลากร เพิ่มมาตรการทางเทคโนโลยีซึ่งจะไปเพิ่มต้นทุนของธุรกิจขึ้นได้ในขณะที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาและธุรกิจกำลังเริ่มฟื้นตัว จึงไม่เห็นควรให้ต้องรับโทษทางแพ่งเท่ากับจำนวนตัวเงินใกล้เคียงในต่างประเทศ และประเทศไทยยังมีรายได้และค่าครองชีพที่แตกต่างกับประเทศในแถบยุโรป อีกประการหนึ่ง คือ กฎหมายของประเทศไทยมีโทษทางอาญาเป็นโทษจำคุกและปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และยังคงมีสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ หากไม่แก้ไขตามคำสั่งก็อาจจะได้รับโทษปรับทางปกครองและอาจตกเป็นจำเลยถูกฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อบังคับคดีทางปกครองต่อไปได้ เช่นนี้ตัวเลขของค่าเสียหายของศาลต่างประเทศอาจนำมาปรับลดสำหรับคดีของประเทศไทยลงบ้าง เช่น คดี EasyJet face 18 billions class – action lawsuit over data breach ได้ตั้งสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเฉลี่ยคนละ 2,000 ปอนด์ หรือเป็นเงินเฉลี่ยประมาณ 90,000 บาท ต่อคน แต่เรียกร้องเป็นจำนวนกว่า 9 ล้านคน โดยความผิดเป็นการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์มิใช่เกิดจากการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง หากเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นในประเทศไทย อาจจะทำให้ธุรกิจรายนั้นถูกฟ้องล้มละลายก็เป็นได้

ส่วนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ที่กำหนดให้ศาลสั่งให้ชำระเพิ่มมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้ไม่เกินสองเท่านั้น เห็นว่า เป็นการกำหนดที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไปในตัวและให้อำนาจศาลตามที่เห็นสมควรมีขอบเขตการให้ชำระค่าเสียหาย มิเช่นนั้นหากให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายได้โดยไม่มีขอบเขตก็อาจส่งผลเสียต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้มากเกินไป การกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงยังมีลักษณะใกล้เคียงกันกับพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่บัญญัติในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ดังกล่าวยังไม่มีการพิจารณาคดีเรียกร้องค่าเสียหายขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล ณ ปัจจุบัน หากมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลฟ้องเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) อาจจะมีการปรับเปลี่ยนค่าเสียหายเชิงลงโทษให้สูงกว่าหลายเท่าตัวของค่าเสียหายที่แท้จริงก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้มีประโยชน์ในหลายแง่มุมให้แก่ประชาชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจบังคับผู้กระทำละเมิดได้ให้ชำระค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยตรง และเป็นการเยียวยาในลักษณะเดียวกันกับสหภาพยุโรป กล่าวคือ ไม่ตัดสิทธิการเยียวยาทางปกครองหรือเยียวยาทางกระบวนการยุติธรรมอื่นซึ่งจะเป็นผลดีอีกประการหนึ่งด้วย

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 แนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งและค่าเสียหายเชิงลงโทษ(Punitive Damages) ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การกำหนดความรับผิดทางแพ่ง มาตรา 77 และมาตรา 78 ควรบัญญัติถึงองค์ประกอบกำหนดค่าเสียหายที่ให้ศาลต้องคำนึงหรืออาศัยหลักเกณฑ์ใดบ้างเป็นตัวกำหนดค่าเสียหายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ค่าเสียหายที่ให้รวมอยู่ด้วยนั้น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นและในการป้องกันหรือระงับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นด้วย เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกลับคืนสู่ฐานะเดิม เสมือนไม่เคยถูกระงับหรือทำให้ใกล้เคียงกันกับก่อนถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้เป็นมาตราการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของประชาชนอันเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมักมีอำนาจต่อรองที่น้อยกว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จึงเป็นกฎหมายลักษณะคล้ายคลึงกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งแนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งที่ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปมาทำประการหลักมีดังนี้

1) เจตนาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือถูกโจมตีทางไซเบอร์จากบุคคลภายนอก หรือเพียงไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบังคับไว้ ให้นำหลักเจตนาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาปรับเป็นหลักเกณฑ์การเยียวยาต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยความร้ายแรงของเจตนายิ่งชั่วร้ายเพียงใดก็ส่งผลให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดหนักยิ่งกว่ากระทำการละเมิดด้วยความประมาท และจำนวนค่าเสียหายลดลงมาตามความร้ายแรงของเจตนาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

2) ประเภทของข้อมูลที่ได้รับ ความเสียหาย ข้อมูลอ่อนไหว ข้อมูลชีวภาพควรได้รับค่าเสียหายมากกว่าข้อมูลทั่วไป หากเป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหวงกันข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแล้วย่อมต้องปรับจำนวนค่าเสียหายให้สูงกว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเผยแพร่อยู่แล้ว

3) ระดับความเสียหายรุนแรงเพียงใด ถ้ากระทบต่อการความปลอดภัยในชีวิตหรือเสียหายต่อทรัพย์สินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้องได้รับค่าเสียหายในจำนวนมากกว่าเพียงการเสียหายการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนไปเท่านั้น

4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลและการกระทำนั้นสมเหตุสมผลกันหรือไม่ กล่าวคือ หากการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ได้ส่งผลต่อความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เช่นนี้แล้ว การที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลไปผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหาย หรือรับผิดค่าเสียหายน้อยลงไปตามพฤติการณ์ได้ เช่น

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีการใช้รหัสผ่านเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้ยากขึ้นเมื่อข้อมูลถูกรั่วไหลผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจต้องรับผิดค่าเสียหายเป็นจำนวนไม่มากนัก

5) มีข้อยกเว้นของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เช่น กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนำส่งข้อมูลให้ศาลเพื่อเป็นการเอื้ออำนวยต่อกระบวนการพิจารณาคดี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนำส่งข้อมูลให้สมาชิกวุฒิสภาเพื่อใช้ประกอบการประชุมสภา ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

ข้อสรุปทั้งห้าประการที่ผู้ศึกษาได้มานั้นเป็นเพียงข้อสรุปให้เห็นภาพรวมโดยชัดได้ง่ายขึ้น แต่อาจไม่เพียงพอต่อข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากแนวคิดความรับผิดทางแพ่งที่จะใช้กำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงและมาตุพลติการณ์ความร้ายแรงเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ต่อไปได้นั้น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะเฉพาะมากกว่าความรับผิดทางแพ่งทั่วไปจะใช้เพียงเกณฑ์ความรับผิดทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีลักษณะคุ้มครองประชาชน เช่นเดียวกันคงไม่เพียงพอ และมีเรื่องเทคโนโลยีการจับข้อมูลส่วนบุคคลที่นักกฎหมายอาจจะไม่เข้าใจหลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ได้ จึงเห็นควร นำวิธีการกำหนดค่าปรับทางปกครองจากมาตรการบังคับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญคำนึงประกอบด้วยโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (4) ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงออกประกาศไว้ คือ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ในข้อ 8 ให้คำนึงถึงปัจจัยทั้ง 13 ประการ ประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2565 ซึ่งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญถูกแต่งตั้งจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาออกเหนือจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จะเป็นแนวทางที่ดีกว่าถ้านำหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับทางปกครองกับการกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน และจะได้ทราบพฤติการณ์ที่ชั่วร้ายเพียงใดถึงต้องควรมานำมากำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ต่อไป จะส่งผลดีกว่าการใช้ดุลยพินิจพิเคราะห์เพียงบทบัญญัติของมาตรา 78 ที่กำหนดตัวอย่างไว้ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหาย ผลประโยชน์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลส่วนบุคคลได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบรรเทาผลร้าย หรือการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง หมายความว่า¹ การดำเนินการที่เกี่ยวกับการพิจารณาสั่งลงโทษปรับทางปกครองกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลใดที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือคำสั่งของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจในการสั่งปรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ เงินค่าปรับทางปกครองจะค่านิ่งถึงปัจจัยทั้ง 13 ข้อของประกาศฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

- (1) รายละเอียดการกระทำที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพียงขาดความระมัดระวัง
- (2) ความร้ายแรงของผู้กระทำละเมิด
- (3) ขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) มาตรการค่าปรับทางปกครองที่จะบังคับว่าจะได้ช่วยบรรเทาความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไปได้เพียงใด
- (5) เจ้าของของข้อมูลส่วนบุคคลได้ประโยชน์จากการลงโทษทางปกครองเพียงใด และผลกระทบต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลที่กระทำละเมิด และผลกระทบต่อผู้ควบคุมในวงกว้างต่อธุรกิจหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (6) มูลค่าความเสียหายและความร้ายแรงที่เกิดจากการกระทำละเมิด
- (7) ระดับโทษปรับทางปกครองที่เคยใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นสำหรับการกระทำละเมิดในลักษณะทำนองเดียวกัน
- (8) ประวัติการถูกลงโทษปรับทางปกครองและใช้มาตรการบังคับทางปกครองของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงประวัติการถูกลงโทษปรับทางปกครองของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของนิติบุคคลนั้นด้วย
- (9) ระดับความรับผิดชอบและมาตรฐานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในขณะที่มีการกระทำละเมิด
- (10) การดำเนินการตามประมวลจริยธรรม มาตรฐานในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในขณะที่มีการกระทำละเมิด
- (11) การเยียวยาและบรรเทาความเสียหายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อทราบเหตุที่กระทำละเมิด
- (12) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

¹ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565.

(13) ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำเกณฑ์กำหนดค่าปรับทางปกครองมาใช้พิจารณาประกอบการกำหนดความรับผิดทางแพ่งจะเป็นการเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นมาตรการที่ผ่านการสังเคราะห์มาจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีประกาศตราเป็นกฎหมายลำดับรองจึงน่าจะเป็นหลักการใกล้เคียงกับการนำมาคำนวณค่าเสียหายมากที่สุด สามารถปรับข้อเท็จจริงกับการกำหนดค่าเสียหายในแต่ละกรณีได้สะดวกขึ้น อย่างไรก็ตาม การนำหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 ประการนั้น ยังสอดคล้องกันกับข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR) ในมาตรา 83 (9.) “เมื่อระบบกฎหมายของรัฐสมาชิกมิได้บัญญัติไว้ถึงค่าปรับทางปกครอง มาตรการนี้อาจถูกบังคับใช้ในแนวทางการปรับเริ่มต้นดำเนินการโดยหน่วยงานกำกับดูแลที่มีอำนาจในชาตินั้น โดยในขณะเดียวกันก็รับประกันว่าการเยียวยาทางกฎหมายมีประสิทธิภาพและมีผลเทียบเท่ากับค่าปรับทางปกครองที่หน่วยงานกำกับดูแลกำหนดใช้” ซึ่งเงื่อนไขที่กำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป ต้องคำนึง 11 ประการ² มีดังนี้

- (ก) ลักษณะ ความร้ายแรง และระยะเวลาของการละเมิด จำนวนของผู้ถูกละเมิด
- (ข) เจตนาหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอันนำไปสู่การละเมิด
- (ค) การดำเนินการใด ๆ โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกประมวลผลข้อมูล
- (ง) ระดับความรับผิดชอบของผู้ควบคุมหรือผู้ประมวลผลโดยพิจารณาร่วมกับมาตรการทางเทคนิคของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (จ) การละเมิดใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง
- (ช) ระดับความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อเยียวยาผลที่เกิดจากการละเมิดและบรรเทาผลอันก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดจากการละเมิด
- (ซ) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิด
- (ญ) วิธีการที่หน่วยงานกำกับดูแลรับรู้ถึงการละเมิด ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้แจ้งเหตุเองหรือไม่
- (ฎ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเคยถูกหน่วยงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสั่งให้ปฏิบัติตามมาตรการที่เกี่ยวข้องกันกับในประเด็นเดียวกันมาก่อนหรือไม่
- (ฏ) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยึดถือจริยบรรณมากน้อยเพียงใด

² General Data Protection Regulation, Article 83 (2.) (A) ถึง (k).

(ฐ) ปัจจัยใด ๆ ที่จะทำให้ความเสียหายรุนแรงขึ้นหรือบรรเทาความเสียหายที่สามารถส่งผลกับสถานการณ์แวดล้อม

ปัจจัยที่คำนึงถึงการกำหนดลงโทษปรับทางปกครองของประเทศไทยและสหภาพยุโรปต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหากนำมาประยุกต์ใช้เพิ่มเติมในการกำหนดค่าเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วยจะยิ่งสมบูรณ์ขึ้น ส่งผลให้ศาลผู้วินิจฉัยค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเข้าใจหลักการการฝ่าฝืนหรือละเมิดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้จริง

การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อพิเคราะห์หลักเกณฑ์การกำหนดลงโทษปรับทางปกครองของประเทศไทยและสหภาพยุโรปที่จะนำมาประยุกต์ใช้ดังอธิบายข้างต้นแล้วนั้น ประเทศไทยยังมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ทั้งยังเป็นกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ซึ่งมีเจตนารมณ์กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดโทษสำหรับผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในการดูแลรักษาความลับทางการค้าและผู้เปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้จากการปฏิบัติงาน อันมีลักษณะคุ้มครองข้อมูลที่หวงกันไม่ต้องการให้ถูกเผยแพร่ออกไปเช่นเดียวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในความผิดความลับทางการค้าได้ซึ่งอาศัย มาตรา 13 (3)³ กล่าวคือ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือเจตนาถล้นเกล้า เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพ เช่นนี้แล้วศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ได้มากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงแต่ต้องไม่เกินสองเท่าได้ทันที เมื่อนำบทบัญญัติดังพระราชบัญญัติความลับทางการค้าซึ่งมีบทลงโทษผู้ละเมิดสิทธิความลับทางการค้า นำข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ไปเปิดเผยสู่บุคคลภายนอกเสมือนเป็นการหวงกันความลับมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ปกป้องสิทธิความเป็นส่วนตัว หวงกันข้อมูลส่วนตัว

เมื่อพิจารณาความลับทางการค้ากับข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ข้อมูลทั้งสองประเภทนี้สามารถนำมาแสวงหาผลประโยชน์ แสวงหาผลกำไรได้ หากผู้ใดละเมิดข้อมูลทั้งสองประเภทนั้นนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น นำสูตร หรือกรรมวิธีผลิตที่เป็นความลับไปเปิดเผยเพื่อหวังผลกำไร และทำให้เจ้าของความลับทางการค้าสูญเสียกรรมวิธีผลิตที่เป็นผู้คิดค้นด้วยความมานะ อุตสาหะของตน เกิดคู่แข่งทางการค้าทำให้รายได้ลดลงเช่นนี้การตรากฎหมายเพิ่มบทลงโทษให้ผู้ละเมิดสิทธิความลับทางการค้าต้องได้รับโทษหนักกว่าการชดใช้ความเสียหายมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นเหมาะสมแล้ว เพื่อป้องปรามบุคคลที่ล่วงรู้ความลับทางการค้านำไปแสวงหาผลประโยชน์เป็นเจตนา

³ มาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545.

ข้ออ้างร้ายแรงกว่าการกระทำละเมิดทั่วไป หรือในกรณีข้อมูลส่วนบุคคล หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้โอนถ่ายข้อมูลให้อาชญากรไปทำการแฮก (Hack) ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเข้าถึงการทำธุรกรรมการเงินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเหตุให้เสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งการเข้ารหัสลับหรือติดตามเอาทรัพย์สินคืนก็เป็นไปได้ยากลำบากเพราะเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะเวลาอันสั้น ทั้งสองกรณีจึงมีบทลงโทษให้กำหนดความรับผิดทางแพ่งให้มากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงได้ แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายภายในประเทศแล้วเพียงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำละเมิดโดยจงใจให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเผยแพร่หรือนำไปใช้หาประโยชน์ที่มีขอบด้วยกฎหมาย ผู้ศึกษาเห็นว่าสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้ต้องรับผิดทางแพ่งหนักกว่าความรับผิดละเมิดทั่วไปเป็นการเยียวยาแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเหมาะสมแล้ว

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางแพ่ง (Civil Liability) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคำวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ

แนวทางการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง (Civil Liability) และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาของสหราชอาณาจักร สหภาพยุโรป สาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นมีแนวทางที่แตกต่างกันเล็กน้อยแต่จะขอนำข้อดีของกฎหมายแต่ละฉบับมาเป็นแนวทางให้กับประเทศไทย ดังนี้ สหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับการละเมิดความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวเป็นอย่างมาก ศาลจะกำหนดค่าเสียหายทางด้านจิตใจ เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความทุกข์ใจโดยพิจารณาจากมาตรฐานขั้นต่ำที่น่าจะได้รับผลกระทบเท่านั้น ศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่จำเป็นต้องเกิดความเสียหายในทรัพย์สิน ส่วนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษถึงแม้ศาลในสหราชอาณาจักรจะใช้หลักการนี้ในการลงโทษผู้กระทำละเมิดตามความรับผิดทางแพ่งทั่วไปอยู่แล้ว ศาลต้องพิเคราะห์จากพฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งเหตุละเมิดก่อนเสมอ แต่โดยส่วนใหญ่ศาลจะกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ค่อนข้างสูงอยู่แล้ว จะไม่ค่อยนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้มากนักกับการลงโทษตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ข้อดีอีกประการหนึ่งคือ ศาลจะพิจารณาตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในหมวดความสามารถของบุคคลเป็นหลัก หากเป็นผู้เยาว์จะต้องได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิเด็กด้วย ค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้เยาว์จึงมากกว่าผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

สหภาพยุโรป เป็นกฎหมายต้นแบบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย โดยข้อดีของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) ความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคลที่เสียหายแม้ไม่ใช่ความเสียหายทางวัตถุก็ต้องรับผิดชอบเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ถ้าการละเมิดในครั้งใดมีผู้กระทำละเมิดเกิดจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าหนึ่งรายผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะขอรับผิดชอบส่วนที่กระทำลงไปไม่ได้ ศาลจะให้รับผิดชอบความเสียหายทั้งหมดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ก็มีสิทธิไปไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นได้ แม้กระทั่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ดีเพียงพอต่อการเก็บรักษาข้อมูลก็ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งได้บัญญัติการเยียวยาทางปกครองและการเยียวยาทางกระบวนการยุติธรรมแยกจากกันไม่ตัดสิทธิซึ่งกันและกัน จึงเป็นมาตรการเยียวยาบรรเทาผลร้ายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ศาลจะพิเคราะห์จากความร้ายแรงของพฤติการณ์เช่นกัน แต่ในสหภาพยุโรปจะมุ่งเน้นให้สำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองมากกว่าที่จะกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้สิทธิทางศาลเอง

สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความพิเศษมากกว่ากฎหมายฉบับอื่นที่มีการกำหนดมาตรการห้ามโทร (Do Not Call Registry) กล่าวคือประชาชนสามารถลงทะเบียนห้ามโทรโฆษณา หรือโทรรบกวนจากองค์กรใดได้ ไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลรั่วไหลหรือถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอมถึงจะมีความผิดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งมาตรการดังกล่าวต่างจากบทบัญญัติในสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป คือ มีโทษทางอาญาให้จำคุกหรือปรับเหมือนกันกับประเทศไทย ในส่วนของค่าเสียหายไม่จำเป็นที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความเสียหายเป็นตัวเงินเพียงความทุกข์ใจก็ถือว่าเป็นความเสียหายแล้ว ศาลต้องกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้บัญญัติให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางเลือกได้ด้วย ไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลโดยตนเอง

ดังนั้น ความรับผิดชอบทางแพ่งตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยนั้นควรจะนำค่าเสียหายต่อจิตใจ หรือเพียงการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนก็ให้นำมากำหนดเป็นค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วย ให้มีความรับผิดชอบทางแพ่งลักษณะพิเศษกว่าการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความรับผิดชอบทางแพ่ง ลักษณะละเมิดทั่วไป เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ที่มุ่งเน้นความเป็นส่วนตัว การป้องกันการถูกล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และมีมาตรการที่ควบคุมผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้ต้องตระหนักกว่าการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทั่วไป ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักความไว้วางใจ (Fiduciary Duties) อีกด้วย แม้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความเสียหายให้เป็นที่ประจักษ์ต่อศาลได้ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลควรพึงมีมาตรฐานระดับเดียวกับกฎหมายประเทศอื่น ๆ ที่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบังคับใช้มาก่อนหน้าประเทศไทย ถือเป็นภาระคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างเคร่งครัด ทั้งการที่

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อพิสูจน์ให้เห็นค่าเสียหายที่แท้จริงก็อาจจะเป็นยากลำบากเกินควรเพราะกฎหมายฉบับนี้มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถพิสูจน์ให้ปรากฏต่อศาลเป็นจำนวนเงินค่าเสียหายได้เลยจะส่งผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเสียเปรียบในทางพิจารณาคดีได้

5.2.1 ความเหมาะสมการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีได้รับโทษทางอาญาหรือทางปกครองร่วมด้วย

ในประเทศไทยได้บัญญัติบทลงโทษผู้ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลให้ได้รับโทษทางอาญาตามมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท และมีโทษปรับทางปกครองสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 82 ถึงมาตรา 84 และ มาตรา 88 ถึง มาตรา 90 โดยมีโทษปรับสูงสุดไม่เกินห้าล้านบาท ทั้งนี้โทษทางอาญาและโทษปรับทางปกครองเป็นลักษณะการลงโทษผู้กระทำความผิด ไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ มีบทลงโทษที่หนักเพื่อไม่ให้บุคคลใดที่จะกระทำความผิดเกิดความหวาดกลัว แต่สำหรับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปมีโทษปรับทางปกครองเท่านั้นหากจะนำค่าเสียหายมาคำนวณเป็นตัวเงินให้ได้ใกล้เคียงกันกับลักษณะความผิดเดียวกันกับที่เกิดในประเทศไทย อาจจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่าไรนัก อาจเป็นการลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะหนักเกินกว่าสมควร เห็นควร ต้องปรับให้ตัวเงินน้อยกว่าสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร เช่น ในคดี EasyJet faces 18 billions class-action lawsuit over data breach ของสหราชอาณาจักร เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลรวมตัวกันฟ้องสายการบินที่ทำข้อมูลรั่วไหลเป็นจำนวนเงิน 1.8 ล้านปอนด์ เพราะทำข้อมูลรั่วไหลไปถึง 9 ล้านคน ถึงแม้เฉลี่ยค่าเสียหายรายบุคคลเพียงคนละ 2,000 ปอนด์ อาจดูเป็นจำนวนไม่สูงนักแต่ถ้าหากเกิดการละเมิดเช่นเดียวกันขึ้นในประเทศไทย สายการบินแห่งนี้น่าจะต้องปิดกิจการหรือถูกฟ้องล้มละลายได้เลย และเพื่อความเหมาะสมแก่เศรษฐกิจของไทยและสัมพันธ์ต่อฐานรายได้ประจำปีของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ส่วนสาธารณรัฐสิงคโปร์ถึงแม้จะมีโทษทางอาญา โทษปรับทางปกครองเหมือนประเทศไทยแต่ก็มีการบัญญัติในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเปิดช่องให้คู่กรณีมาเจรจาไกล่เกลี่ยในการระงับข้อพิพาททางเลือกได้ เสมือนสนับสนุนให้คู่กรณีมาร่วมหาทางแก้ปัญหาและได้บรรเทาความเสียหาย ทั้งยังบัญญัติเป็นคดีอันยอมความได้น่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้คู่พิพาทมาเจรจาเรื่องความเสียหายต่อกันเองได้ตามที่สาธารณรัฐสิงคโปร์มีชื่อเสียงในเรื่องการระงับข้อพิพาททางเลือกเสียมากกว่าการที่ให้ศาลมากำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages)

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า จากกรณีศึกษาคดีของต่างประเทศนั้นไม่ได้มุ่งเน้นให้ศาลจะเป็นผู้กำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษต่อการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งเพราะได้กำหนดตัวเลขค่าเสียหายในกรณีความเสียหายทางแพ่งจากการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลค่อนข้างสูงอยู่แล้ว

ค่าเสียหายที่แท้จริงถึงแม้จะพิสูจน์เป็นตัวเลขให้ศาลเห็นเป็นประจักษ์ไม่ได้ เพียงความทุกข์ต่อจิตใจ หรือการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่งผลให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบและเยียวยาความเสียหายเสมอ เช่นนี้หากประเทศไทยจะนำหลักการคิดคำนวณค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้เห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้เหมาะสมแล้วเพียงกำหนดไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงตามมาตรา 78 วรรคสอง และยังมีการวางบทลงโทษลักษณะให้รับผิดค่าเสียหายเชิงลงโทษใกล้เคียงกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ในประเทศไทยที่กำหนดให้อำนาจศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนมากกว่าไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงจึงเห็นควรว่าเป็นการบัญญัติกฎหมายที่พอควรแก่กรณีแล้ว

5.2.2 หลักการพิจารณาค่าเสียหายในทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

จากข้อสรุปที่ผู้ศึกษาได้ทำการสรุปจากความรับผิดชอบทางแพ่ง ลักษณะละเมิดของไทยและคำพิพากษาของต่างประเทศมาจะได้วิธีการกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงโดยสรุปห้าประการ แต่เมื่อพิจารณาแล้วกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะพิเศษกว่ากฎหมายความรับผิดชอบทางแพ่งทั่วไป ทั้งมีเรื่องของมาตรฐานการรักษาข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เปรียบเสมือนกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงต้องนำองค์ประกอบอื่น ๆ มาช่วยกำหนดร่วมด้วย เมื่อศึกษากฎหมายลำดับรองของประเทศไทยจะพบว่าวิธีการกำหนดค่าปรับทางปกครองของประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและนำเงื่อนไขทั่วไปสำหรับการกำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของข้อบังคับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปนำมาประยุกต์ใช้ร่วมด้วย ข้อพิจารณาที่เห็นควรนำมาเพิ่มเติมเป็นหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ที่ควรนำมาพิจารณาร่วมด้วยอีกสามประการ กล่าวคือ

- 1) ขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลที่มีกิจการขนาดใหญ่เป็นระดับบริษัทจำกัด (มหาชน) มีผลกำไรรายได้อย่างต่อเนื่องต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร เทคโนโลยีควบคุมการเก็บรวบรวม ใช้ข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีสภาพกิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลาง (กิจการที่ไม่อยู่ในประกาศบังคับได้รับการยกเว้นการบันทึกการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นกิจการขนาดเล็ก เช่น สมาคม สหกรณ์ มูลนิธิ) เมื่อเกิดเหตุฝ่าฝืนซึ่งเป็นการกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันน่าจะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายสูงกว่าองค์กรที่มีกิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลาง ทั้งกิจการขนาดใหญ่จะมีการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่ากิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลางเสมอ หากเกิดการรั่วไหลของข้อมูลไปสู่บุคคลภายนอกหรือข้อมูลส่วนบุคคลถูกเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมเกิดความเสียหายมากกว่ากิจการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนน้อยกว่า ซึ่งจะป้อนคัล้องกันในการพิจารณาการออก

คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของไทย (หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565) ในข้อ 8(3) และเงื่อนไขสำหรับการกำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) มาตรา 83(4) ว่าด้วยการละเมิดบทบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเสียค่าปรับทางปกครองไม่เกิน 10,000,000 ยูโร หรือในกรณีของวิสาหกิจคือไม่เกินร้อยละ 2 ของยอดเงินหมุนเวียนทั่วโลกตลอดปีงบประมาณก่อนหน้าแล้วแต่ว่าสิ่งใดมูลค่าสูงกว่า จะเห็นได้ว่า การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งนั้นต่างประเทศใช้ขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมากำหนดค่าเสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อมีรายได้ในกิจการสูงยิ่งต้องเคร่งครัดและมีมาตรฐานการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ดีพอ ทั้งยังเป็นธรรมต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลาง หากต้องรับผิดชอบทางแพ่งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนเงินสูงเท่ากับกิจการขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมกว่าในทุกด้าน

2) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับประโยชน์จากการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับโทษทางปกครองไปหรือไม่ เพียงใด เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยความประมาทของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเมื่อได้รับคำสั่งจากคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขโดยด่วนและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแก้ไขในทันที เช่นนี้ค่าเสียหายอาจจะเรียกได้ไม่สูงเท่ากับการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้แก้ไขความผิดพลาด ในกรณีมีการนำค่าปรับจากคำสั่งทางปกครองมาบรรเทาความเสียหายเบื้องต้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะทำให้การกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนเงินลดลงไป ซึ่งไปสอดคล้องกันกับหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของไทย (หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565) ในข้อ 8 (4) ประกอบ ข้อ 8 (5) และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับการกำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR) ในมาตรา 83 (2) (f) ว่าด้วยระดับความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อเยียวยาผลที่เกิดขึ้นจากการละเมิดและบรรเทาผลอันก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดจากการละเมิด

3) ประวัติของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเคยถูกลงโทษปรับทางปกครองในลักษณะความผิดเช่นเดียวกันนี้มาก่อนหน้าหรือไม่ หากเป็นการกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขความผิดพลาด หรือแก้ไขล่าช้า ไม่เพิ่มมาตรการป้องกันความเสียหายอีก ถือเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมกับการได้รับความไว้วางใจให้ดูแลข้อมูลส่วนบุคคล หรือกรณีร้ายแรงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจงใจละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะละเมิดซ้ำ ๆ อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่น เช่นนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เคยกระทำละเมิดลักษณะเหมือนเดิมต้องพิจารณากำหนดค่าเสียหายทางแพ่งสูงกว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เคยมีประวัติกระทำผิดมาก่อนหน้า

ซึ่งจะสอดคล้องกันกับหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของไทยในข้อ 8 (8) และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับการกำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) ในมาตรา 83 (e) ว่าด้วยการละเมิดใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นดังกล่าวโดยตรง

เมื่อนำเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงจากข้อสรุปที่ศึกษาความรับผิดทางแพ่ง ลักษณะละเมิด พระราชบัญญัติฉบับอื่น ๆ ของไทยที่มีการกำหนดให้ศาลใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษมีเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายทางแพ่งได้ 5 ข้อ (ตามอธิบายในบทที่ 5.1) และนำมาพิจารณารวมกันกับประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เงื่อนไขทั่วไปสำหรับการกำหนดใช้ค่าปรับทางปกครองของสหภาพยุโรป คำพิพากษาต่างประเทศ ซึ่งจะเพิ่มเติมเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายทางแพ่งต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจนขึ้นอีก 3 ข้อ (ตามอธิบายในบทนี้) เมื่อนำมาประกอบรวมใช้เป็นเกณฑ์กำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลด้วยกันทั้งสิ้น 8 ข้อนั้น ผู้ศึกษา เห็นว่า เกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงและค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษพอสรุปรวมได้เป็น 2 ประการหลัก และมีข้อยกเว้นของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องรับผิดในทางแพ่งได้ ดังนี้

ประการแรก พิจารณาจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีความเกี่ยวข้องอย่างไรบ้างในเหตุละเมิดตามพระราชบัญญัตินี้ มีเจตนาชั่วร้ายเพียงใด เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้เก็บ รวบรวม ใช้ เปิดเผยถูกละเมิดทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพียงไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของการเก็บ รวบรวมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งพฤติการณ์ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุละเมิดนั้นต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วยเพื่อดูเจตนาที่แท้จริงของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล มีการช่วยระงับเหตุละเมิดในแต่ละคราวไปหรือไม่ หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีเจตนาจงใจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกละเมิดหรือกระทำไปโดยแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเช่นนี้แล้ว เห็นว่า ศาลควรกำหนดให้ต้องรับผิดทางแพ่งเป็นค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษได้แต่ไม่เกินสองเท่าของความเสียหายที่แท้จริงตามกฎหมาย ถือเป็น การขาดจริยธรรมในหน้าที่ที่ได้รับความไว้วางใจให้ดูแลข้อมูลส่วนบุคคล โดยเจตนาที่ชั่วร้ายแรง ร่องลงมา คือ ประมาทเลินเล่อในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลหรือเป็นการไม่มีมาตรฐานทางเทคโนโลยีที่ดีพอในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการถูกโจมตีทางไซเบอร์จากบุคคลภายนอกก็จะกำหนดค่าเสียหายน้อยลงมา โดยให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องชดใช้ค่าเสียหายเท่ากับค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกิจการขนาดใหญ่ย่อมต้องมีการเก็บ รวบรวม ใช้ ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากกว่ากิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลาง และมีรายได้หมุนเวียนต่อปีมีมูลค่าสูงกว่ากิจการขนาดย่อม

หรือกิจการขนาดกลางจะสันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกิจการขนาดใหญ่ย่อมมีความพร้อมด้านเงินทุน บุคลากร ทรัพยากรทางเทคโนโลยีซึ่งสอดคล้องกันกับการกำหนดค่าปรับทางปกครองของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยและต่างประเทศด้วยที่นำขนาดกิจการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย กล่าวคือ ยิ่งกิจการขนาดใหญ่ย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้เยียวยาเป็นจำนวนเงินมากกว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกิจการขนาดย่อมหรือกิจการขนาดกลาง อย่างไรก็ตาม ประวัติการถูกลงโทษของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจากคำสั่งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หากพบการกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นซ้ำอีก เห็นว่า ศาลควรกำหนดความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย ให้กำหนดต้องรับผิดชอบเยียวยาต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงเป็นการลงโทษผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ดำเนินการแก้ไขเหตุละเมิด และเป็นตัวอย่างให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นเกรงกลัวต่อการละเมิดลักษณะเช่นเดียวกันด้วย

ประการสอง พิจารณาจากความเสียหายในเหตุละเมิด ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดไปนั้นเป็นลักษณะข้อมูลอย่างไร ข้อมูลอ่อนไหว ข้อมูลชีวภาพ ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน หรือเป็นข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีเจตนาหวงกันไว้หรือไม่ ถ้าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเช่นนี้ การกำหนดค่าเสียหายให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังต้องกำหนดค่าเสียหายจำนวนสูงกว่าข้อมูลที่ถูกเผยแพร่อยู่เดิมแล้ว หรือเพียงข้อมูลทั่วไปไม่อาจทำให้เกิดความเสียหายได้เพียงแค่สร้างความเดือดร้อน รำคาญเท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและป้องกันการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หากข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดไปยังมีความละเอียดอ่อนมากเพียงใด เป็นข้อมูลที่มีเจตนาปกปิดไม่ให้ผู้อื่นทราบ ข้อมูลถูกนำเอาไปใช้หาประโยชน์ในทางมิชอบด้วยกฎหมายต้องกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบให้มากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงเพราะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถือว่ารวบรวมข้อมูลสำคัญต้องใช้มาตรการดูแลข้อมูลอย่างระมัดระวัง มีเทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูลสามารถป้องกันการถูกโจมตีทางไซเบอร์ได้เป็นอย่างดี

ความเสียหายในการถูกละเมิดแต่ละครั้งนั้น ต้องพิจารณาด้วยว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินไปเพียงใด หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รั่วไหลไปนั้นอาจทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคตได้หรือไม่ หากทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหายสามารถตีมูลค่าเป็นราคาเงินได้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายทั้งสิ้น ในกรณีที่ความเสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้เป็นราคาเงินได้นั้น ผู้ศึกษา เห็นว่า การสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการทำให้เกิดความทุกข์ต่อจิตใจแม้ไม่สามารถพิสูจน์เป็นจำนวนมูลค่าความเสียหายที่แท้จริงได้

ศาลควรกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบในทางแพ่งอันเป็นการเยียวยาผู้ถูกละเมิดด้วย แต่ศาลอาจจะกำหนดเป็นจำนวนเงินความเสียหายไม่สูงมากนัก ซึ่งในประเทศไทยนั้นศาลจะกำหนดค่าเสียหายให้ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิได้รับชดใช้เป็นจำนวนเงินตามกฎหมายได้ต้องสามารถพิสูจน์ให้เป็นประจักษ์ต่อศาลถึงความเสียหายที่แท้จริง เห็นควร ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนและการได้รับความทุกข์ต่อจิตใจเพิ่มเติมไปด้วย เพราะการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้มุ่งคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของประชาชนเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายของข้อมูลส่วนบุคคลและการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นจำนวนเงินได้หรือเพียงการสร้างความสะดวก รำคาญให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดไปนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดูแลเก็บรักษา หากข้อมูลที่ถูกละเมิดไม่ได้เป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งชดใช้ให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ทั้งสองฝ่ายประกอบกัน ถ้าความเสียหายเกิดจากการกระทำของตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเอง เช่น ไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เป็นผู้ยินยอมให้บุคคลภายนอกมาใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง กรณีข้างต้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจหลุดพ้นจากความรับผิดทางแพ่งได้ทันทีเพราะถือว่าความเสียหายต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาทว่าฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อภัยน้อยกว่ากันเพียงไร

ตามหลักการความรับผิดทางแพ่งที่นำมาพิจารณารวมได้สองประการหลักนั้น ต้องมาพิจารณาต่อว่าเหตุละเมิดในแต่ละคราวนั้น มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับยกเว้นความรับผิดทางแพ่ง หรือโทษทางอาญา โทษปรับทางปกครอง ไม่ให้ต้องรับผิดไว้ด้วยหรือไม่ ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4 มาตรา 24 มาตรา 26 ไม่ใช้บังคับต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีต่อไปนี้ ดังนี้

- 1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคล
- 2) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
- 3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

4) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

6) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

7) การจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุเพื่อการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

8) เพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

9) การดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงานให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไป

10) ความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ

10.1) เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีพเวชศาสตร์ การประเมินความสามารถในการทำงานของ ลูกจ้าง การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพหรือด้านสังคม การรักษาทางการแพทย์ การจัดการด้านสุขภาพ หรือระบบและการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่ใช่การปฏิบัติ ตามกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือผู้มีหน้าที่ รักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้เป็นความลับตามกฎหมาย ต้องเป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์

10.2) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่อ อันตรายหรือโรคระบาดที่อาจติดต่อหรือแพร่เข้ามาในราชอาณาจักร หรือการควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพ ของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์ ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและเจาะจงเพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่หรือ ตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

10.3) การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการเกี่ยวกับ การรักษาพยาบาลของผู้มีสิทธิตามกฎหมาย การคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ หรือการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามสิทธิหรือ

หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน และประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

10.4) การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น ทั้งนี้ ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และได้จัดให้มีมาตรการ ที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนด

10.5) ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญโดยได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ดังนั้น ความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเหตุลักษณะละเมิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้ามีข้อยกเว้นให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องรับผิดโดยชัดเจนดังอธิบายข้างต้นนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่ต้องชดใช้เยียวยาความเสียหาย ถือเป็นกรยกเว้นความรับผิดทางแพ่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แต่ถ้าไม่มีข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ชัดเจนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่สามารถอ้างเหตุผลใด ๆ เพื่อยกเว้นความรับผิดทางแพ่งได้และใช้เกณฑ์กำหนดความรับผิดทางแพ่งตามกรณีสองประการดังกล่าว

หลักเกณฑ์การวินิจฉัยทั้งสองประการนั้นทำให้ทราบเกณฑ์กำหนดความรับผิดทางแพ่ง และค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ชัดเจนเป็นอย่างมาก ด้วยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดกระทำละเมิดได้ง่ายขึ้น รวดเร็ว การระงับเหตุละเมิดได้ยากกว่าในอดีต และข้อมูลส่วนบุคคลยังสามารถนำไปแสวงหาผลประโยชน์ต่อไปได้ จึงตรากฎหมายให้มีลักษณะบทลงโทษที่พิเศษกว่ากฎหมายทั่วไป ทั้งโทษทางอาญา โทษทางปกครอง และให้อำนาจผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ เมื่อพิจารณาด้วยความเป็นธรรมต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหากได้รับโทษหนักเกินสมควร ก็อาจทำให้องค์กรหรือธุรกิจของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปิดกิจการลงได้ จึงให้พิจารณาเป็นข้อเท็จจริงแต่ละกรณีว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นหากได้รับคำสั่งลงโทษจากคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญแล้ว คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองนั้นทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับผลประโยชน์ใดบ้าง มีการนำเงินค่าปรับมาบรรเทาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ เพียงใด หากคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองแล้วนำเงินค่าปรับทางปกครองมาเยียวยาให้ผู้เสียหายโดยตรงไปบางส่วนหรือทั้งหมด เช่นนี้ ศาลต้องกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพียงความเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ส่วนค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษไม่ควรกำหนดให้แล้ว มิเช่นนั้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดเป็นจำนวนเงินที่มากเกินสมควร เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอีกหนึ่งประการด้วย

จากข้อสรุปของผู้ศึกษานั้น เห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ควรคำนึงทั้ง 2 ประการและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว เพื่อให้ศาลกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริง (Civil Liability) ได้ยังคงควรเพิ่มเติมให้ศาลสามารถกำหนดให้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องความทุกข์ต่อจิตใจ แม้เพียงการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนก็ต้องกำหนดเป็นค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการเยียวยาในลักษณะเดียวกันกับสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักรด้วย หากจะคำนึงถึงความร้ายแรงของพฤติกรรมเพื่อจะให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เป็นจำนวนไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เห็นควรว่า ในกรณีข้อสรุปทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวนั้น เมื่อมีลักษณะกระทำละเมิดโดยจงใจขึ้นร้ายแรงต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยมุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อตนเอง หรือผู้อื่น ให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลปรับเป็นเกณฑ์กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ทันที โดยกำหนดจำนวนเงินมากกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงสูงขึ้นหรือให้ใกล้เคียงอัตราอย่างสูงที่กฎหมายให้อำนาจศาลสามารถกำหนดให้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เนื่องจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้รับไว้วางใจจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อกระทำผิดหน้าที่จึงเห็นควรต้องรับชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งเป็นจำนวนสูงใกล้เคียงกับบทบัญญัติที่กฎหมายให้อำนาจศาลไว้

ตัวอย่างที่ 1 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ดำเนินธุรกิจบริษัทจำกัด (มหาชน) เป็นกิจการขนาดใหญ่มีการเก็บ รวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนหลายล้านคน แต่พนักงานของบริษัทนำข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลบัตรเครดิต ข้อมูลธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าไปโอนถ่ายเทข้อมูลให้มีฉฉาชีพเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนจำนวน 10,000 คน เช่นนี้ บริษัทจำกัด (มหาชน) แห่งนี้ก็ต้องรับผิดชอบชดใช้เยียวยาต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทุกรายที่ถูกทำละเมิดไปในครั้งนี้ แม้มาจากการกระทำของพนักงานเพียงคนเดียว ทั้งนี้ให้ศาลสามารถปรับกำหนดค่าเสียหายให้สูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงเข้าเกณฑ์ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ได้ทันที เพราะถือว่ากระทำละเมิดอย่างร้ายแรง เมื่อพิจารณาค่าเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากได้ค่าเสียหายเป็นจำนวน 5,000 บาท ต่อ 1 คน จะได้ค่าเสียหายที่แท้จริงเป็นจำนวน 50,000,000 บาท และเมื่อปรับเข้าเกณฑ์ค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ ศาลต้องกำหนดให้ค่าเสียหายสูงขึ้นต่อหนึ่งรายไม่เกินจำนวน 10,000 บาท และคำนวณรวมเป็นจำนวนเงินที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบในครั้งนี้ไม่เกิน 100,000,000 บาท เพื่อไม่ให้เกินสองเท่าของกฎหมายกำหนดค่าเสียหายที่แท้จริงกำหนดไว้

ตัวอย่าง 2 กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นธุรกิจสตาร์ทอัพที่เพิ่งเริ่มเปิดกิจการใหม่ แต่เมื่อไม่ยอมปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความพร้อมทางเทคโนโลยีเก็บรวบรวมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ตีพอ และโดนบุคคลภายนอกแฮกข้อมูลเครดิต ข้อมูลธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าไป 10 คน อันเป็นการถูกโจมตีทางไซเบอร์ เช่นนี้ เมื่อวินิจฉัยจากขนาดกิจการของ

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ความเสียหายเกิดจากความประมาทของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แต่ข้อมูลที่ถูกละเมิดไปนั้นเป็นข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหวงกัน ไม่ได้ยินยอมให้เปิดเผย เช่นนี้แล้ว ศาลก็สามารถปรับใช้หลักเกณฑ์กำหนดเป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ได้แต่เพียงกำหนดให้สูงขึ้นกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงเพียงอัตราไม่สูงเท่ากรณีแรก ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่แท้จริงจำนวน 5,000 บาท ต่อ 1 คน เป็นจำนวน 10 คน คิดเป็นเงิน 50,000 บาท เมื่อศาลปรับเป็นใช้หลักเกณฑ์กำหนดเป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษได้จึงคำนวณให้มากขึ้นกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงในอัตราร้อยละเพียง 50 ก็ได้ ทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการถูกละเมิดในครั้งนี้เป็นจำนวนเงิน 75,000 บาท

ตัวอย่างที่ 3 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสถาบันทางการเงินได้รวบรวมข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน ข้อมูลเครดิต ข้อมูลสินเชื่อของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนหลายล้านคน เป็นกิจการขนาดใหญ่ รายได้หมุนเวียนต่อปีมีมูลค่าที่สูงมาก มีบุคลากรและเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ แต่นำข้อมูลส่วนบุคคลเก็บ รวบรวมไว้เกินกำหนดเวลาตามขอบวัตถุประสงค์ของการขออนุญาตเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในบันทึกข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่นนี้แล้ว เมื่อพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแม้ตั้งใจกระทำละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังไม่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นเพียงการฉวยโอกาสนำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ประมวผลเกินขอบวัตถุประสงค์เท่านั้น ยังไม่ได้ถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์จนเกิดความเสียหาย หรือสร้างความเดือดร้อน รำคาญให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แม้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะมีเจตนาฝ่าฝืนและมีกิจการขนาดใหญ่ ศาลจะกำหนดความรับทางแพ่งเท่ากับค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ไม่อาจปรับเข้าหลักเกณฑ์ค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษได้

- ลัฐกา เนตรทัศน์. (2562). *กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกอาเซียน: ประเทศสิงคโปร์*. สืบค้นจาก https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Oct2_Personal%20Data%20Protection_Singapore.pdf.
- วารี นาสกุล. (2544). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้*. กรุงเทพฯ: วิบูลย์กิจการพิมพ์.
- วารี นาสกุล และจรูญ ภัคดีธนากุล. (2563). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 2.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2566). *กฎหมาย วิชาอาญาพิสดาร เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2546). *กฎหมายการแพทย์: ความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิภาณันท์ ประสมปลื้ม. (ม.ป.ป.). *กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ทะเบียนห้ามโทร) ของสิงคโปร์*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/106745>.
- วรชัย แสนสิระ. (2560). *การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิดตามกฎหมายไทย*. สืบค้นจาก <http://web.senate.go.th/lawdatacenter/includes/FCKeditor/upload/Image/b/Legal/legal53.pdf>.
- ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์. (2566). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สถิติและข้อมูล. (2565). *การสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/บริการของเรา/สถตและขอมล/สถตและขอมล/Thailand-Internet-User-Behavior/การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย-Thailand-Internet-User-Behavior.aspx>.
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2565). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 5.
- Bird&Bird. (2016). *Andrea Brown v Commissioner of Police for the Metropolis and Chief Constable of Greater Manchester Police [2016] Claim Nos. 3YM09078 & A53YP250 (CC at Central London)*. Retrieved from <https://www.twobirds.com/en/insights/2016/uk/andrea-brown-v-commissioner-of-police>.
- Facebook could face a 100 million euros class action suit for violating GDPR*. (n.d.). Retrieved from <https://shorturl.asia/gUbl9>.

- LG Munchen–31 0 1660606/20. (n.d.). Retrieved from https://gdprhub.eu/index.php?title=LG_M%C3%BCnchen_-_31_O_16606/20.
- Lum, S. (2022). *Gaming firm Razer wins lawsuit against IT vendor over data leak, awarded \$8.7m in damages*. Retrieved from <https://www.straitstimes.com/singapore/courts-crime>.
- Osborne, C. (2020). *Easyjet face 18 billion class action lawsuit over data breach*. Retrieved from <https://www.zdnet.com/article/easyjet-faces-18-billion-class-action-lawsuit-over-data-breach/>.
- ThaiPublica. (2563). *130 ปีของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/rzDYu>.
- Tiktok faces 6B lawsuit in Netherlands court. (n.d.). Retrieved from <https://www.loyensloeff.com/insights/news--events/news/privacy-gdpr-and-class-actions-recent-developments-in-the-netherlands/>.
- TNN Online. (2565). *เปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของ “กฎหมาย PDPA” กับกฎหมายอื่น ง่ายต่างกันแค่ไหน?* สืบค้นจาก <https://www.tnnthailand.com/news/social/115411/>.
- Wills, A. (2016). *Case law: TLT v home office, damages of 39,500 for asylum seeker spreadsheet blunder*. Retrieved from <https://inform.org/2016/10/15/case-law-tlt-v-home-office-Damages-of-39500-for-asylum-seeker-spreadsheet-blunder-aidan-wills/>.
- Yap, W. M. (2022). *Singapore court of appeal clarifies right of private action under the personal data protection act*. Retrieved from <https://www.morganlewis.com/pubs/2022/09/singapore-court-of-APPEAL-CLARIFIES-RIGHT-OF-PRIVATE-ACTION-UNDER-THE-PERSONAL-DATA-PROTECTION-ACT>.

ภาคผนวก

**BANGKOK
UNIVERSITY**

THE CREATIVE UNIVERSITY

กฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ประกาศกำหนดคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565

ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565

กฎหมายต่างประเทศ

General Data Protection Regulation (European Union)

Universal Declaration of Human Rights

The Data Protection Act 2018 (United Kingdom)

Personal Data Protection Act 2012 (Republic of Singapore)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวณชาริญา บุญประเสริฐ
อีเมล	Nachareeya.boon@bumail.net
ประวัติการศึกษา	ปี 2554 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2557 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2563 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 73 สำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์
ประสบการณ์ทำงาน	ปี 2566 ทนายความอิสระ

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY